

کلیله او دمنه

فردوسی: کلیله و دمنه
Ketabton.com

کلیله او دمنه

ژباړه : د سرخپرنوال الحاج مولوي زين الله منلی

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم:.....کلیله او دمنه

ژباړن:.....څېړنوال الحاج مولوي زين الله منلی

کمپوز او ډیزاین:.....اسدالله خان امرخېل

څېړندویه:.....کتاب ښار

چاپ کال:.....1395

چاپ وار:.....دریم

چاپ شمېر:.....1000

زمری او غوایی

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

- ما اورېدلي دي چې خلک وايي چې درواغجن او چلي انسان په خپلو درواغو او چلونو دوستان سره بېلوي او ددوی دوستي وړانولای شي، تر دې چې يو تر بله سره دښمن شي.

بيدپای فيلسوف وويل:

- هو دا خلک رښتيا وايي او هغه کيسې ډيرې او مشهورې دي چې د درواغجنو او چلناکو وگړو وړانې په کې ښودل شوی دی.

دده خبرې ته د پاچا پام شو او ورته يې وويل:

- له دغو کيسو نه خو يوه کيسه را واوروه چې زما له پاره هم پند او درس شي، ځکه زه هم وپرېرم چې ځينې درواغجن او چليان زما او زما د دوستانو دوستي وړانه او ويجاړه نه کړي.

بيدپای ورته وويل:

- د هندوستان په "دستاوند" ښار کې يو سړی و چې تر ډېره پورې ژوندی و تر څو چې زور او ضعيف شو. درې زامن يې درلودل چې هېڅ کسب او کار يې زده نه و چې ځان يې پرې چلولی وای. ده چې خپل زامن وليدل چې خپل مال او شته بې

ځایه بې ځایه لگوي، نو را ټول یې کړل او ورته یې وویل چې ای زامنو زما عمر اوس لږ پاتې دی او نږدی ده چې ومرم ما خو زیار ایسته او ستاسو لپاره به مې شته پیدا کول نو اوس له دې وروسته تاسو په خپل ځان تکیه وکړئ، له ما څخه تمه پرې کړئ او په دې پوه شئ چې هر څوک په ژوند کې درې شیان غواړي: غواړي چې شتمن او د مال څښتن وي، غواړي چې په خلکو کې د قدر او عزت خاوند وي او په اخرت کې خدای ته منلی او نژدې وي. خو دا ټول بې زیار او زحمته سړي ته په لاس نه ورځي نو ښه دا ده چې سړی په روا او ښو لارو زیار و کاري، مال او شته پیدا کړي نه چې په تګی، غلا او نورو ناروا لارو یې پیدا کړي. او کله چې څوک مال پیدا کړي او ویې نه ساتي او په وده کې یې زیار و نه ګالي مال او شته بېرته ترې ځي، تش لاس پاتې کېږي او بې وزله کېږي.

شتمن سړی خلکو او خدای ته تر هغې نه ګرانېږي چې له خپل مال به یې وړلو ته څه ورنه کړي او دوستانو ته یې ورنه کړي، اشنایانو ته یې ورنه کړي او د خیر په نورو کارو کې یې و نه لگوي.

هغه څوک چې مال پیدا کړي او په ځان او نورو یې ونیسي نو هم به په خپله بدمرغه شي او هم به د خلکو او خدای په نظر کې څه قدر او عزت و نه لري. سربېره پر دې کېدلای شي چې مال ته یې پېښه وشي او له لاسه یې ووځي: مثلاً غله به یې یوسي، و به سوځي، غرق به شي او یا به په زلزلو په ځمکه ننوځي.

زامنو چې د خپل پلار خبرې واورېږي نو ویې ویل چې ریښتیا وايي. پلار ته یې وویل چې مور ستا خبرې واورېږي، نور به داسې نه کوو چې کول مو او پر خپل ځان به تکیه او بسیا یو.

بله ورځ د سړي مشر زوی د حلالې او روا روزۍ د پیدا کولو له پاره له خپلو مریانو او خدمتگارانو سره په یوه گادی کې سپور شو چې دوو غوایانو رابنکله. د یو غوایي نوم برگی او د بل نوم چغر و.

دوي په خپل کار پسي روان وو چې په لار کې په یوه پسته ځمکه کې په خټو او چکرو وړ پېښ شول، د برگی پښې په خټو کې لاړې او چې هر څومره زور یې وکړ پښې یې له خټو نه را ونه وتلې. خاوند او ملگري یې را کښته شول چې برگی له خټو څخه را وباسي خو را ویې نه ایستلای شو.

یوه خدمتگار ته یې وویل چې ته دلته د برگی سره اوسه او هر کله چې ځمکه لږه وچه شوله او برگی ترې راوواته نو بیا راپسې راځه! دوی یې پرېښودل او مریانو او خدمتگارانو یو پلو او چغر بل پلو گادی ځان پسي رابنکله. څو ورځې وروسته خدمتگار په تنگ شو، برگی یې په ځای پرېښوده، خپل بادار پسي ولاړ. چې په لار کې بادار ته ور ورسېده نو بادار یې ترې پوښتنه وکړه چې برگی دې څه کړ، ده ورته وویل چې هغه خو مړ شو.

خاوند چې د برگی له مرگه خبر شو نو ډېر خپه شو. خادم یې د تسلی لپاره ورته

ووویل:

– ای باداره! د خدای قضا او قدر و چې برگی مړ شو. او هېڅوک د خدای د قضا او قدر نه ځان نه شي ژغورلای. که خدای دده د هلاکت اراده نه وای کړې نو ولی به د کال په دې موسم کې راوتلو او بیا به په دې چکره او خټنه لار راتللو.
بل خادم وویل:

– ای باداره! رښتیا وایی او ماته د هغه سړي کیسه را یادوي چې له قدر نه تښتېده او بیا هم چې څه خدای ورته مقرر کړي وو ورورسېدل.

بادار وویل:

- برگی په ما باندې ډېر گران و، وړوکی خوشکی مې لوی کړی و، ډېر قوي او کلک غوايي و او ډېر پسې خپه يم خو څه به وکړم؟ اوس د تسلی له پاره راته هغه کیسه وکړه چې لږ ساعت مو تېر شي.

خادم وویل:

- وايي يو سړی په يوه لاره روان و چې په دغه لار ډېر ځناور وو. چې څه لار يې ووهله نو يو زورور لېوه يې وليده ، ووېرېده چې که دا لېوه را سره مخامخ شو خوري مې نو چاپېره يې وکتل او د يو سيند بلې خواته يې يو کلی وليده. له ځان سره يې وويل چې دغه کلي ته به ور پورې وځم او د دې کلي د خلکو په مرسته به د دې لېوه څخه ځان خلاص کړم. خو کله چې سيند ته ورسېده پول يې ورباندې ونه مونده. حيران شو ، وېره يې نوره هم زياته شوله. کله چې لېوه ورته را نژدې شو، ځان يې اوبو ته ور واچاوه د سيند له ژوروالي نه هم خبر نه و، لامبو يې هم زده نه وه، نو په زوره يې چيغې کړې:

- آه! آه! ومې ژغورئ چې ډوبېرم! ومې ژغورئ! ومې ژغورئ چې ډوبېرم!

ډوبېرم!

د سيند په غاړه دوه سړي په لاره تېرېدل، چې دده چيغې او فرياد يې واورېده را منډې يې کړلې ځانونه يې اوبوته ور واچول، ځان يې ورپسې ورورساوه ، له سيند نه يې را وويست او تر هغې ورسره وو چې په سد شو دواړو نه يې تشکر وکړ نو بيا يې وکتل د سيند په غاړه يوه کوټنۍ په نظر ورغله. ځان سره يې وويل: چې دغه کوټنۍ ته به ورشم او شپه به په کې تېره کړم او سبا به ځم. د لېوه او ډوبېدلو نه خو ښه دی خلاص شوم. چې کوټنۍ ته ورسېده په يو سوري کې يې دننه کوټنۍ ته وکتل گوري داړه ماران دي ، څوک سوداگر يې شکولی دی او مال يې ترې اخستی دی، اوس يې

خپل منځ کې سره وپشي. ووپرېده چې که کوټنی ته ورننوځي نو هغه څه به ورسره وکړي چې له سوداگر سره یې کړي دي ، د گوتو په څو کو شو او غلی غلی وتبته. کلي ته ستړی ستومانه ورسېده او له تللو نه ولوېده. د دمې جوړولو له پاره یې دېوال ته تکیه وکړه او ویې ویل چې بڼه ده، غله راباندې رانده شول. که یې لیدلی وای نو له لېوه او ډوبېدلو نه خو وژغورل شولم خو دوی یې وژلو نه پرېښودلم. بیا په ډوب خوب ویده شو. دېوال ورباندې را ونړېده او دستي مړ شو. نو بادار وویل:

- رښتیا هم څه چې سړي ته پېښه وي هغه ورته رسېږي او ځان ترې نشي ژغورلای.

بیدپای چې د کیسې دې ځای ته ورسېده نو دابشليم ورته په خوښۍ وکتل او ویې ویل:

- ای هوښیاره فیلسوفه! ستا هره خبره گټوره ده، پوه او نا پوه ترې گټه اخستلای شي. زه ستا په ملگرتیا ډېر خوښ یم او ستا د فضل او عقل نمانځنه کوم. لکه څرنګه چې خادم وویل برگی رښتیا مړ شوی و؟ بیدپای ځواب ورکړ:

کله چې خټه لږه وچه او کلکه شوله نو برگی ترې خپلې پښې راوکښلې او ولاړ. ځمکه تکه شنه وه، واښه ډېر وو. هر ځای به آزاد گرځېده او واښه یې یې خوړل. بڼه څرب او غوښن شو او په خپل زور او قوت پوه شو.

برگی په رڼاږو سر شو او مستي به یې کوله. کله به یې یو ځای ته ښکرونه اړمول او کله بل ځای ته او هر هر ځای کې به یې چې خوښه شوله گرځېده به. دی ځای ته نژدې یو ځنګل و چې ډېر ځناور او نور وحشي حیوانات پکې وو. یو زمري و چې د ډېر زور او قوت خاوند و او ددې ځناورو او ځنګل پاچاهي د ده وه.

کله چې زمري د غوايي رمباره واورېدله ډېر ووپرېده ځکه ده نه کله داسې اواز اورېدلی و او نه يې کله غوايي ليدلی و. گومان يې و کړ چې دا د رمبارو خاوند خو به د ډېر قوت او زړوتيا څښتن وي. نو له همدې ورځې څخه په خپله کوټه کې له وېرې غلی کېښناست او په نورو ځناورو يې مقرره کړه چې د ده مړۍ ده ته همدلته راوړي.

له هغو ځناورو څخه چې د زمري په دروازه کې د خدمت له پاره ولاړ وو دوه گيدران ورونه وو چې د يوه نوم کلیله او د بل دمنه و. دواړه د عقل او پوهې خاوندان وو، کلیله د ښه خوی خاوند و خو دمنه ډېر مکار او کينه کښی و.

کله چې په کور کې د زمري اوسېدل اوږده شول نو دمنه خپل ورور ته وويل :
 - زه دې زمري ته حيران يم چې څرنگه يې ځان په کور کې بند کړی او زموږ لاس ته ناست دی. ده به موږ ته مړۍ راکوله اوس موږ ته گوري.

کلیله ورته وويل :

- ته يو وړوکی او بې وزله خادم يې. ستا يې د لويانو په کارو کې څه؟ ته خبر نه يې چې څوک چې د لويانو په کارونو کې گوتې وهي د هغه شادي کانه به ورباندې وشي چې د نجار په کار کې يې ځان ورگډ کړ؟

دمنه خپل ورور ته وويل :

- ته خو تل داسې کيسې کوې چې د لويې او پرمختگ مخه نيسي. خو ښه دا ده چې زړه دې يخ شي نو ووايه چې د شادي کيسه څرنگه وه.

کلیله وويل:

- زه د خپل ځان د خوښۍ له پاره دا کيسه تا ته نه کوم. د دې له پاره يې درته کوم چې ته ترې پند واخلي. شادي يو نجار وليده چې يوه گرگه يې اړه کوله. د دې له پاره چې د اړه کولو کار اسان شي نو په گرگه کې يې يوه پانه ټک وهله. د شادي د نجار کار خوښ شو. چې نجار کور ته ولاړ دا ورپاڅېده، ټوپ يې کړ، پر گرگه

کښېناست او په اړه کولو یې پیل وکړ. دی لا په همدې کار بوخت و چې لکۍ یې د لرگي په چاود کې ننه وتله او د لرگي نه پانه وختله. شادي کلک له لکۍ په چاود کې ونښت، ډېرې چيغې یې وکړې تر څو چې بې سده شو. نجار چې له کوره راغی امسا یې راواخیسته او شادي یې کلک کلک وواژه. دا کیسه مې د دې له پاره درواوروله چې ته د لویانو په کار کې د ځان له وراچولو نه وېره وکړې. زه او ته د پاچا له نزدیکانو څخه نه یو چې پوښتنه ترې وکړو یا هغه له مور سره په کوم کار کې مشوره وکړي. زه او ته بېچاره او بېوزله خادمان یو.

دمنه وویل:

– ما له پوهانو اورېدلي چې تر څو چې سړی رېرونه و نه زغمي تر هغې خپلو هیلو ته نه رسېږي او تر څو چې ځان هلاک ته ورنه کړي تر هغو د خپلو مقصدونو په لاس ته راوړلو نه بریالی کېږي. ما ته یوه ورځ ژوند چې په قدر او عزت وي تر ټول عمر ژونده ښه ښکاري چې په خواری او بې عزتۍ تېرېږي. زه هره رېره پر ځان منم خو دا نه منم چې ټول عمر د پاچا په دروازه کې خوار او زار ولاړیم.

کلیله په داسې حال کې چې د ده د فکر له سمولو نه نېهلې و، ورته وویل:

– ورځه، په مخه دې ښه، بریالی اوسې.

دمنه زمري ته ورغی او سلام یې واچاوه. زمري ناست و ملگرو ته یې وویل:

دا څوک دی؟ او زما په رعیت کې څه کاره دی؟

هغوئ ورته وویل چې ستا خادم دمنه د گیدر خان زوی دی او ستاسو په دروازه

کې خادم دی.

زمري وویل:

- ښه راغلی دمنه! پلار دی خدای وبخښه زما له ډېرو نژدی ملگرو او مخلصانو څخه و، راځه، څه اړه لرې چې درته پوره یې کړم؟ ځکه چې ته خو دې د پلار د دوستۍ له کبله پر ما حق لرې.

دمنه وویل:

- سرلوری اوسې. زه راغلم چې ځان در وښیم چې ستا په دروازه کې یو خادم یم او تل خدمت ته تیار ولاړ یم. ځکه چې د پاچاهانو په دروازو کې ځینې پېښې کېږي چې ورو ته په کې هم لکه د لویو اړه پېښېږي. هر څه گټه او فایده لري تر دې چې یو پرېوتی خلی هم د اوربلولو لپاره په کار راځي.

کله چې زمري د دمنه خبرې ونغورلی د ده عقل او ژبې ته ډېر په تعجب شو، پوه شو چې دی به په خپله هوښیاری او رایه گټه را واړوي نو ورسره ناستو ملگرو ته یې وویل:

- هوښیار سړی په عقل او فکر پورته کېږي. هر څومره چې په خلکو کې پټېږي لکه د شمعې لمبې یې پورته کېږي. لکه شمع چې سړی ښکته تیتوي د هغې لمبه پورته کېږي. دا دمنه د نورو خادمانو سره په دروازه کې ولاړ و او د خلکو په نظر کې لکه د نورو خادمانو غوندې جاهل ښکارېده خو اوس یې له خبرو عقل او زیرکي ښکاره شوه نو زموږ له خوا دی د ډېرې نمانځنۍ وړ دی.

دمنه زمري ته را وړاندې شو او پښې یې وربښل کړې او ویې ویل:

- نېکمرغه، سرلوری او نمانځلی اوسې. پاچاهان هغه څوک ځان ته را نژدې کوي چې گټه او اخلاص یې په کې لیدلی وي. او هغه څوک چې پاچا ته نژدې وي ښایي چې هېڅکله د پاچا په خدمت کې خپل وس او توان ونه سپموي. اوس خو تا خپله خوښې له مانه ښکاره کړه نو پر ما هم لازمه ده چې ستا په خدمت کې ځان ستړی او قربان کړم.

زمري وويل:

- د پاچا له لويو او سترو خطاگانو او عیبونو څخه دا دي چې پوهان له ځانه ليرې کا او ناپوهان ځان ته را نژدی کاندې ځکه چې په دې ډول يې پاچاهي له منځه ځي ، وړانډې او کار ورنه پاتې کېږي. او، دمنه، تا خو خپل فضل، اخلاص او عقل راوښوده نو زه هيله کوم چې له دې وروسته به راځې او زموږ په کارو کې به موږ سره مشوره کوی.

دمنه ډېر خوشاله شو ، خپل ورور ته وروگرزېده او څه چې د ده او پاچا په منځ کې تېر شوي وو له ټولو نه يې خبر کړ ، ورته يې وويل:

- اوس پوه شوې چې زه په هغه څه کې چې ځان ته مې غوښتل په حقه وم؟! او پوه شوې چې موږ ډير سپک او ذليل ژوند تېر کړی دی چې يوه ورځ هم په کې د تېرولو نه وه؟!

نو کلیله ورته وويل:

- تا خو ځان تر پاچا وورساوه او د پاچا مخ دې ځان ته راواړه خو سره ددې هم زه پر تا وېرېږم ځکه چې د پاچا نژديکت ډېر خطر ونه لري. پوهانو پاچا د جگ غره سره مشابه کړی دی چې ورختل سخت وي او په سر باندې يې مېوې، ښکلې ونې، قيمتي تيرې او ملغلرې وي خو بيا هم په کې د څيروونکو ځناورو ځای وي، نو ورختل گران او اوسېدل په کې لا گران وي.

زمري له دمنه څخه ډېر خوښ شو او ورځ په ورځ به يې ځان ته نژدې کاوه. يوه ورځ دمنه زمري ته ورغی ، هېڅوک ورسره نه وو نو ورته يې وويل:

- زه دې گورم چې دا ډېره موده دې ځان په کور کې بند کړی دی تر دې چې ضعيف او خوار شوی يې دا ولی، او په څه؟

پخوا له دې چې زمري دمنه ته ځواب ورکړي غوايي رمبرې کړلې . زمري له وېرې سره ورپرېدېده او چوپ شو . وېره يې په مخ کې ښکاره شوه، نو د زمري په زړه کې چې څه وو دمنه، په خپله پوهه، پر ټولو پوه شو او ورته يې وويل :

- باداره ته د دغه اواز له خاوند نه وېرېږي؟

زمري وويل :

- هو، دا ډېره موده کېږي چې دا ډاروونکی اواز اورم او زړه مې له ویرې رېږي. ځکه ما گومان کاوه چې له ما څخه به بل قوي او زړور ځناور نه وي خو چې اوس دا اواز اورم نو خیال کوم چې د اواز خاوند به د غره په شان لوي او قوي وي.

دمنه وويل:

- باداره، دا گومان دې په حقه نه دی، داسې نه ده چې هر اواز د خاوند په قوت دلالت کوي. يو گيدر و د يو ډول اواز يې واورېده چې په ونه کې ځوړند و کله به چې ونه باد ښوروله نو لښتې به يې په ډول لگېدلې او اواز به يې پورته کېده.

گيدر گومان وکړ چې دا اواز خو د يو لوی تيار غوښن جسم دی. ورغی په دې هيله چې اوس به پر زړه پورې خوراک واوري. خو کله يې چې ورتوپ کړ او په ډېر رېږ يې ډول څيرې کړ گوري چې هېڅ نشته نو په ډېر درد يې ډول ته وکتل او ويې ويل: ډير ځله بې گتمې او بې نفعې شيان لور اواز لري او غټ خېټي وي. باداره دا کيسه مې درته ددې له پاره وکړه چې که چېرته د اواز خاوند وگورو نو لکه څرنگه چې تا گپلی دی دومره چندان شی نه دی. او که دې خوښه وي نو زه به ورشم او له حقيقت نه به يې ځان خبر کړم او ډېر ژر به بېرته راشم.

زمري ورسره ومنله ، د تللو اجازه يې ورکړله چې ځان خبر کړي چې خبره څه ده او د اواز خاوند څه شی دی؟

کله چې دمنه ولاړ، نو زمري له ځان سره فکر وکړ او په زړه کې د دمنه په لېرلو پېښمانه شو چې ښه مې ونه کړل چې دمنه مې ولېږه؛ ځکه چې څه باور پرې په کار دی او څوک ویلای شي چې ما سره به ټکي او خیانت نه کوي ځکه چې ډېره موده ظلم مې ورباندې کړی دی چې د نورو خادمانو سره مې په خواره او ذلیل وظيفه مقرر کړی و. کېدلای شي چې د دغه ظلم له کبله یې ما سره کینه وي او زما د دښمن سره لاس یو کړي، یا مې عېبونه او بې زړتوب ورته ووايي او یا ورته له مانه قوي ښکاره شي او ورسره هملته پاتې شي.

زمری حیران ولاړ و او رېږدېده چې د وړاندې یې ولیده چې دمنه را روان دی نو خوشاله شو او د زړه سودا یې ووتله.

دمنه راغی، زمري ورته هر کلی ووايه او ورته ويې ويل:

– څه دې وکړل او څه دې ولیدل؟

دمنه وويل:

– د آواز خاوند خو غوايي و.

زمري وويل:

– څومره قوت او زور یې درلود؟

دمنه وويل:

– نه زور لري او نه قوت زه ورنژدې شوم خبرې مې ورسره وکړې او هېڅ ترې

نه وېرېدم او نه په کې د وېرې او ډار څه وو.

زمري وويل:

– البته چې هغه خپل زور او قوت تاته ونه ښوده ځکه چې ته یې کم په نظر

ورغلی یې که یې قوي په نظر ورغلی وای نو بیا به دې یې زور لیدلی وای. دده مثال

لکه باد داسې دې چې په وړو وښو او بوتو باندې ښوی تېرېږي خو چې لویو ونو ته ورشي نو بیا خپل زور ښکاره کړي او لوي مندان په کې مات کړي.

دمنه وویل:

– نه باداره دا وابښه خور غوايي دومره نه دې لکه چې ستا په خیال درغلی دی او که غواړې چې درته یې راولم چې اخلاص من او خدمتگار دی شي نو اوس یې فوراً درته راولم.

زمرې وویل:

– همدغه غواړم مهرباني وکړه او ژر کوه.

دمنه په ډېر غرور او کبر غوايي ته ورغی او ورته ویې ویل:

– ای غوايي زما بادار خو تاته ډېر په غصه دی ځکه چې ته د ده په ملک کې یې د ده له اجازې اوسې. نو زه یې درپسې رالېږلی یم چې ورشې او ما سره یې وعده کړې ده چې که چېرته تاسره راغی نو زه ورته څه نه وایم.

غوايي په ډېر غرور گیدر ته وکتل او ورته یې وویل:

– بادار دې څوک دی چې ته یې دلته رالېږلی یی؟ چېرته اوسي، او له مانه څه

غواړي؟

دمنه وویل:

– د څیروونکو ځناورو پاچا دی، په دې ځنگل کې اوسي او د ځناورو او زمریانو لوی لښکر لري، رعیت، خدمتگاران او اتباع لري. دلته چې څه کېږي د ده په اجازه کېږي. زه هم د ده یو وړوکی خدمتگار او عسکر یم.

غوايي چې له دمنه نه د زمري نوم واورېده نو سره ورپېده او زېر شو. دنیا ورباندې تنگه شوه، له ځانه سره یې وویل: ای برگیه! چې د ختو او چکړو نه خلاص شوې نو مرگ دې راغی، اوس څه وکړم؟ وتښتم که چېرته یو انسان راباندې پېښ

شي چې ومي نيسي او د ځناورو له شره مې خلاص کړي. انسان به راباندې يېوې او خپر کوي، دا خو له مرگ نه اسان دي. چېرته يو ځای کې پټ شم که څه وکړم؟ آه! آه! دا ټول ماته گټه نه شي کولای او نه مې له زمري نه خلاصولای شي. غوښه او وازده به مې د زمري او د ده د ملگرو خوراک شي؟

وروسته له چورته برکي خپل ډار پټ کړ او گيډر ته يې وويل:

- ومې منله چې زمري زورور دی او ته يې استازی يې چې ماپسي يې را استولی يې. خو له تا نه دا خبره هېره ده چې پوهان وايي چې: سړی دی په خپله خوښه ځان په هلاکت کې نه اچوي؟ زه وايښه خورم او تاسو غوښې خورئ، څرنگه زه تاسره ولاړ شم او څوک به زما ضمانت وکړي چې زه به روغ بېرته دلته راشم؟ ځکه چې زما غوښه خو ستاسو په زړه پورې مړی ده، که زه زمري ته ورغلم نو مردم. خو ښه داده چې همدلته پاتې شم او خپل ځان وساتم او که څوک رانژدې کېږي هغه سره به جنگ وکړم، ځکه څوک چې ځان نه ساتي خیر پکې نه شته.

دمنه وويل:

- ای غوايي، ته نه غواړې چې په ځناورو کې ملگری او دوست پیدا کړې؟ ما خپل گران ملگری وگڼه ځکه زما ستا په مرگ کې څه گټه ده؟ او لکه ته چې وايې که زمري دې مړ کړې نو ستا غوښه او هډوکې ما پورې نه رارسېږي، ځکه چې قوي ځناور زما غوندې ځناور هېڅ نه پرېږدي. که زه پوه شم چې زمري ستا د وژلو اراده لري نو زه به دې د خلاصولو چاره هم وکړم. ته مه خپه کېږه او زړه دې جمع کړه. ځکه چې خپل فکر خراب کړې او ډار وکړې نژدې ده چې په هغه شر کې به ولوېږې چې ته ترې ځان ژغورې.

برکي د دمنه خبره واورېده او ځواب يې ورکړ:

- زه خو درسره نه ځم ورشه بادار دې خبر کړه چې که یې خوښه وي دلته دې راشي. زه خو خپل ځان هرو مرو ساتم ځکه چې خدای ښکرونه د ځان ساتنې له پاره راکړي دي او همدا وخت د ځان ساتنې دی.

کله چې دمنه پوه شو چې تهدید او ډارولو خو څه کار ورنه کړ نو په چل او مکر یې لاس پورې کړ او ویې ویل:

- ته ولې دومره کینه کوي؟ ولې دا خراب فکرونه کوي؟ زما بادار غواړي چې ته یې په رعیت کې وشمېرل شي او ستا قدر عزت وکړي. که ته له ما سره ولاړ شي او د هغه اطاعت وکړي نو بیا به د هغه سره په ډېر قدر او نمانځنه ژوند کوي. خو که سرتمبگي دې وکړه او له تللو نه ډډه وکړي نو زمري خو تاته نه راځي، نور زمريان، پيرانگان لهوان او کاره به درپسې راولېږي او درنه به تاو شي بیا به نه پوهېږي چې څرنگه خپل ځان وساتي، د تېبنتې لار به هم درنه ورکه شي.

وروسته له فکر کولو نه برگي وويل:

- تاسو خو زما غوښې او وازدې پسې یاست او غواړئ چې ما وخورئ نو که زه درسره ولاړ شم څوک به زما ضمانت وکړي چې زمري راته څه ونه وايي او مخکې له مخکې نه به مې لهوان او کاره و نه نیسي او زمري ته به ونه رسېږم؟

دمنه په زړه کې خوشاله شو ځان یې برگي ته غټ کړ او ورته یې وويل چې: زه ستا د سر سلامتی ضمانت کوم او وعده درکوم چې د زمري سره به په ډېر قدر او عزت اوسېږي.

برگي او دمنه لا دلته سره خبرې کولې او زمري په خپل ځای کې له ډاره رېږده. کله به یې په زړه کې ویل چې څه دمنه خو یو امین او مخلص شخص دی نو مابه نه غولوي او ټکي به راسره نه کوي او کله به یې ویل چې: گیدران ډېر ټگان او

مکرجن دي او دمنه هم گیدر دی، نو کېدای شي چې د غوايي سره لاس یو کړي او زما په راز او ضعف باندې یې خبر کړي او را پسې په جنگ راشي او تخت رانه ونیسي. زمري لا په دې فکر کې و چې له ورايه یې دمنه ولیده چې راځې چې یو سور رنگی غټ حیوان ورسره دی او لوی لوی ښکرونه لري خو په عاجزۍ او وېره ورسره را روان دی او پښې ځان پسې را کاري. نو پوه شو چې دا خو غوايي دی او گیدر یې زره له ډاره دک کړی دی، نو په خپل ځای آرام کېښناسته او لکه چې پاچاهان د ملاقات کوونکو په مخکې سره ځان وپرسوي ده هم ځان ډېر غټ ښوده او په غرور ناست وه.

لومړی دمنه راغی او پاچاته یې ځمکه ښکل کړه او بیا یې برگي ته د رانوتلو اجازه واخستله. نو دمنه بېرته ولاړ چې برگي ته د پاچا د حضور آداب وروښيي. غوايي راغی او خوله یې د پاچا په مخکې په خاورو کې ښخه کړه او ښکرونه به یې په خاورو ننه ایستل او تر هغه په همدې حال و چې تر څو ورته پاچا د سر پورته کولو اجازه ورکړه. نو را پاڅېده او عاجز ودرېده نه یې خبرې کولې او نه خوځېده. نو پاچا وغوښتل چې ځان سره یې زړور او بلد کړي، وروړاندې شو او ورته ویې ویل چې څرنگه راغلی یې نو برگي ورته خپله کیسه وکړه. د زمري زره خوشاله شو او ورته یې وویل:

– مه خپه کېره پس له دې ته زما له نزدیکانو څخه شوې ځکه چې ته هوبښیار ادبناک او حیاناک یې او هوبښیاران وایي چې: هوبښیاران او ادبناک خلک د نزدیکت او نمانځنې حق لري ځکه له دوی څخه تل ښه اورېدل کېږي.

غوايي په دې خبره خوښ شو او بیا یې د احترام له پاره ښکرونه ورته په خاورو ښخ کړل.

شپې ورځې تېرېدلې او برگی به زمري ته ته او راته ، په کارونو کې به یې ورسره مشوره او مصلحت کاوه. چې ورځ به تېرېدله د برگی قدر زیاتېده تر څو چې له ټولو وحوشو څخه زمري ته نژدې شو.

کله چې دمنه د برگی قدر او منزلت له زمري سره ولیده نو قهر او غصه ورغله او خپل ورور کلیله ته ورغی او وویې ویل:

– ای وروره زه څومره بې عقل او بې فکرم وم؟ د زمري په نفع او گټه کې مې کوشش وکړ او هغه ویره چې د ده په زړه له غوايي نه ناسته وه ما وايستله او غوايي مې ورته راوسته اوس یې غوايي په زړه کې ځای نیولی دی ، زه یې پر ځای پرېښودم او هېر یې کړم.

نو کلیله ورته وویل:

– هو تا ځان او نورو ټولو ځناورو ته تاوان وروړاوه او زه گومان نه کوم چې څه درنه وران شوي بېرته به یې سم کړې ځکه چې غوايي اوس د زمري په زړه کې ځای نیولی دی او بل چاته یې په کې ځای نه دی پرې ایښی. تر دې چې پاچا د ده په حق کې یوه خبره هم نشي اورېدلای، که څه هم رښتا خبره وي، نو ستا دروغ به څرنگه د ده په حق کې واوري او ستا خبره به رښتا وگڼي او که رښتا ووايم نو زمري مجبور دی چې غوايي ورته له مور نورو حیواناتو نه گران وي ځکه له مور ټولو نه پوه او هوښیار دی او اخلاص یې زمري سره ډېر دی. مور رښتیا غوايي سره کینه لرو خو دا مو هېره کړې ده چې له کومې ورځې چې غوايي راغلی دی د پاچا ټول کارونه ښه شوي دي او چه د پاچا کارونه ښه شي نو د رعیت کارونه هم ښه کېږي او که پاچا خراب شي او ظلم وکړي نو په ښارونو کې وړانسی او فساد پېښېږي او رعیت ضایع کېږي او بربادېږي. نو زمري او غوايي پرېږده او په منځ کې فتنه او فساد مه غورځوه.

دمنه ځواب ورکړ:

- زه تاته تعجب کوم ای کلیله چې ته دومره د خپل ځان په سپکه او ذلت راضي یې! ته خوښ یې چې یو وابسه خور پاچاته له مور نه نژدې وي؟
- ته به پر غوايي څه وکړې، ای دمنه؟ په داسې حال چې هغه د قوت او پوهې خاوند دی او ستا بې له مکر او حیلي نه نور څه شته؟ پر پرده د خلکو په کارو کې کار مه لره.

- تا رښتیا وویل ای کلیله چې زه بې له مکر او چل نه نور څه نه لرم خو هوښیار سړی کولای شي چې پر قوي خلکو باندې په خپله پوهه غالب شي.
خلک کیسه کوي چې یو کارغه و چې د یوې ونې په مندانو کې یې ځان ته ځاله جوړه کړې وه کله به یې چې بچي وایستل او لږ به غټ شول نو یو تور مار به راغی او د ده بچي به یې تېر کړل. نو د کارغه زړه ورته تنگ شو او غوښتل یې چې یوه چاره یې وکړي نو د مصلحت لپاره خپل دوست گیدر ته راغی ورته یې وویل چې ما قصد کړی دی چې دغه مار پسې ورشم او چې ویده وي سترگې یې په تونگه ووهم چې ږنډې شي او نور زما ځاله ونه گوري، له لوړې مړ شي! ملگري گیدر ورته وویل چې دا فکر خو دې ښکاره غلط او بې ځایه دی ځکه چې ته پخپله خپل ځان هلاکت ته وړاندې کوي ته به پخوا له هغې چې خپل مطلب ته ورسېږي هلاک شي او ستا کار به لکه د هغه ماهي خور شي چې د چنگاښ د وژلو اراده یې کړې وه او ځان یې په خپله وواژه.

نو کارغه وویل چې: تشکر چې پوه دې کړلم د هغه ماهیخور کیسه څرنگه وه. گیدر وویل چې د ماهیخور کور د یوې بحیرې په غاړه و چې ډیر ماهیان پکې و او ځاله به یې ددې بحیرې د غاړې په ونو کې اچوله. چې وری کېده به خپله غذا او خوراک به یې له ماهیانو څخه برابرول. خو کله چې زوړ او ضعیف شو او د ماهیانو ښکار یې نه شو کولای نو وری او خپه شو. یوه ورځ ورباندې چنگاښ چې په همدې

بهیره کې اوسېده تېرېده نو کله چې بې غمجن وليده پوښتنه يې ترې وکړه چې ولې غمگين يې؟ ماهيخور ورته وويل چې څرنگه غمگين نه شم. ما به دلته تل ماهيان خورل او ښه ژوند مې درلوده. او نن مې دوه تنه ښکاريان وليدل چې په دغه لار تېرېدل او يوه بل ته يې ويل: دا بحيره ډېر ماهيان لري راځه چې څه ماهيان چې په دې بحيره کې دي چې دا خو ښکار کړو. نو هغه بل ځواب ورکړ چې هو رېښتيا دا بحيره خو ډير ماهيان لري خو هغه لومړی بحيره کې له دېنه ډېر ماهيان وو او اوبه يې ژر وچېدلې راځه چې اول هغه ونيسو او بيا به دا ونيسو نو زه په دې خپه يم چې که دا ښکاريان راشي او ټول ماهيان ونيسي نو ماته خو هېڅ نه پاتې کېږي ځکه چې ددوي جال واړه او غټ ټول ماهيان نيسي او بېرته څه نه پرېږدي.

چنگاښ دا کيسه واورېده او ماهيان يې ورباندې خبر کړل.

ماهيان راغلل چې د ماهيخور سره د ځان په خلاصي کې مشوره وکړي چې څرنگه به له ښکاريانو خلاص شي. ماهيانو ماهيخور ته وويل چې: مور راغلي يو چې تا سره سلا مشوره وکړو ځکه چې د ښکاريانو زور هم مور ته راځي او هم تاته او کله چې مصيبت او غم دواړه دښمنانو ته يو برابر رسېږي نو لازم دي چې لاس سره يو کړي او د خلاصۍ لار پيدا کړي. نو ته په هغې کې چې له ښکاريانو څخه دې اورېدلي دي څه وايي؟

ماهيخور حيران پاتې شو، سره ولړزېده او ويې ويل چې زه گومان نه کوم چې مور به گوندې له دوی او د دوي له جاله څخه ځان وژغورلای شو. ماته يوه بله نژدې بحيره مالومه ده چې ونو او دورمو پټه کړې ده، ښکاريانو يې لاره نه ده ليدلې نو که تاسو هلته راشئ په امن او سلامتې به هلته ژوند وکړئ.

ماهيانو ورته وويل چې: دا خدمت خو پرته له تا بل څوک نه شي کولای، لطف وکړه او مور له دې ځايه هلته يوسه.

ماهیخور دوی ته وویل چې که څه هم دا کار خو ډیر گران دی خو بیا هم له دې کبله چې تاسو سره مینه لرم باید دا تکلیف وزغمم او تاسو له دې بلا څخه خلاص کړم نو هره ورځ به یې یو یا دوه ماهیان وړل او یو نژدې غره ته به ورته هلته به کښیناسته او وبه یې خورل. په دې کې ډېره موده تېره شوه او د ده په چل څوک پوه نه شول تر دې چې نژدې وه چې د بحیري ماهیان خلاص شوي وای.

نو یوه ورځ چنگاښ راغی او ورته یې وویل چې: ملگري مي ټول ولاړل زه نور ژوند دلته نه غواړم مهرباني وکړه ما هم خپلو ملگرو ته وروله.

ماهیخور د ده ومنله ، خوشاله شو ویې ویل چې ښه خوندوره خوراکه یې پیدا کړه او چنگاښ یې غره ته والوزاوه . کله چې هغه ځای ته چې ماهیخور په کې ماهیان خورلي وو ورنژدې شول نو چنگاښ د ماهیخور د خورلو ماهیانو هډوکي سر په سر ولیدل او د ده په نیت پوه شو نو سمدلاسه یې له غاړې تاو شو او مړ یې کړ.

بیا گیدر کارغه ته وویل چې: دا کیسه مي درته د دې له پاره وکړه چې چلیان او مکرجن کله کله په خپله په خپل مکر وژل کېږي او مري خو زه به درته یو چل وښیم که دې له لاسه وشو نو د مار له شره به خلاص شې.

کارغه وویل چې: زه خو همدا د مصلحت لپاره درته راغلی یم نو اوس چل راوښیه چې هغه څه دی؟

- زه وایم چې لاړ شه د خلکو کورو ته وروالوزه او گوره که څه دې وموندل نو را تښتوه یې او د مار په سوري یې وراچوه.

کارغه په خپله پوهه د گیدر په مطلب پوه شو او او دستي والوته او په یو لور او بل به تېرېده تر څو چې یوه نجلی یې ولیدله چې د سرو غاړکی یې له غاړې خلاصه کړې ده او په خوا کې یې ایښې ده ، خپل سرمینځي. کارغه په غاړه کې ورغوته شو او د سترگو په رپ کې یې وتښتوله. نجلی چېغې کړې:

- هلی، غاړه کی مې کارغه وتښتوله.

خلکو د دې چېغې واورېدې او کارغه پسې یې مندې کړې. کارغه په هوا روان و، غاړه کی یې په پنجو کې نیولې وه. دی مخکې او خلک ورپسې وو. تر څو چې د مار سوړې ته ورسېده او غاړه کی یې د مار په سوړه ورگوزار کړه. په خپله ولاړ لېرې سیل ته کېناست چې څه کېږي.

کله چې خلکو غوښتل چې غاړه کی راواخلي مار یې ولیده، ورباندې راټول شول، په تیږو او کوتکونو یې مړ کړ.

* * *

کله چې دمنه له دې کیسو نه خلاص شو نو کلیله ته یې مخ وروړاوه او ویې ویل:

- اوس پوه شوې چې انسان څرنګه په چلونو په خپلو هیلو بریالی کېدای شي؟
کلیله جواب ورکړ:

- حيله او چل هلته فايده لري چې دښمن دې ناپوه او غبي وي. ستا حيله او چل به څرنګه په غوايي و چلېږي چې له تا نه يې عقل او پوهه زياته ده. د دې دليل چې غوايي هونښيار دى دا دى چې زمري ازمايلى او په دې ازموينه کې بريالى شوى دى نو ځکه يې خپل ملګرى کړى او نمانځلى دى.
د منه وويل :

- هو، منم چې غوايي، لکه ته چې وايې، هونښيار او ډکي دى خو سره له دې هم زما په فضل او پوهه قايل دى ځکه چې ما تر زمري رارسولى دى او زما له برکته له زمري نه په امن شوى دى نو اوس هم پر ما باور لري [څه چې ورته واييم مني

یې. زه باور لرم چې هماغسې به دی له منځه یوسم لکه سویې چې زمري له منځه یووړ.

کلیله ویوښتل:

– هغه څنگه وو؟

د منه ځواب ورکړ:

– په یوه ورشو کې چې ډول ډول واښه یې درلودل یو زمري پاچاهي کوله. په دې ځای کې گڼو ژویو ژوند کاوه خو زمري به حق ناحقه نور حیوانات ځورول او وژل به یې [نو وحشیانو حیواناتو په خپلو غارونو کې ځانونه بند کړل او د دې ځمکې له مېوو او وښونه ئې له له وپېرې استفاده نه شوه کولای. او که شیبه نیمه به راوتل او څه نا څه به یې خوړل، بېرته به غارو ته ورتلل. د زمري د ناڅاپه راپېښېدلو نه به وپېرېدل. ډېره زمانه تېره شوله، او حیوانات په تنگ شول نو ویې غوښتل چې له زمري سره سوله وکړي او ده سره په یو کار اتفاق وکړي. نو د حیواناتو جرگه زمري ته ورغله او ورته یې وویل:

– زمريه! ته مور ډاروې او ځوروي مو او ته هم که له مورې کوم یو نیسې هغه په ډېر تکلیف وي او په اسانۍ ځان نه درکوي. نو خوښه دې نه ده چې مور درته هره ورځ یو حیوان راوینسو چې ته هم له خواری او تکلیف نه خلاص شي او مور به هم په آرام شو او واښه به خورو!

زمري ځواب ورکړ:

– زه خو په دې سوله خوښ یم خو که وعده خلافي مو وکړه نو بیا به خپل حال وگورئ.

چې جرگه بېرته ولاړه او وحوش یې خبر کړل نو دوی به پچه اچوله او چې د هر چا پچه به وختله هغه به زمري ته د یو استازي په لاس ور استول کېده.

دوي ډېره موده همدا کار کاوه تر څو چې د سويې پچه وختله نو سويې وويل :
- زه تاسو ته يو اسان سوال کوم که مو زما سوال ومانه نو له زمري نه به مو د
ټول عمر له پاره خلاص کړم.

حيواناتو وويل:

- ووايه څه غواړي؟

سويې وويل چې: زه غواړم چې تاسو استازي ته ووايي چې په لار کې له مانه
يوه گړۍ ستون شي. حيواناتو وويل چې دا خو اسانه خبره ده ستون دې شي.
سويه زمري ته ورغله. د هغه د مړۍ وخت تېر شوې و. زمري ډېر په غصه و
سترگې يې درنې وې او غاښونه يې چيچل.

سويه ورنژدې شوله سلام يې واچاوه او ويې ويل چې:

- باداره وبخښه! زه د وحوشو استازي يم او زه يې د يوې څرې سويې سره
تاته را واستولم خو په لار کې يو بل زورور زمري را پېښ شو او سويه يې رانه ستنه
کړله او تاته يې ډېرې ښکښلې هم وکړې او ويې ويل چې په دې ځمکه کې بل
څوک نشته چې پاچا وي. پاچا همدا زه يم بل لا څوک دی. نو زه راغلم چې تاله
واقعي نه خبر کړم.

زمري چې دا کيسه واورېدلې نو ويې منله ، په غضب شو او ويې ويل:

- دا زمري چېرته دې راځه را ويې ښيه!

سويه ورسره ولاړه ، يو ډېر ژور کوهي ته ورسېدل چې سپينې رنې اوبه په کې
وې. سويې کوهي ته وکتل او زمري ته يې وويل:

- صاحبه! زمري دلته اوسېږي او هغه سويه هم ورسره ده او لا خورلې يې نه

زمرې د کوهي اوبو ته وکتل، نو خپل صورت يې په کې وليده او د سويې صورت يې هم په خوا کې و نو د سويې خبره يې ومنله او کوهي ته يې ورتوپ کړ چې سويه له زمري نه خلاصه کړي. سمدلاسه په اوبو کې ډوب شو او سويه بېرته وحوشو ته خوشاله راغله او له دغه ښه خبر نه يې خبر کړل.

نو کله چې کلیله کيسه واورېدله ويې ويل:

- ما خو درته ډېر نصيحت وکړ خو تا قبول نه کړ. نو نور دې چې څه په غوايي لورېږي هغه کوه خو پام کوه چې زمري ته ضرر ونه رسېږي ځکه چې زمور پاچا دی او بې له ده رعيت ته بل څوک نه پکارېږي.

څو ورځې دمنه زمري ته حاضر نه شو. بيا يوه ورځ خبر شو چې زمري يوازې دی ، بل څوک ورسره نشته نو ورننوت او ځان يې ورته غمجن وروښود. کله چې زمري وليده ورته يې وويل:

- چې دمنه چېرته وې او ولې خپه ښکاري؟!

دمنه ځواب ورکړ:

- باداره! ځار دې شم، ځينې خبرې دي چې ځوروي مې . تاته يې ويلاى هم نه شم. نو همدا وه چې ستاسو حضور ته نه درتلم.

زمري وويل:

- ما خبر کړه دمنه، چې ته ولې خپه يې ځکه چې ته پر ما حق لرې چې ستا له حاله خبر اوسم او کومک درسره وکړم. که ناروغه يې چې طبيب درته را وغواړم ، که چا درباندي ظلم کړې وي چې پوښتنه دې و کړم او غم دې وخورم ، که پور در باندي وي چې هم ترې دې خلاص کړم او که نور څه وي هم اسان به شي.

کله چې دمنه دا خبرې له پاچا نه واورېدلې احترام يې ورته وکړ او ويې ويل که

زما خپل غم وای خو پروا نه وه خو

نو دمنه خپله خبره پای ته ونه رسوله. او ځان یې خپه ښکاره کاوه نو زمري وویل چې ووايه او که کار ما پورې اړه لري هم خبر دی.

دمنه وویل:

– هوبښارانو ویلي دي چې د لثیمانو او بدانو سره ښه کول بدې زېږوي او څوک چې د دوستانو او مخلصانو خبرې ته غور نه نیسي هغه تل پښېماني او حسرت خوري: زه په دې غوايي غولېدلی وم او خوشاله وم چې تاته مې راتړدې کړ او خبر نه وم چې خوشې لثیم او خسیس دی او ښه ورسره پکار نه دي.

زمري په هیبت سره وویل:

– دا ته څه وایې؟ غوايي یانې برگی ښیې چه ښه ورسره پکار نه دي؟ څه خبره ده ووايه؟ دا خو عجیبه خبره ده.

دمنه وویل:

– ته مه په غضب کېږه کله انسان اړ کېږي چې هغه خبرې ته هم غور کېښېږدي چې خوښه یې نه وي ځکه چې گټه یې پکې وي لکه ناروغه چې ترخه دوا او بدبوی دارو د روغتیا له پاره خوري تا په برگی باور کړی دی او دی زیار باسي چې ځان درنه په مکر او حيله خلاص کړي.

– برگی له ما څخه ځان خلاصول غواړي؟ چا سره مصلحت لري.

– هو! برگی درته چلونه جوړوي. ماته یوه رښتیني سړي، چې هېڅ دروغ نه وایي، ویلي دي چې برگی ستا له رعیت نه یو څو کسان را ټول کړي وو، ستا عیبونه یې ورته بیانول او ستا په متابعت یې ملامتول. هغو هم په خپله خطا اقرار وکړ او له ده څخه یې د ځانونو د خلاصولو چاره وغوښتله.

زمري وویل:

- عجیبه ده. برگی خو پرون ماسره و او ځان یې ډېر راته ښوی ښوی او نژدې نژدې کاوه. دومره یې دا مکر پوخ کړی دی چې پرې پوه هم نه شوم. دی به نو څه وکړي په داسې حال کې چې دی زما یوه مړی ده.

- باداره! هوښیار باید د چا په ظاهر ونه غولېږي او خپل دښمن وړوکی ونه گڼي ځکه که برگی په خپله تا ته ضرر نشي رسولای نو کولای شي چې په مکر او حيله نور ځناور او وحشیان درپسې را وپاروي او ماته هغه رښتیني خبر رسوونکي دا هم وویل چې: نژدې ده چې خپل مطلب ته ورسېږي. هوښیار باید د پېښې له پېښې مخکې ځان ورته تیار کړي چې ورباندې د هغه ماهي توکه ونه شي چې ضعیف او متردد وه.

نو زمري وویل: د ماهي کیسه څرنگه وه او څه پرې وشول؟

دمنه ځواب ورکړ چې د ماهي کیسه ډېره گټوره او د اورېدلو کیسه ده ، هوښیار د نورو له پېښو نه عبرت او پند اخلي:

په یوه ډنډ کې درې تنه ماهیان وو چې ډېر په ناز او نعمت یې ژوند کاوه. یوه ورځ دوه تنه ښکاریان په دې ډنډ تېرېدل نو یوه وویل:

دا څومره نېرېدې ډنډ دی او ښه ماهیان په کې دي او موږ لا تراوسه ترې خبر هم نه یو او یو ماهي مو لا تر اوسه له دې ډنډ څخه نه دی نیولی.

بل وویل چې: راځه چې جال راوړو او چې څه په کې دي ټول ښکار کړو.

د دغو درېوړو ماهیانو عقل او تدبیر سره برابر نه وو. کله یې چې د ښکاریانو خبرې واورېدلې نو یو چې پوه و ولاړ او د کانال له لارې لوی بحر ته ورننوت. دوه م: د ښکاریانو خبره دروغ وگڼله او ځان سره یې وویل چې نن خو ښکاریان ولاړل او سبا ته به د وخته راشي نو زه به هم په قراره د شپې ولاړ شم درېیم ماهي د ښکاریانو په خبره هېڅ چرت خراب نه کړ، په آرام یې خپل خوراک او کار کاوه لکه چې هېڅ یې

نه وي اورېدلي. لږ وروسته ښکاريان راغلل ، جال يې راوړ. نو دوهم ماهي پوه شو چې کار خراب دی او لکه چې په هلاکت کې ولويد . ځان سره يې ووييل چې هوښيار انسان بايد په ارامۍ او پوره ډاډ د ځان ژغورلو لار پيدا کړي او که وارخطا شو نو بيا هېڅ نه شي کولای او په بلا ککړېږي. نو کله چې ځان سره له دې فکر نه خلاص شو ځان يې مړ واچاوه او کله به پرمخ او کله به ستونی ستاغ شو. ښکاريانو ووييل چې دا ماهي خو مړ دی ، يو ښکاري دا ماهي واخيسته او د ډنډ او بحر په منځ کې يې واچاوه او شا يې واپړوله.

ماهي چې پوه شو چې اوس د ښکاري پام نه دی په توپونو شو او لوی بحر ته يې ځان ورورساوه. درېيم ماهي په تردد کې شو کله به د ابو سرته ولاړ او کله به يې غوټه ووهله او گومان يې کاوه چې جال به وروڼه رسېږي چې اخر په جال کې ونښته او همدا يې مرگ و.

کله چې دا کيسه زمري واورېدله دمنه ته يې ووييل چې: په خبره او مقصد دې پوه شوم خو زه برکي ته ډېر په تعجب کې يم چې څرنگه ماسره غدر او ټکي کوي او پر ما د حملې عزم لري سره ددې چې ما ورسره هېڅ بد نه دې کړي. څه يې چې غوښتي هغه يې کړي او منزله مې يې لوړه کړي ده؟! نو دمنه ځواب ورکړ:

- دا څه د تعجب خبره نه ده ځکه چې برگی ډېر حقير او خسيس دی او د خسيس همدا کار وي چې رتبه او قدر يې لوړ شي نو ځان ورته ډېر غټ ښکاري او که کوم اخلاص ښکاره کوي هغه هم له ډاره وي ، چې پوه شي چې په امن يم نو بيا هغه خپلې خسيسې او ټکي ته رجوع کوي نو برکي هم په همدې ډول تاسره خپل اخلاص ښکاره کاوه تر څو چې په خپل قدرت او زور پوه شو اوس درته پلمې جوړوي او غواړي چې تخت دې ونيسي.

زمري وويل چې: زما خو ډېر بد راغی او که امان مې نه وای ورکړی نو سره به مې شکولی وای او خپل او ستاسو خوراک به مې گرځولی وای نو اوس به يې راوغواړم او د خپلې ټگۍ او غدر په حساب به يې پوه کړم او بيا به يې وشړم چې هر پلو ځي، ځي دې!!

دمنه ووپرېده که برگی را وغواړي او ددوي دواړو په منځ کې خبرې لاندې باندې شي نو حقيقت به ورته ښکاره شي او دبرگی براثت او بې گناهي به ښکاره شي او په خپله به په غم ککړ شي ، بلا به ور باندې ولوېږي نو ويې ويل:

- زه درسره په دې رایه او فکر موافقه نه لرم. ځکه که ته يې راوغواړې نو ځان به درته تيار کړي يا به دې ووژني او که وتښتېده نو بيا به درته پلمې جوړوي او که له تا ليري وي ستا به وسه هم پرې نه کېږي. او هوښيار پاچاهان لکه تا خپل دښمنان په جزا رسوي چا چې گناه او جرم کړی دوي ته عذاب او جزا ورکوي او نه يې ښکاره کوي نو دا غوايي خو په پټه تا ته پلمې جوړې کړي دي، نو ته هم په پټه جزا ورکړه او مه يې ښکاره کوه او ناڅاپه يې ونيسه.

زمري وويل:

- هوښيارانو ويلي دي چې څوک چې چاته عذاب ورکوي او گناه يې نه وي ښکاره او دليل يې هم نه وي نو هغه ظالم او تيري کونکی دی او د ظلم پای په همدغه تمامېږي. زه څرنگه د برگی سره ټگي وکړم او په دليل ورباندې دا خپله گناه ور وانه روم؟

دمنه وويل: چې بې دليله يې په جزا نه رسوې نو پام کوه او ځان ساته چې ژر به درته خبره ښکاره شي او د بد نيتی علامې او نخښې به په خپله په ده کې په خپلو سترگو وگورې. زمري وويل چې ښه چې د ده د بد نيتی نخښې مالومې دي نو پروا نشته. دا نخښې نو کومې دي.؟!

دمنه وویل: چې نخښې یې دادي چې راځي رنگ به یې الوتی وي اندامونه به یې رېږدي او کینې ښی خواته به گوري ښکرونه به داسې ښوروي لکه چې په چا یې ورمندی.

زمرې وویل چې: دا خو پوره علامې دي نو زه به ورته هر کلی وکړم او ښه به ورسره کوم تر څو چې دا علامې په کې وگورم نو بیا به هغه څه ورسره وکړم چې ورسره وړ وي.

دمنه وکتل چې چل خو کار وکړ او د زمري زړه یې برگی ته وپرساوه نو ویې غوښتل چې برگی ته ورشي او د ده زړه زمري ته تڼاکې کړي. خو ډارېده چې بې د زمري له اجازې ورشي نو ویې ویل: که اجازه راکوي زه به برگی ته ورشم او ورسره به څه قدر کښنم شاید چې نوې خبرې ترې واورم ځکه چې هغه خو پر ما باوري دی او ډاډ راباندې لري نو کېدلای شي چې د زړه حال راته ووايي.

زمري اجازه ورکړه او ورته ویې ویل:

- ته خو په خپله ښه پوهېږې. امید کوم چې راځې د برگی ټول خبرونه درسره وي چې جزا ورکړم.

دمنه برگی ته ورغی. برگی یې هر کلی او درناوی وکړ او مېلمستا یې ورته مخکې کښېښودله او ورته ویې ویل:

- گرانه وروره چېرته وي؟ دا ډېره موده نه وي ډېر درپسې خپه وم، ستا عادت خو دا و چې دومره به رانه نه لیرې کېدلې کومه گناه خو به دې رانه نه وي لیدلی چې ستا د خپگان موجب او سبب شوی وي؟

دمنه وویل:

- نه برگیه له تانه به څوک څرنګه خپه شي ځکه چې ته مهربان او خوږ ملګری یې خوږه ژبه، پاک زړه لرې. له تانه تل دوستان خوښ وي. خو هغه څه پېښ شوي چې ما د هغه هیله او انتظار نه درلوده.

برګي وویل:

- څه درېښ شوي؟ ما خبر کړه که کوم تکلیف او رېر درته رسېدلی وی ځان خوبه درنه څار کړم ووايه څه پېښ شوي دي؟

دمنه وویل:

- کاشکې چې پر ما بلا لوېدلی وای او هغه څه چې پېښ دي نه وای پېښ شوي خو اوس به څه وکړو؟ هونښارانو ویلي دي: څوک چې د پاچاهانو سره تماس او ملګري لري هغه په امن نه پاتې کېږي او عزت او سلامتیا نه لري.

- دا ته څه وایې ای دمنه؟ داسې مالومېږي چې زموږ له عادل پاچا نه څه شوي دي؟ څه پېښ شوي؟ ژر کوه ما خبر کړه!

دمنه ځان غمجن او په غضب غوندې کړ وېې ژړل او بیا یې سر را پورته کړ او

وېې ویل:

- زموږ په شان ضعیفان د غټانو په مخکې هېڅ حقوق نه لري. د پاچاهانو زړونه رنگ رنگ اوږي او را اوږي ته به ترې د ښې تمه کوي هغه به درته بده درواړوي. ماته یو رښتینی دوست وویل چې: ما له پاچانه واورېدل چې ملګرو ته یې وویل: «برگی خو، ښه غوښن او تیار شوی دی، او نور چندان څه په کار نه راځي نه ئې د فکر مزه شته او نه د رایې ځکه څه ښه فکرونه چې ده درلودل هغه ترې موږ زده کړل. نوره ښه دا ده چې په غوښو یې یوه مېلمستیا جوړه کړو، او خپل رعیتیان پرې ماړه کړو.» نو چې دا خبرې مې واورېدلې له دې جهته چې ما او تا سره دوستی او

ورورۍ لاس ورکړی دی راغلم چې اوس به نو څه کوو چې له دې ټکی او مکر نه ځان خلاص کړو.

برگی چې دا خبرې واورېدلې نو وډارېده او بې هیلې شو او ویې ویل:

– گرانه ملگریه په دې کې مور هم څه چاره لرو که نه؟ زه خو ډېر بې عقله وم چې پر زمري مې باور کاوه او د ده په کنبیناستلو خوښېدلېم. ما باید دا خوب پخوا لیدلی وای ځکه چې زه خو د ده او د ده د ملگرو خوراک یم. او که د ده خوښه نه وي چې ما وخورې نو ملگری خو یې را پسې ځان وژني او زما غوښو پسې مړه دي. زه لا مخکې په دې پوهېدم چې اخر به مې څه وي ځکه چې ماله هغه کیسو او حکایاتو پند اخستی دی کومې چې ماته په خپله یادې دي. نو پرېږده چې پر ما هم د هغه اوښ کانه وشي.

دمنه په فریاد او خواشینۍ سره ورته وویل چې د اوښ کیسه څرنگه ده گوندې ددې کیسې له اورېدلو نه د خلاصې لار پېدا کړلای شو.

برگی وویل: یو زمري و او کارغه، گیدر او لېوه یې تایان و نو ده به دوي ته طعام ورکاوه او د هغوی به یې خدمت کاوه.

یوه ورځ یو اوښ له قافلې څخه وتښتېده او ځنگله ته ننوته چې ځان پټ کړي د زمري په کاله ورپېښ شو. زمري یې ښه هرکلی وکړ او د کیسې پوښتنه یې ترې وکړه اوښ وویل چې سوداگر راباندې ډېر مال بارکړی و او نژدې وه چې ټول قوت مې له لاسه ورکړی وای نو چې فرصت مې بیا مونده ترې را وتښتېدم.

زمري ورته ډاډگېرته ورکړه او ورته یې وویل چې نور بېغمه اوسه او دلته به مور سره په ځنگل کې اوسې.

یوه ورځ زمري بښکار ته ولاړ او د ده او د یو فیل په منځ کې ډېر سخت جنگ وشو، بېرته زخمي او ستړی ستومانه ځای ته راغی او ډېره موده د خوځېدو نه و او بښکار یې نه شو کولای.

نو کله چې لوړه پر ده او خدمتگارانو یې سخته شوه نو راټول یې کړل او ورته یې وویل: ولاړ شئ په ځنگله کې چېرته طعام را پیدا کړی که نه نو نژدې ده چې زه او تاسو له لوړې مړه شو.

لږ په ځنگل کې ولاړل او یو فکر یې وسنجاوه. بېرته راغلل زمري ته. نو کله چې زمري دوی ولیدل خوشاله شو او گومان یې وکړ چې گوندې کوم تیار بښکار یې راوړی دی. خو دوي وویل چې: څوک چې بښکار کوي نو هغه په ځان کې څه زور او قوت گوري او مور له لوړې خوز بدلای هم نه شو بښکار به څرنگه وکړو.

زمري وویل: نو څه به کوو؟

کارغه وویل:

– امر سختی کولو ته څه اړه نه لري دغه دی اوښ تیار شته نو ولې به لوړه تېروو.

زمري چې دا خبره واورېده نو په قهر شو او ویې ویل چې:

– ای کارغه دا څه وایې؟ اوښ وخورو. او حال دا چې ما امان ورکړی او دده د

سلامتی ضمانت مې کړی دی.

کارغه وویل:

– ته مه په قهر پېره: خلک وایي: یو له کوره جار دی او کور له وطنه او وطن له پاچانه. ته ضعیف شوی یې او ژوند دې په خطر کې دی. نو ته حق لرې چې مرگ له ځانه د اوښ په خوړلو دفع کړی. مور به چل جوړ کړو او حیلې به وکړو چې ته د تګی کولو له گناه نه هم خلاص شې.

- زمري چې دا خبره واورېدلې چې شو او خبرې يې نه کولې نو کارغه پوه شو چې زمري زما په دې رايې راضي دی.

کارغه، لېوه، گيدر او اوښ زمري ته را ټول شول. او دده د روغتيا پوښتنه يې کوله. کارغه وويل:

- زه گورم چې لوړه درباندي سخته ده او زه ستا له پاره ژوند کوم نو ما وخوره او خپله لوړه ليرې کړه. گيدر وويل:

- په تا کې څه دي؟ خو بنکې او هډوکي يې او څه فايده په تا کې نشته په ما کې له تا څخه غوښه ډېره ده ما دې وخوري! لېوه وويل:

- ستا غوښه مرداره ده زه له تا نه پاک يم او غوښه او واژه را کې ډېره ده ما دې وخوري.

گيدر وويل:

- طبيبانو ويلي دي چې د لېوه غوښه سړی وخورې لېونی کوي يې نو ستا په خوړلو کې خیر نشته.

په دې وخت کې اوښ فکر وکړ چې که زه ورته ځان وړاندې کړم نو دوی به لکه د ځان څخه يې چې دفاع وکړه له ماڅخه به هم دفاع وکړي او زمري به رانه خوشاله شي نو ويې ويل: نه ، نه زه له تاسو ټولو نه ښه يم او غوښه مې هر مرض ته دوا ده. ما دې وخوري.

نو ټولو نارې کړې. رښتيا ده رښتيا ده! پرې ورتوپ يې کړ او څيرې يې کړ.

له دې کيسې څخه وروسته برگي وويل:

- اوس په حقيقت پوه شوم چې اوس مې نو له زمري نه خلاصېدل نشته؟

دمنه ځواب ورکړ: نو اوس څه غواړې چې وکړې.

برگي وويل:

- څه چې خدای پېښه کړې وي هغه به وي خو نه غواړم چې داسې په اسانه ځان په لاس ورکړم. جنگ او جدل ته هم تيار يم، نور چې څه کېږي هغه به کېږي.

دمنه وويل:

- زما خو داسې خوښه نه ده او په دې رايې درسره زه موافقه نه کوم. ته بايد له صبر او حوصلې نه کار واخلي. هوښيارانو ويلي دي انسان چې د سختيو سره په تندۍ مقابله کوي نو عقل يې الوزي او کار يې خرابېږي. او که په صبر او آرامۍ ورسره مقابله وکړي نو بريالی کېږي، نو ښه داده چې ته صبر وکړې تر څو چې شر د زمري په سترگو کې وگورې نو بيا به په پوره مېړانه له خپله ځانه دفاع کوی.

برگي وويل:

- زه به نو څرنگه پوه شم چې د زمري سترگې راته سرې دي؟

دمنه وويل:

- چې ورغلي او مخکې پېښې يې درولې وې او دارې يې چينگې وې او سترگې يې سرې وې نو پوه شه چې په زړه کې يې درته وړانه ده.

برگي وويل:

- ښه دا خو پوره نخښې دي.

نو کله يې چې زمري غوايي ته وپاراوه او غوايي زمري ته نو خپل ورور کلیله ته ورغی او په ټوله کيسه يې ټکي په ټکي خبر کړ.

کلیله او دمنه دواړه ورغلل او د زمري په دروازه کې ودرېدل چې وگوري چې

اوس به څه کېږي او د زمري او غوايي په منځ کې به څه پېښېږي:

لږ درنگ وروسته غوايي راغی او زمري هغسې ناست و لکه څرنګه چې دمنه ويلي وو نو په زړه کې يې وويل چې: څوک چې پاچاته ځان ورنژدې کوي او ورسره ملګري کوي داسی دی لکه يو سړی چې د مارانو سره په يوه کور کې اوسېږي. نه په خپل ژوند باور لري او نه په دې چې ګوندې ماران به ورباندې راونه پارېږي شپه ورځ په همدې فکر وي. نو رنگ يې واوښته، اندامونه يې ورپېدل او جسم يې سره وڅوڅېده.

کله چې زمري غوايي په هماغه حال وليده چې دمنه ويلي و نو ګومان يې وکړ چې لکه چې راسره جنګ کوي نو سم د واره يې يو په بل ورتوپ کړل او بې له کوم فکر او صبر نه يې سره په جنګ پېل وکړ زمري غوايي په څپېږو او څپرو واهه او غوايي به په خپلو ښکرونو سوغاوه له دواړو نه وينې وبهېدلې زمري په زګېږيو شو او غوايي په رمبارو.

نو کله چې کلیله زمري په داسې سختی او ربر کې وليده دمنه ته يې وويل:
 - خوار شې ټګه، ناپوهه، او خاينه! تا خو ماسره وعده کړې وه چې يوازې غوايي وژنم او زمري ته ضرر نه رسوم تازه وغولولم او ټګي دې راسره وکړه تا ماسره هغه څه وکړل لکه شاديانو چې د هغه مرغه سره وکړل چې دوي ته يې نصيحت کاوه:

يوه شپه ډېر ساړه شول، نو شاديان د اور په لتولو پسې ووتل چې ورباندې تاوده شي. يو سور مچ يې وليده چې د اور د سپرغی ګوندې ښکارېده پرې ورتوپ يې کړ او را و يې نيوه. لرګي يې ورباندې کېښودل او په پوکولو يې پيل وکړ چې اور بل شي. ښه ستړي شول او اور بل نه شو نو يو مرغه و چې دوي يې په دې کار وليدل د نصيحت په توګه يې ورته وويل: دا خو يو الوتونکی حېوان دی او نه دی په ده اور نه بلېږي خوشې خوارې مه کوئ او ځان مه ستړی کوئ.

خو دوی د ده نصیحتونه وانه ورېدل او همداسې یې اور پو کاوه. مرغه ورته نژدې شو او ورته یې وویل: چې دا اور نه دې خوشي خواری مه کوئ، نو شادي ته قهر ورغی ورتوپ یې کړ ، را ویې نیوه او په ځمکه یې وواهه. دستي مړ شو. ستا په گناه او خیانت چې زمري سره دې وکړ زه به هم په غم ککړ شم نو ښه دا ده چې نور درسره ونه اوسېږم تر څو چې هغه کانه راباندې ونه شي چې په یو ساده او بې پروا ملگري د بل چلې او ټکمار ملگري له لاسه وشوله.

دمنه وویل: ددوي په منځ کې څه پېښ شول؟

کلیله وویل: ساده او ټکمار ملگري سره په تجارت کې شریک شول او سفر ته ولاړل په لاره تلل چې ساده ملگري د زرو روپو بکس بیا موند، را پورته یې کړ او پټ یې کړ خو مکار او ټکمار ورباندې پوه شو او ورته یې وویل:

- زموږ شرط خو دا و چې هره گټه به نیموو او دا بکس هم په گټه کې شمېر

دی.

ساده په دې خبره راضي شو او بېرته راوگرځېدل، په وېش یې پیل وکړ نو

ټکمار وویل:

- راکه پرېږده ویش یې څه کوو، راکه چې لږې لږې روپۍ ترې واخلو نورې به

ددغې ونې بېخ ته ښخې کړو او چې کله مو ورته اړه پېښېدلې لږې لږې به ترې اخلو.

ساده ورسره ومنله ، لږې لږې روپۍ یې سره واخیستلې ، بکس یې ونې سره

ښخ کړ او ځای یې نخښه کړ. خپل ښار ته راغلل.

د شپې مکار راغی، بکس یې را وپوست، کور ته یې راوړ او هېڅ یې هلته پرې

نه ښودل.

څو ورځې وروسته ساده ملگري ته اړه پېښه شوه نو ملگري ته ورغی چې لږې

لږې روپۍ بیا له خپلې خزاني څخه راوباسي.

چې هغه ځای ته ورسېدل مکار د ځای په سپړلو پیل وکړ. دا ځای سپړي او هغه ځای سپړي خو هېڅ نه مومي. تسکوره یې و غورځوله، په جامو څیرلو یې پیل وکړ، خپل مخ یې واهه، وپښته یې شکول، چېغې یې وهلې:

– خزانه. بکس روپۍ. مال مې ورک شو! آه! . ای تگماره، ای خاینه، خزانه دې را نه غلا کړله.

ساده چې دا کار ولید په قسمونو یې پیل وکړ:

– ما نه ده غلا کړې، نه مې لېدلې او نه تر اوسه پورې دلته راغلی يم.

خو مکار تگمار د ده خبره و نه منله، ویې ویل:

– له مور سره هېڅوک هم نه وو، بل چا لیدلي هم نه یو نو پرته له تا بل چا دا کار نه دی کړی.

***

مکار قاضي ته ولاړ، شکایت یې ورته وکړ. له قاضي څخه یې وغوښتل چې ساده دې ورته خپل مال بېرته ورکاندي. قاضي چې له ساده نه پوښتنه وکړه هغه قسم وکړ چې ما نه دی اخیستی او ما غلا نه ده کړې نو قاضي مکار ته وویل:

– شاهدان لري؟

مکار ځواب ورکړ:

– هو! هغه ونه چې مور ورسره مال ښخ کړی و پرده شاهدي بولي.

قاضي حیران شو چې ونه څرنگه شاهدي وايي او دوي ته یې وویل چې راعی چې هغه ونې ته ورشو.

مکار خپل پلار ته ویلي و چې د ونې په لښتو کې ځان پټ کړي چې څوک یې ونه گوري نو کله چې قاضي او ورسره کسان ونې ته راغلل له ونې څخه یې پوښتنه

وکره او وویې ویل: ای امینې او رښتینې ونې، هغه دې لیدلی دی چې هغه مال چې تاسره ښخ شوی و، وری یې دی.

نو د مکار پلار ځواب ورکړ هو قاضي صاحب. ساده یوه شپه راغی او مال یې له دې ځای څخه واخیسته او کورته یې یووړ.

نو قاضي ورسره په ښکاره دا خبره ومنله او ویې ویل:

- دا خو عجیبه ونه ده ، که نوره په همدې ځای پاتې شي نو خلک به یې د خدای په ځای عبادت کوي نو ښه دا ده چې خلک له دې گناه څخه وژغورل شي.

باید دا ونه وسوځول شي چې خلک ورباندې گمراه نه شي. ونې ته یې اور وروچاوه.

د مکار پلار په ونه کې چیغې کړلې:

- ما وژغورئ چې وسوم! زه د مکار پلار یم او اقرار کوم چې بکس همدغه غلا

کړی دی.

نو قاضي پلار او زوی ښه وډبول او پر مکار یې حکم وکړ چې ورشه مال راوړه

او ساده ته یې وسپاره.

بیا کلیله وویل: دا کیسه مې درته د دې له پاره وکره چې ته پوه شي چې غدر

او ټگي په خپله ټگمار او غدار ته ورگرځي او ضرر یې همدغه ته وراوړي.

نور نو سر له نن څخه تا سره په اوسپدلو کې فایده نشته.

دوی چې له خبرو څخه خلاصېدل نو زمري د غوايي له وژلو څخه خلاص

شوی و. دمنه کلیله ته جواب ورنکړ او په منډه زمري ته ورغی او ویې ویل:

- پر دښمن بريالیتوب دې مبارک شه ښه ده چې بريالی شوي.

خو زمري د دې په ځای چې خوښي ښکاره کړي ډېر خپه و او ویې ویل:

- زه خو د برگي په وژلو ډېر خپه یم ، د ده د پوهې او اخلاص او مینې تاوان

مې وکړ، او په رعیت کې بل څوک نشته چې د ده ځای ونيسي. دا هم کېدلای شي

چې په ناحقه مې وژلی وي او ظلم به مې ورباندې کړی وي او چا به ورپورې دروغ تړلي وي.

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

رښتيا چې درواغجن، چلي، تگمار کولای شي چې دوستان سره جلا کړي، نو

بيا دمنه ته د زمري قرب حاصل شو او په خپل مطلب بريالی شو؟

بيدپای فيلسوف ځواب ورکړ: کله چې زمري د برگي له وژلو نه خلاص شو او

قهر يې غلی شو نو هغه د خوښۍ ورځې وريادې شولې چې د برگي سره يې تېرولې او

د برگي اخلاص، عقل او لوی لوی خدمتونه ورياد شول ډېر غمجن شو او له ځان سره

يې وويل: د برگي په وژلو کې مې تادې وکړه داسې کوم دليل هم نه و چې د ده گناه

يې ثابته کړې وای او پرته له دمنه څخه مې د ده په باره کې له بل چا نه هم کومه

خبره نه وه او رېدلې چې دده په عيب او خيانت يې دلالت کړی وای. دمنه به گوندې

راته رښتيا ويلي وي؟

په دې ډول زمري د برگي په بېلتانه کې په غم ورځې شپې تېرولې تر دې چې

خوراک او څښاک نه يې هم بد راتلل. جسم يې خوار شو او رنگ يې والسوت. خپلو

خپلوانو او دوستانو سره په ډېره نرمه چلېده.

له برگي څخه پرته کوم هوښيار او عقلمند دوست چې يې درلوده هغه يو

پرانگ و. يواځې همدا پرانگ و چې ده ته ورتلای شو او دده د تسلی له پاره به يې ده

ته کيسې او حکايات ويل چې زړه يې له زاړه ملگري برگي څخه صبر شي.

يوه شپه پرانگ او زمري تر ډېره بې خوبه ناست و ، شپه نيمې ته نژدې شوله

نو پرانگ له زمري څخه اجازه واخيستله او ولاړ.

پرانگ خپل کور ته پر هغې لارې ته چې د کلیله او دمنه په کاله تېرېده.

له کلیله څخه یې واورېدل چې دمنه یې ملامتاوه او ورته یې ویل: وروره ما خو درته ډېر نصیحت وکړ چې مه کوه او دا د زمري او غوايي په منځ کې مه وړلوپړه او دا دوستي یې مه وړانوه خو زما خبره دې ونه منله.

اوس زمري د برگي په مرگ کې په خپله غلطۍ او خطا پوه شوی دی او ارومرو هغه ورځ راتلونکې ده چې ستا هغه فکرونه او چلونه، ټگی برگی به په کې څرگندېږي چې تا پرې زمري د خپل گران ملگري له ناستې ولاړې او خپرخواهی څخه بې برخې کړی دی. په دې وخت کې به در څخه د برگي پوره کسات او انتقام واخلي او د خپل رعیت په مخکې به دې ښه وشموي. ځکه چې ته ډېر دروغجن ټگمار او نمام یې. که زمري دې ووژني ټول به دې په مرگ خوښ او خوشاله شي. او که دې مړ نه کړي نو ټول رعیت خو به درته په سپکو سترگو گوري. خپل دوستان او خپلوان به در څخه تنبتي او ژوند به دې ډېر په شرم او ننگ تېرېږي. خو ډېر په دې وېرېږم چې که خبر شي چې زه هم له تا سره ناسته ولاړه لرم نو ستا مصیبت به ماته هم ورسېږي او په عذاب او درد به درسره ککړ شم. له همدې وخته زما او ستا سره نور بس دی، کور دې نور ستاوي زه به یو بل ځای ځان ته پیدا کړم چې څو شپې په کې تېرې کړم او له هغه مصائبو او رېرونو څخه ځان وژغورم چې در باندې راروان دي.

د کلیله او دمنه دا خبرې ټولې پړانگ واورېدلې او د برگي قصه یې تر پایه تر غوره کړله پوه شو چې برگي په ظلم او د دمنه په مکاری او خیانت وژل شوی دی. پړانگ کورته ولاړ نه شو او برابر د زمري د مور کورته راغی، اجازه یې وغوښتله او ننواته. د زمري مورته پړانگ سلام ورواچاوه او ورته یې وویل:

- محترمي بادارې عذر غواړم چې د شپې په دې ناوخته وخت درته راغلم چې نه دا د ملاقات وخت دی او نه د اجازې غوښتلو. خو که یو لوی خطري کار نه وای

پېښ شوی نو په دې وخت درته نه راتللم. دا راته ښه ښکاره شوه چې په مناسب وخت دې ورباندې خبره کړم.

د زمري مور وويل:

- زما د کور دروازه خو زما اولاد ته تل بېرته ده اوستا اخلاص چې پاچا سره يې لري او درته گران دی د دې باعث گرځي چې هر وخت راشي شپه وي او که ورځ. اوس هم پوهېږم چې د داسې کار په باره کې راغلی يې چې پاچا پورې اړه لري. خبره همداسې ده کنه، اې پړانگه؟

- گرانې مورې لکه څرنګه چې وايي همداسې ده. ته خو گورې چې د پاچا حال څومره خراب او بد دی. د برګي له مرګه وروسته يې بېخي صحت گډوډ دی او ورپسې ډېر غمجن دی. اوس نو زه په هغو ټولو خبرو او مکاریو خبر شوم چې د برګي د مرګ او د پاچا د خوابدۍ سبب شوې. برګي مظلوم وژل شوی دی. که پاچا په دې حقيقت پوه شي او له چا څخه چې د برګي د مرګ سبب شوی انتقام واخلي، نو د غم ټول اسباب به ورڅخه ليرې شي او خوښ به شي، بېرته به خوښ اود ښکمرغه ژوند خاوند شي.

د زمري مور چې دا خبرې واورېدلې ډېره خوشاله شوله او ويي ويل:

- اې پړانگه، ووايه څه خبره ده. ما خبره کړه! پاچا به نو بېرته د پخواني ژوند

خاوند شي؟ کاشکې داسې وشي!

پړانګ وويل:

- هو مورې! هيله کوم چې بېرته پاچا د ښه ژوند او خوښۍ څښتن شي. خو هيله کوم چې څه چې مانه اورې بايد زما او ستا په منځ کې وي او هېڅوک درنه خبر نه شي او ته په يو چل پاچا په دې خبر کړه او زما نوم مه اخله.

د زمري مور وويل:

- ډاډه اوسه، څه چې دي زما او ستا په منځ کې دي تر دې چې پاچا به هم را څخه خبر نشي. او زه د پاچا په شرف او د نورو څيروونکو په شرف قسم خورم چې هېڅوک به خبر نه کړم.

پرانگ هغه ټوله کيسه چې له کليله او د دمنه څخه يې اورېدلې وه د زمري مور ته ټکي په ټکي وويله. کله يې چې دا کيسه واورېدله نو حيرانه او هکه پکه پاتې شوله او ويې ويل:

- دمنه! هغه دمنه چې خوار زار او ذليل به د پاچا په دروازو کې پروت و او ټولو به ورته په سپکه سترگه کتل پاچا ته ځان رانژدې کړ تر دې چې د ده په لوړه مرتبه د رعيت لويانو حسد کاوه او ځان پورې به شرمېدل. دمنه دا پلمې جوړې کړلې او د پاچا د بدمرغۍ سبب شو. د ده او د ده د گران دوست په منځ کې د دښمنۍ پېداکولو باعث شو. ارمان دی ټگۍ او خيانتته! او ارمان دی د درواغو چلونو!

پرانگ اجازه واخيستله او خپل کور ته ولاړ. د زمري مور په کور کې پاتې شوله تر سبا پورې اوښتله را اوښتله سترگې يې نه پټېدلې تر څو چې سبا شو نو زمري ته ورغله چې گوري په غم کې ډوب ناست دی او چرت وهي نو ورته يې وويل:

- تر اوسه لا په غم کې يې؟

زمري وويل:

- هو مورې څه وکړم، گران او پوه ملگرې مې له لاسه وواته او گناه او غدر مې ثبوت ته ونه رساوه او ومې واژه.

دې وويل:

- زويه په خپل ځان دې په خپله شاهدي وويله او په خپله گناه او گناه ته په سزا کې پر تادی دې اقرار وکړ. ډېره رښتيني شاهدي پر خپل ځان شاهدي ده نو گوره اوس د ځان سره څه ډول حساب کوی. که د راز ښکاره کول لويه گناه او بد

اخلاقي نه وای نو چې زه پرې پوهېږم په هغې به مې ته هم خبر کړی وای چې پوه شوی وای چې تا د برګي په حق کې ډېر لوی ظلم او سخت زړي کړی ده.

زمرې وویل:

- په هر وخت کې خو سړ ښکاره کول بد نه دي. که د راز پټول د مظلوم حق پټوي او د مجرم سره په ظلم او جرم کې کومک کوي نو دا ډول راز ساتل بد او ناروا دي او خپرول یې واجب دي. او ته خو پوهېږې مورې چې زه د برګي د مرګ په سبب کې شکمن یم، نو تاته چې حقیقت مالوم دی باید ما ورباندې خبر کړې تر څو چې ګناهکار په جزا ورسوم، چې د خپلې ټګۍ او غدر خوند وګوري او د خپل مطلب په کامیابۍ خوشاله پاتې نه شي.

د زمري مور خپل زوی په هر څه چې له پړانګ څخه یې اورېدلي وو خبر کړ خو د ده نوم یې ورته ونه ښوده او په دې یې هم خبر نه کړ چې څرنگه دا پوه شوه او څرنگه یې دا خبرې اورېدلي دي. ورته یې وویل:

- زه د سړ او راز ښکاره کوونکی په ګناه او عذاب ناپوهه نه یم. خو زه پوهېږم چې ستا او ستا د رعیت صلاح په لاس نه راځي تر څو چې په راز خبر نه شي. نو ته مې ورباندې خبر کړې.

زمرې خپل لښکریان او سړي راټول کړل. محافظ او پیره دار ته یې وویل چې دمنه مجلس ته راوغواړي. کله چې دمنه راغی ډېر خلک او د پاچا ډېر غم یې ولیده نو یو ولاړ نفر ته یې وکتل او ویې ویل:

- پاچا ته څه رسېدلي دي؟ او ولې پاچا خپه دی.

د زمري مور وویل:

- هغه څوک پاچا خپه کوي چې ستا يوه گړۍ ژوند غواړي. تر څو چې ته ونه وژل شي او غوښه دې د بدترینو مرغانو او ځناورو خوراک نه شي د پاچا غمونه به تل وي او ولاړ به نه شي.

د ناستو خلکو مخ ته دمنه وکتل او ويې ويل:

- هوښيارانو رښتيا ويلي دي: هغه څوک چې د شر له پېښېدلو نه ډار کوي او زيار باسي چې ځان ترې وژغوري کله کله له نورو نه ده ته شر ډېر نژدې وي. دا دی ما غوښتل چې پاچا سلامت او په امن وي او د ده په خدمت کې مې اخلاص وکړ او غوښتل مې چې ځان ته گټه او خیر وراړوم خو په هغه کې ولوېدلې چې ترې تښتېدلې. ما ځان ته خیر غوښته هغه په شر واوښتلم.

بيا يې د زمري مورته وکتل او ورته يې وويل:

- ای بادارې، که د يوې سا په ځای مې زر ساگانې وي خو چې پاچا پرې خوشالېږي او غمونه يې پرې ليرې کېږي زه به يې ترې څار کړم او د يو تشکر تمه قدر به هم ترې ونه کړم. زه ځان نه ساتم او له مرگ څخه نه تښتم، ځکه چې له مرگ څخه څوک نه شي تښتېدلای خو زه نه غواړم چې د داسې گناه په سبب چې دليل او برهان پرې نه وي قايم شوی زمري پر ما حکم وکړي. د دې له پاره چې رعیت يې بيا په ظلم او قساوت تورن نه کړي.

يوه لښکري وويل:

- دمنه دا خبره ددې له پاره نه کوي چې گوندې د پاچا سره مينه لري بلکه په دې خبره ځان خلاصول غواړي.

نو دمنه ده ته وکتل او په مسخره يې ورته وويل:

- څه خوار شې، تا ته خو سکوت او چوپوالی ښه و، خو خبرې دې وکړې او خپل جهل او ناپوهي دې خلکو ته وښودله، نه فکر لري او نه رايه. ځان ساتل نو

ګوندې عیب دی؟ چې ځان سړی ونه ساتي نو څه به ساتي؟ په چا کې چې د ځان له پاره خیر نه وي نورو ته هم په کې خیر نه وي او تا په دې خبره چې زه یې د ځان له پاره وایم، په دې برهان او دلیل راوړ چې ته د خپل ځان دښمن یې. او څوک چې د ځان دښمن وي هغه د ټولو خلکو دښمن دی، نه د خلکو سره مینه لري او نه دخلکو په خیر او ښه راځي. ته په دې فکر د دې وړ نه یې چې د چارپایانو په ډله کې ودرېږې نو څرنگه زه کوی او پاچا ته ځان نژدې کول غواړې؟

خو د زمري مور د ده په خبرو ونه غولېدله، دمنه ته یې وکتل او ویې ویل:

- درته هکه پکه شوم ای چلي او دروغجنه! څرنگه خبرې ته رنگ ورکوی او دروغ رښتیا او باطل حق ښکاره کوي، او هغه څوک چې تاته رښتیا خبرې کوي ته په دومره بده او نا وړه لهجه ځواب ورکوي او خبره یې ردوي په داسې حال کې چې ته درواغجن او هغه رښتینی دی.

دمنه ځواب ورکړ:

- زه درواغجن او چلي نه یم، خو ته راته په یوه سترګه ګوري چې هغه د دښمنۍ او کینې سترګه ده نو ځکه زما هر ښه تا ته بد ښکاري او هر رښتیا مې درته درواغ. وفا او اخلاص مې درته مکر او ټګي برېښي. نه چل لرم او نه گناه. څرنگه چې د خدای ښه وي هغه به راته پېښېږي که خدای ښه ځاته بده مقرره کړي څوک ترې ځان نشي خلاصولای.

د زمري مور ناستو خلکو ته مخ وروړاوه او ویې ویل:

- زامنو ګورئ څرنگه دا مجرم او بدبخت غواړي چې ځان پاک را وښيي، لازمه ده چې تاسو د خبرې بیخ ولټوئ او دده پټ اعمال را برسېره کړئ تر څو چې ژبه یې ګونګه او درواغ یې بند شي.

دا خبره یې وکړه او په غضب یې مجلس پرېښود، کور ته ولاړله.

پاچا قاضي راوغوښته او ورته يې امر وکړ چې د دمنه د محاکمې لپاره مجلس دایر کړي. لښکریانو ته يې وویل چې ځی دمنه په بندي خانه کې واچوئ تر څو چې محاکمه يې تېره شي.

لښکریانو يې په ورمېر کې غټ غټ زنجیرونه ور واچول او تر بنديخانې پورې يې رابښکوده.

کله چې شپه نیمه شوله، نو کلیله پوه شو چې دمنه په بندي خانه کې دی. په پټه ورته راغی، کله يې چې په زنجیرونو کې بند په تنگ ځای کې ولیده نو ورته يې وویل:

- زه خو له دغې ورځې څخه وېرېدلېم، ډېر نصیحت مې درته وکړ خو تا وانه ورېده او له خپل کبر او غرور څخه وانه وښتلې تر څو چې په دې غم ککړ شولې. پوهانو رښتیا ويلي دي: چلي او محتال پخوا له وخته مري ځکه چې په خپلو چلونو او تکیو ځانته د مرگ مخ را اړوي.

دمنه ځواب ورکړ:

- کلیله، څه چې تا ویل هغه ټول رښتیا وو خو له بده مرغه ماونه منل اوس به د مخالفت او نه مننې دا خوږې مېوې خورم. پوهانو ويلي دي چې په خپله دې ځان په غم ولاړه نو بیا ورته ځان ټینګ کړه او مه خپه کېږه. ځکه چې د خپله لاسه به دې وي.

نو کلیه وژړل او ويې ویل:

- زما اوس درباندي زړه نه خوږېږي ځکه چې مادرته خدای کړي ويلي و او که دا نه وای نو اوس به درباندي خپه او غمجن وم. نور يې پرېښود او خپل کور ته ولاړ.

دمنه سره په محبس کې یو ذکي او هوښیار چیتا و چې ځای یې کلیله او دمنه ته نژدې و. دوی دواړه یې لیدل او د دوي خبرې یې اورېدلې خو دوي دی نه لیده. نو چیتا هر څه چې دوی دواړو سره وویل ټول ټکي په ټکي واورېدل، پوه شو چې دمنه خو په خپله گناه مقرر دی. څه یې چې اورېدلې و ټول یې په زړه کې د شاهدۍ ادا کولو له پاره وساتل.

سبا دوخته د زمري مور خپل زوی ته ورغله او ورته یې وویل:

- ښه داده چې د دمنه په محاکمه کې تادي وکړې چې گناهکار په خپله جزا ورسپري او بېگناه ته خپل حق وسپارل شي. نو د دمنه په محاکمه تادي کوه. کله چې زمري د مور خبره واورېدله نو پیرانگ یې راوباله - چې د قضا او حکم متولي همدې و- ورڅخه یې وغوښتل چې د دمنه د محاکمې مجلس جوړ کړي او لښکریان او رعیت راوغواړي چې که له دمنه څخه یې څه لیدلي وي شاهدي پرې ولولي.

پیرانگ وویل:

- ستا امر مو منلی دی.

مجلس یې جوړ کړ ، دندورچي رعیت مجلس ته راوغوښته. کله چې د جلسې میدان له خلکو ډک شو نو دمنه را حاضر کړل شو او پیرانگ وویل:

- ورونو، پاچا دمنه د برگی د وژلو د پلمې جوړولو په گناه تهمتي او تورن کړی دی او د برگی په وژلو ډېر خپه او غمجن دی خو نه غواړي چې پر دمنه ظلم وکړي. نو څوک چې له حقیقت څخه خبر وي ودې وایي او حقیقت دې نه پتوي.

دمنه دوي ته وکتل او ورته یې وویل:

- ووايي او څه مه پتوي او پوه شئ چې ما سره د هرې خبرې ځواب او رد شته. څوک چې څه ووايي او ورباندې خبر نه وي، په هغه څه به واوري چې هغه جاهل طبيب پرې اوښتی و.

خلکو ورته وويل په څه اوښتی و؟

ده وويل:

- د يو پاچا لور ناروغه شوله نو يو بې عقله سړی راغی او ويې ويل چې زه طبيب يم او د پاچا له درملتون څخه يې هغه دوا راووبستله چې په حقيقت يې هېڅ پوه نه و چې څه شی دی. نجلۍ ته يې ورکړه. کله چې نجلۍ دوا وڅښله دستي مړه شوه.

چې پاچا دا حال وليده نو له همدې دواڅخه يې په ده باندې يو کاسه دوا وڅښله او دې هم مړ شو.

په حاضرینو کې د خوگانو مشر و چې د زمري دوست او ورته نژدې و. د خوگانو مشر وويل:

- ښاغلو، پوهان د سړي حقيقت له هغو علامو څخه مالوموي چې د ده له مخ څخه ښکاري او د دې بدبخت دمنه په مخ کې ډېرې تخنېبې دي چې د ده په مکر، ټکی او خيانت دلالت کوي او پرده د حکم له پاره همدا علامې بس دي.

پرانگ وويل:

- رښتيا ده، د خوگانو مشره، چې د صورتو او اشکالو په پېژندنه ښه پوهېږي، او ستا په څېر په دې کار کې بل څوک مهارت نه لري تا د دمنه په مخکې څه علامې

ليدلې دي؟

د خوگانو مشر وويل:

- پوهان وايي چې د چا چې چپه سترگه له نښې سترگې نه وړه وي او پوزه يې نښې طرف ته کړه وي هغه بدبخت خبيث، مکار او تکمار وي. او تاسو په خپله دا صفتونه هغه دي په دمنه کې وگورئ.

دمنه ورته وکتل او ورته يې وويل:

- ناپوهه، جاهله. ستا په حال تعجب کوم. ته ما په دې صفاتو ستايې او حال دا چې ناولی، بدرنگ، گود، غټ خپټی او چاود شونډی يې! او که ستا غونډې خلک دباغي او جارو کښي وکړي هم پرې ډېر دي، خو ته له خپلې بې عقلۍ او غرور څخه د پاچا مجلس ته راځې او مړۍ يې خورې. که پاچا دې په ناولتوب خبر شي له مجلسه به دې وشړي او خپل نژديکت به درباندي حرام کړي. که زه خبيث او مکار وای، لکه ته چې وايې، نو ما به هم پاچا ستا په دغو ناولو صفاتو خبر کړی وای. خو نه، زه پاک او سپېڅلی يم، نو ما زمري ته ستا هغه څه ونه ويل چې له تا څخه د ده د خوابدۍ باعث شي.

کله چې د خوگانو مشر دا سخته خبره ونغورله، زړه يې مات شو، خجل شو، وشرمېده او د جلسې له ډگر نه وواته.

دا ورځ تېره شوه، مجلس پورته شو او دمنه بېرته محبس ته وروستل شو.

په مجلس کې د زمري يو دوست گيدر و. دايې په دې مکلف کړی و چې د مجلس ورځني جريانات به ورته په ريښتيا او امانت سره راوړي. نو کله چې يې د دمنه او د خوگانو د مشر په سوال او ځواب خبر کړ نو خوا يې د خوگانو له مشر څخه بده شوله او امر يې وکړ چې بيا دې ما ته نه راځي.

د پاچا د حضور له کسانو څخه يو گيدر چې روزبه نومېده دمنه ته محبس ته پټ ورغی او خبر يې کړ چې: کلیله خو ستا له غمه مريض شو او بيا پسې مړ شو. نو دمنه ډېر سخت وژړل او ويې ويل:

- زما نور په دنیا کې کوم په زړه پورې شی نه دی پاتې چې زه د هغه له پاره خپل ژوند وغواړم. یو ورور مې و هغه هم مړ شو، نو اوس دې مرگ راځي چې په هر وخت کې یې خوښه وي.

بیا یې روزبه ته وکتل او ورته یې وویل:

- څه ښه ده چې ستا غونديې مهربانه او کریم ورور خو لرم. که هغه مړ شو ښه دی ته خو یې. بیا یې وویل: زموږ چې څه مال دی موږ را ټول کړی و ، زموږ د کاله په یو طرف کې ښخ دی، ورشه هغه مال ماته راوړه.

کله چې روزبه دا مال ورته راوړ نو دمنه دا مال ده ته وروړاندې کړ او ورته یې

ووویل:

- دا مال واخله او خپلې چرچې پرې کوه . زه له تا څخه یو شی غواړم او هغه دادی چې ته د زمري مجلس ته تل ورځه، او څه چې د ده او مور په منځ کې یې زما په خصوص کې پېښېږي ما ورباندې خبروه.

روزبه دمنه سره دا خبره ومنله ، مال یې خپل کورته یوړ او سبا ته د زمري

مجلس ته ورغی.

کله چې د زمري مور راغله او زمري جلسه جوړه کړه نو مور ته یې وویل:

- وپېرم چې دمنه به مظلوم وي او گومان کوم چې دی به په دې گناه کې نه

وي.

مور یې په غضب شوله او چیغه یې کړله، ویې ویل:

- دمنه په خپل مکر نژدې ده چې عقل دې وران کاندې، او پاچاهي دې

ویجاړه کړي!

نو زمري یې پرېښوده او ولاړه.

زمرې امر وکړ ، مجلس جوړ شو، شاهدان راغلل او دمنه راوستل شو او قاضي دمنه ته وويل: ای دمنه! خبره خو پټه نه پاتې کېږي خو مور تاته فرصت درکوو چې توبه وکاره او په خپله گناه او جرم اقرار وکړه نو چې اقرار دې وکړ دا اقرار به ستا د عفوې سبب شي، خو که انکار او اصرار دې وکړ نو خپل ځان ته به يې بده کړي.

دمنه وويل:

– عاده قاضي، ته په داسې گناه له ما څخه اعتراف او اقرار غواړې چې ما نه ده کړې او که اقرار وکړم نو دا به مې د خپل ځان سره خیانت کړی وي او بې گناه به مې په بلا کې اچولی وي. ته خو ما اوس محاکمه کوي ځکه چې ته مې په ظلم تومتي کوي. څرنگه ته له ما څخه غواړې چې ځان په زوره تومتي او په بلا ککړ کړم؟ بیا به زه تاسو ته څه عذر کوم چې ځان په زوره تومتي کړم او تاسو راضي کړم؟ اي قاضي ته خو په عدل او پاکۍ معروف او مشهور يې ته څرنگه له ما څخه داسې اقرار غواړې.

قاضي مجلس خپور کړ او قضیه زمري ته ورواستوله شوه او کله چې قرائت شوله او د زمري مور خبره شوه نو په غضب يې وويل:

– زه په دې خپه نه يم او دا فکر نه وهم چې دمنه څه کړي او يا گران او محترم دوست يې له تا څخه په مرگ بېل کړی دی، بلکې زه دې ته چرت وړې يم چې ژر دی چې دمنه به دې په پاچاهۍ او رعیت کې په خپل مکر او حيلو گډوډي پېښه کړي او بیا به مو هېڅ له لاسه پوره نه وي.

نو زمري په کلکه وويل:

– اوس به نو هرومرو هغه څوک رابښې چې تاته يې د دمنه خبرې کړي دي ځکه چې زه په دې نه يم خوښ چې بې دليله او برهانه يې ووژنم.

مور يې وويل:

- دا راز خپرول خو ډېر بد کار دی خو زه به له هغه چا څخه وغواړم چې په خپله درته هغه څه ووايي چې اورېدلي او ليدلي يې دي.

د زمري مور پيرانگ ته راوړاندې شوله او د حق د مرستې او په رعيت کې د عدل د خپرولو له پاره يې ترې شاهدي وغوښتله. زمري ته پيرانگ راغی او څه چې يې له کليله او دمنه څخه اورېدلې و چې دمنه په خپل جرم او گناه په خپله مقرر و ټول په قسم ورته بيان کړل.

کله چې د دمنه سره بندي چيټا داخبره واورېدلې چې پيرانگ خو شاهدي وويله او اعتراف يې وکړ، نو زمري ته يې څوک ورواستاوه او خبر يې کړ چې زه هم شاهدي واييم. نو زمري دی هم راووبسته او د ده شاهدي يې واورېدله. شاهدي يې کته مټه د پيرانگ د شاهدي په شان وه.

کله چې زمري له دوی دواړو څخه پوښتنه وکړه چې دا دومره موده مو ولې شاهدي پټه کړې وه نو هر يو وويل:

- وېرېدم چې بل شاهد به نه وي او د يو شاهد شاهدي خو قبوله نه ده.

زمری خوشاله شو او ددمنه په قصاص کولو يې حکم وکړ.

بيدپای فيلسوف وويل:

- څوک چې دا كيسه واورې او دا عاقبت وگوري نو پوهېږي چې څوک چې

خپله گټه د نورو په ضرر او تاوان کې لتوي نو په بده جزا به واورې.

دابشليم پاچا وويل:

- رښتيا دې وويل ای فيلسوفه او حکيمه.

کور کوری کوتره

د ابلشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل چې څرنگه سړی سپېڅلي دوستان موندلای شي او څرنگه دوستي ټينگه ساتل کېږي.

بيدپای وويل چې ښه پوښتنه دې وکړه ځکه چې هوښيار د دوستانو د دوستۍ سره هېڅ شي نه برابر وي، او هر څه شتمني چې په دنيا کې سړی لري سړي ته دومره گټه نه شي اړولای لکه دوستان او اشنايان يې چې سړي ته اړولای شي. د همدې دوستانو په مرسته سړی د هرې ښې خاوند کېدلای شي. د کور کورۍ کوترې، مورک، هوسۍ او کارغه کيسه ددې مطلب د ثبوت له پاره ښه مثال دی.

پاچا وويل چې دا کيسه څرنگه ده؟

بيدپای وويل:

— د داهر ښار سره نېږدې يو ځای و چې ډېرې گنې ونې، روانې اوبه، ډېر واښه او ميوې په کې وې نو حيوانات او مرغان هم په کې ډېر وو چې ښکاريان به ورتلل او هلته به يې هر وخت ښکار کاوه.

په دې مرغانو کې يو کارغه وه چې په يوه گڼه لويه ونه کې يې ځاله جوړه کړې وه. يوه ورځ په خپله ځاله کې ناست و چې يو ډېر بدشکله ښکاري يې په نظر ورغی چې ډېر سخت زړی او بې رحمه و، په اوږو يې جال او په لاس کې يې امسا او

لویه توکری وه او برابر د ده د خالې ونې ته را روان و. نو کارغه ترې ووپرېده او په زړه کې یې وویل:

– دا ښکاري خو دلته د کوم حیوان یا مرغه د ښکار له پاره راځي، او دلته چې راغلی دی یا زما او یا د نورو مرغانو هلاکت پسې راغلی، نو ښه داده چې ترې پټ شم او دده په حیلو ونه غولېږم او وگورم چې په نورو مرغانو څه کوي.

کله چې ښکاري دې ونې ته ورسېد جال یې وغوړاوه او دانه یې وړلاندې وشیندله. په یو نژدې ځای کې ورته پټ شو چې مرغان یې ونه گوري او وانه لوزي. لږ درنگ وروسته یوه کوتره چې کور کوری نومېدله او د کوترو مشره وه دلته راغله چې نورې کوترې هم ورسره وې. کله یې چې دانې ولیدلې پر جال ښکاري شولې ، پر دانو ور پربوتلې او ټولولې یې. د جال تارونه یې په پښو پورې ونښتل او د الوتسو څخه عاجزه پاتې شولې. هرې یوې توپونه وهل چې ځان خلاص کړي. کور کوری چې ولیدل ورته یې وویل:

– داسې نه کېږي ، هره یوه یوازې د ځان خلاصول مه غواړئ . په دې ډول ځان نه شی خلاصولای. په یوه زور، زور وکړئ چې جال مو پورته په هوا کړ نو بیا به په یوه پلمه ځان خلاص کړو خو چې اوس د ښکاري له گوتو ځان خلاص کړو همدومره بس دي. نو دوی په یوه زور، زور وکړ او جال یې په هوا کړ. خو ښکاري ورپسې و په دې تمه چې اخر به ستړې شي، راوبه لوېږي او زه به یې ونیسم.

کله چې کور کوری ولیدل چې ښکاري ورپسې روان دی نو خپلو ملگرو ته یې مخ ورواړاوه او ویې ویل: دا ښکاري خو موږ پسې را روان دی او تمه یې لانه ده شکېدلې که په هوا ځو نو دی راپسې راځي او هر ځای کې چې ولوېدلو دی مو نیسي خو راځئ چې په کلو او ښارونو ترې تېرې شو او ځانونه یې له سترگو پناه کړو. نو بیا

به زما د یوه مورک ملگری په سوره ورپرېوزو ، د جال تارونه به زمور له پښو نه وشکوي او له دې بلا څخه به مو خلاصې کړي.

کوټرې واولټې او کارغه هم پسې وروالوته چې وگوري چې اخر څه کېږي.

کله چې له ښکاري نه کوټرې پنا شولې نا امیده خپل کور ته راوگرځېده.

کوټرې کورۍ چې پوه شوه چې ښکاري نه خلاصې شولې نو د خپل ملگری

مورک - چې "زیرک" نومېده - په سوره ورولوېدلې ورغړ. یې کړ، هغه له سوږې ورته ځواب ورکړ:

- څوک یې؟

کوټرې کورۍ ورته وویل:

- زه یم ستا ملگری کوټرې کورۍ، درسره مې کار دی.

مورک چې له سوږې راوواته گوري چې ملگری یې او د هغې ملگری په جال

کې نښتي دي نو خپه شو او ورته یې وویل:

- ته خو هوښیاره او پوهه وې او په هر څه کې به دې فکر کاوه اوس څه شي

په دې غم ککړه کړې؟ چې اوس ترې وتلی نه شي؟ عقل دې چېرته الوتی و چې

دانې دې لیدلې او جال دې نه لیده؟

نو دې ورته وویل:

- ما مه ملامتوه. څه چې سړي ته مقرر وي هغه پېښېږي، که هر څومره سړی

پوه وي ځان ترې نه شي خلاصولای.

مورک وویل:

- رښتیا دې وویل خو انسان باید خپل عقل په کار واچوي چې په پای کې بیا

پښیماني نه کوي.

بیا نو مورک له کور کورۍ نه د جال د غوتو په پرېکولو پېل وکړ او په ډېره خوښۍ په کار لگیا و. کله چې کور کورۍ د مورک توجه ځان ته ولیدله نو ورته یې وویل:

- ملگریه، ما پرېده او د ملگرو پښې مې له بندونو څخه خلاصې کړه. خو مورک ددې خبره وانه وړېدله نو بیا یې ورته خپله هیله ښکاره کړله. کله چې له دې نه مورک دا کار ولیده نو په تعجب یې ورته وویل:

- دا څه وایې؟ ځان دې هېر دی او نور دې یاد دي؟ تاته له ځان نه د نورو ژوند گران دی؟

دې وویل:

- زه وېرېم که ما اول خلاصه کړې نو ستړی به شې او ملگرې به مې درنه په جال کې بندې پاتې شي او چې یوه هم پاتې شي زما بیا ژوند په کار نه دی. خو که دوی لومړی خلاصې کړې نو زه ډاډه یم چې بیا ما په خوشالی خلاصوې.

مورک چې دا خبره واورېدله ورته یې وویل:

- دا خو ډېر ښه خوی او ښه اخلاق دي. او همدا صفات دي چې زما مینه تاسره ورځ په ورځ زیاتوي او ستا په ملگرۍ مې ټینګوي.

مورک ټولې کوترې خلاصې کړلې او په خپله مخه والوتلې.

کارغه چې د مورک دا کار ولیده نو مورک یې ښه په نظر راغی او دده دوستۍ ته یې زړه ښه شو. نو سورې ته یې را نژدې شو او مورک ته یې ورغږ کړ:

- زیرکه! او زیرکه! راووځه غواړم چې ماته د دوستۍ لاس راکړې ځکه چې زه ستا په خوی مین یم.

نو مورک ځواب ورکړ:

- ته څوک یې؟ او زما دوستي د څه له پاره غواړې؟

کارغه وویل:

- زه ستا کارغه ملگری یم تا چې څه د کور کورۍ سره وکړل نو ستا خوی مې ډېر خوښ شو او ستا دوستۍ مینه را سره پیدا شوله. نو راووخه چې په لیدو او ملاقات دې خپل زړه یخ کړم.

موږک چې د کارغه خبره واورېدله د سوږې خولې ته راغی چې ده ته کارغه ښکارېده او کارغه ته دی نو ورته یې وویل: ستا په حال تعجب کوم. کارغه کله د موږکانو دوست کېدلای شي؟ او موږک باندې کله دومره بې عقلۍ او ناپوهۍ زور کړی چې خپل خوږونکي سره دوستي وکړي؟ د موږک غوښه خو ستا ځان دی، زړه دې جمع کړه او زما له غولېدلو نه تمه پرې کړه. زه ستا په خبرو نه غولېږم.

کارغه چې دا خبره واورېدله وېی ویل:

- رښتیا چې ته خو زما په څېر کارغانو خوراک یې خو زه پوهېږم چې خوراک دې ماته دومره فایده نه رسوي او دوستي به دې تر مرگه پورې وي. نو زه ستا د خوراک په تمه نه یم او دوستي دې غواړم. نو ما مه خپه کوه، له دوستۍ نه مې مخ مه اړوه او زړه مې مه ماتوه.

موږک وویل:

- ستا په دوستۍ باور نه لرم ځکه چې زموږ او ستاسو په منځ کې دښمني پخوانۍ او په خټه کې اغېرل شوې ده که ته مې ونه خوږې بل ورور به دې راباندې خپله خوا سره کړي. نو زما له دوستۍ زړه صبر کړه.

کارغه ځواب ورکړ:

- زه ستا په مطلب پوه یم، ته رښتیا وایې او باید احتیاط وکړې چې په بلا ککړ نه شي خو گومان کوم چې ستا به هم زما د دوستۍ په رښتیاوالي یقین راغلی وي او تر هغه به دې دروازه پرې نه ږدم چې یا راسره د دوستۍ لاس راکړې او یا له

لوږې او تندې ستا په دروازه کې مړ شم. که ته زما له قوم نه وېرېږې نو دا هم دومره خبره نه ده ځکه چې زه ستا دوست او مین یم او دوست خپل دوست له دښمن څخه ژغوري اګر که دښمن یې ورور هم وي ، زه به ستا په سر ټول کارغان پرېږدم او تا به واخلم.

نو مورک د کارغه په خبره باور وکړ او ورته راوواته او یو تر بله یې سره په مرکه او ملاقات زړونه ساړه کړل او پاڅه دوستان شول. یوه ورځ کارغه مورک ته وویل: ستا سوره په لار کې ده او دلته هلکان لوبې کوي نه چې یوه ورځ دې په تیږه وولي او مړشې نو بیا به دې ټول عمر په غم کې تېروم. زموږ په وطن کې هر څه ډېر دي او د خوشالی وطن دی نو ښه داده چې له دې ځایه ولاړ شو او هلته و اوسېږو. مورک د کارغه په شا سپور شو او ولاړل یوې چینې ته چې یوه شمشتی په کې اوسېدله. چې د کارغه دوسته او ملګرې وه.

شمشتی کارغه او مورک ولیدل. اول خو یې ونه پېژندل نو ووپرېدله او وتښتېدله، خو کارغه ورته په نامه ورغږ کړ او له خپله ځانه یې خبره کړله نو ډاډه شوله او راوتله.

کارغه مورک ته وویل:

- دا شمشتی زما ملګرې ده ، باید چې ته یې هم خپله ملګرې وګنې او زما او ددې په منځ کې فرق ونه کړې.

بیا کارغه شمشتی ته د مورک د صداقت کیسه تېره کړله او د خپلې دوستی کیسه یې ورته وویله.

نو شمشتی مورک ته هر کلی وکړ ، د ده د ښه خوی او اخلاق تحسین او شاباسی یې وکړ. نو ترې ویې غوښتل چې د تېر ژوند کیسه ورته وکړي او خپل سرگذشت ورته بیان کړي . مورک وویل:

- هغه سوره چې زه په کې اوسېدلم زما اصلي وطن نه و. زه په ماروت ښار کې د یو زاهد سړي په کور کې چې نه یې ښځه درلوده او نه اولاد - یواځې یې ژوند کاوه - وژېرېدل او لوی شولم. ده به خپل طعام څه خور او څه به یې په ځورندې کې ځورنداوه. ما به طعام پسې ورخېز کړ او څه به مې ترې را واخیسته، ما به هم خور، او ملگرو ته به مې هم ورکاوه.

دې زاهد ډېر زیار وایست چې ما له خپل طعام نه ایسار کړي خو راباندې بریالی نه شو. یوه شپه یې مېلمه راغی او ده ورته زما له لاسه گیله وکړه نو مېلمه ترې وپوښتل:

- دا طعام چې خوري یو مورک دی او که ډېر دي؟

زاهد ورته وویل:

- مورکان خو ډېر دي خو یو ځانگړی مورک دی چې ځورندي ته ورخېژي ، په خپله هم زما طعام خوري او نورو ته یې هم را غورځوي.

مېلمه تعجب وکړ او ویې ویل:

- شاید چې کوم سبب وي چې دا مورک یې دومره زړور کړی ورشه تسکوره راوړه شاید چې دده د زړورتیا علت ومومو.

کله چې زاهد تسکوره راوړه نو مېلمه دستي پاڅېده او زما سورې ته راغی. زه فوراً د بل مورک سورې ته وروتنېدل. زما په سوره کې سل روپې وې، نه پوهېږم چې چا ایښې وې او د څه له پاره یې ایښې وې. نو مېلمه زما سوره په تسکوره وکنودله، او چې روپی یې پیدا کړې. نو په خدا یې وویل:

- همدا د ده د زړورتیا سبب و. له ننه وروسته به بیا هېڅ توپ ونه وهلاى شي

، نور ترې خلاص شولې.

رویی یې سره په خپل منځ کې ووېشلې. د همدې ورځې په ماښام مورکان را ټول شول او ویې ویل:

- ته خو زموږ مشر یې او مور له لوږې مړه شو. نو د عادت سره سم پاڅه او مور ته طعام راوړه.

زه څوړندې پسې وړپاڅېدلم خو چې هر څومره ټوپونه مې ووهل ورونه رسېدلېم. مورکان زما په عجز او بې وسۍ پوه شول. ځینو ځینو نورو ته وویل: اوس نو زموږ په مشر کې څه گټه او خیر نشته، اوس په خپله نورو ته اړ دی نو رانه ولاړل، خپاره شول او زما له دښمنانو او بدخواهانو سره ملګري شول. بیا به یې ماپورې ټوکې او مسخري کولې، نو په دې وضعیت مې ډېر چورت خراب شو او په زړه کې مې وویل.

- رښتا چې وروڼه، دوستان او خپلوان تر هغه پر سړي نه راټولېږي تر څو چې شته ونه لري، چې شته دې پیدا کړل نو بیا دې هر څوک خپل دی، او چې څوک بې وزلی شو وروڼه، دوستان او خپلوان بیا ترې په خپله مخه تښتي.

نور مې نو دلته ژوند تېرول بد راغلل او بیدیا ته ووتلم. د کور کورۍ په دوستۍ سر لوړی شولم او ددې د ملګرۍ له برکته د کارغه د ملګرۍ په لاس ته راوړلو هم بریالی شولم. او کارغه به تل ستا ښه بیانول او ستا صفتونه به یې کول دغه دی ستا د ملګرۍ خواره مې هم وځکل.

نو شمشتی چې د مورک دا کیسه واورېدلې زړه یې ورباندې خوږ شو او ورته یې وویل:

- زه خو ستا عقل او پوهې ته هکه پکه یم او څه ښه خوږه ژبه لري خو راته ښکاري چې د هغه مال او خپل وطن پسې او په خپل مسافرتوب خپه او غمجن یې. له دومره عقل پوهې سره سره دومره غم درسره وړ نه دی ځکه چې د لوړ همت د

خاوند په هر ځای کې قدر او عزت کېږي که فقیر او خوار هم وي. لکه زمري چې ناست هم وي نور حیوانات ترې وېرېږي او هغه ځوان چې ځواني او شجاعت نه لري څوک ورته د احترام په سترګه نه ګوري او خلکو ته سپک ښکاري لکه سپي ته چې د سرو سپینو غاړه کی او ګونګري ورواچول شي بیا هم څه قدر او منزلت نه لري. نو تر څو چې عقل او خوی لري هیڅ د فقر او مسافری پروا مه کوه ځکه چې عقل د انسان له پاره ښه مال او خوی یې ښه وطن دی.

کله چې کارغه د شمشتی او مورک مرکه او مجلس واورېده نو ډېر خوښ شو. دوی سره کیسې او مرکې کولې چې له سارانه ورباندې یوه هوسۍ راغله. له وېرې شمشتی په اوبو غوټه شوه، کارغه یوې ونې ته وروالوته او مورک په یو سوري کې پاتې شو. ګومان یې وکړ چې ښکاري هوسۍ را په مخه کړې او ورپسې را روان دی.

خو دوی ښکاري ونه لیده. نو کارغه پورته والوته او هر هر ځای ته یې وکتل. ډاډه بېرته خپلو ملګرو ته را وګرځېده او ورغږ یې کړ:

– ګرانو ملګرو هیڅ وېر نه نشته، راځئ بېرته خپلې مرکې ته.

بیا نو شمشتی را ووتله او هوسۍ یې راوغوښتله ورته یې وویل چې اوس نو خپله کیسه وکړه. هوسۍ وویل چې ما یو سړی په سارا کې ولیده ګومان مې وکړ چې ښکاري دی نو ترې را وتښتېدلېم او دلته راغلم.

شمشتی ورته وویل:

– اوس نو بې غمه اوسه او هیڅ غم مکوه دلته ښکاري نشته. دلته مور سره د یو ګران ملګري په ډول اوسه واښه ډېر دي.

د هوسۍ هم ورسره خوښه شوه او ورسره پاتې شوه. د یو څپرګي لاندې سره اوسېدل او خپلې مرکې به یې کولې. یوه ورځ هوسۍ څرېدلو ته ولاړه او ایساره شوله

شمشتی کارغه ته وویل هسې نه چې کوم تکلیف ورته رسېدلی وي. ته پسې وروالوزه او پوښتنه یې وکړه.

کارغه والوته او غمجن بېرته راوگرځېده او ورته یې خبر ورکړ چې هوسی خو د ښکاري په دام کې نښتې ده.

نو شمشتی مورک ته وویل: همدا دې د کومک او کار وخت دی، بل هېڅوک نه شي کولای چې هوسی خلاصه کړي. نو د ملگرې غم دې وخوره!

مورک راغی او له هوسی نه یې د لومو په شکولو او کرنجولو پېل وکړ. دی په خپل کار لکيا و چې شمشتی راغله او هوسی ورته وویل: ښه ونشو چې راغلې ځکه که ښکاري راشي او مورک دام کرنج کړي نو زه به وتښتم! مورک به په سوره ننوځي او کارغه به والوزي، نو ښکاري به مورک یوه ته هم راونه رسېږي. پاتې ته شوې چې د پتېدلو ځای به هم نه مومي او تښتېدلای به هم نه شي ځکه چې په خوزېدلو کې سسته یې. شمشتی ورته ځواب ورکړ: زه نه شم کولای چې له تاسو نه لیرې و اوسم ځکه چې د دوستانو بېلتون د روح بېلتون دی او له دوستانو څخه په لیرې ژوند کې گټه او خیر نشته.

لږ وخت لا تېر نه و چې ښکاري ددوي پلو را روان شو، هوسی مورک او کارغه وتښتېدل ښکاري چې ولیدل چې دام یې شکېدلی دی او له شمشتی پرته یې نور څه په نظر را نه غلل نو په غوسه شو او په رسی کې یې وتړله. کله چې کارغه هوسی او مورک دا منظره ولیده ډېر خپه شول. مورک وویل:

– افسوس د شمشتی په حال چې پرته له دوستی نه یې نور هېڅ ارمان په زړه نه درلوده.

کارغه او هوسی ورته وویل:

- افسوس به دې شمشتی له دې غمه چې په کې نښتې گوندې خلاصه

کړي؟

مورک وویل:

- ماته چل راکړي. هوسۍ دې ولاړه شي او د ښکاري په مخکې دې ځان مردار واچوي او کارغه به راشي په تونگو به یې وهي، چې ښکاري گومان وکړي چې هوسۍ مړه ده او چا وپشتلې ده نو شمشتی به پرېږدي ، دې پسې به ورشي نو کله چې ښکاري هوسۍ ته لږ ورنژدې شو په مخکې دې یې لږه ولاړه شي او د ده تمه دې ځان ته پیدا کړي تر څو چې زه وکولای شم چې رسی کړنچ کړم او شمشتی خوشې شي.

د مورک فکر د کارغه او هوسۍ خوښ شو ، دده په مشوره او پلان یې عمل وکړ. ښکاري د هوسۍ پسې ته، تر څو چې ستړی شو او له ښکاره بې هیلې شو نو بېرته خپل دام او رسی ته راغی، گوري چې شمشتی هم نشته او تښتېدلې ده او رسی یې نوره هم پسې شکېدلې ده. نو په زړه کې یې وویل: دا خو د پېریانو او شیطانانو ځمکه ده . له کوم ځای نه چې راغلی و بېرته هلته ولاړ . هوسۍ، شمشتی ، کارغه او مورک بېرته خپل څپرگي ته ولاړل.

چې دابشليم دا کیسه واورېدله، خوشاله شو او ویې ویل:

- رښتیا چې ښه دوستي په دنیا کې ښه شی دی او د ښې دوستۍ خاوندان د

ښه ژوند خاوندان دي.

کونگان او کارغان

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

- ماله پوهانو اورېدلي دي چې تر څو چې د سړي او دېنمن په منځ کې دېنمني باقي وي نو لازمه ده چې په خپل دېنمن ونه غولېږي. او د دېنمن په ځان ذليل او بې درکه ښکاره کولو تېر نه وځي. نو که کومه کيسه دې په دې باره کې ياده وي چې ددوي ددې وېنا تائيد وکړي ويې کړه.

بيدپای وويل:

- پوهانو رښتيا ويلي دي ځکه څوک چې د دېنمن په بې وزلی او خواری وغولېږي او دېنمني يې لا تر منځه پاتې وي نو هغه ډول ضرر او شر به ورورسېږي چې د کارغانو له لاسه کونگانو ته رسېدلی دی.

دابشليم وويل چې کونگانو ته له کارغانو نه څه مصيبت رسېدلی و؟

بيدپای وويل:

- د يو غره په خوا کې يوه لويه او ځانگوره ونه وه. کارغانو خوښه کړه ، په زرگونو ځالې يې په کې جوړې کړې او په کې به اوسېدل. او د خپل نظم او انتظام د برابرولو له پاره يې يو کارغه خپل پاچا کړ. د دوی ژوند په خپل مملکت کې په ډېره ښه توگه تېرېده او خوشاله وو.

په غره کې یو تور او تیاره غار و چې د اوسېدو وړ نه و نو کونگانو د خپل سکونت او استوګنې له پاره دا غار خوښ کړ او ځای یې په کې جوړې کړلې چې د ورځې به ورته راتلل او د شپې به ترې تلل. کونگانو هم یو کونګ د خپلو کارونو د ادارې او تنظیم له پاره پاچا کړ.

د کارغانو او کونگانو په منځ کې زړه دښمني وه چې ورځ په ورځ به زیاتېدله او ټینګېدله.

یوه ورځ د کونگانو پاچا د کارغانو په وطن تېرېده ، کارغان او د دوی وطن او ښه ژوند یې ولیده نو په زړه کې یې ورته هغه زړه دښمني را وخوځېدله او دا ښه ژوند یې په کارغانو ونه لورېده.

سبا ته یې خپل وزیران او د وطن مشران را وغوښتل او ورسره یې سلا مشوره وکړه او ورته یې وویل:

– تاسو خو پوهېږئ چې کارغان زموږ زاړه دښمنان دي چې د دښمنۍ بېخ له همدوی څخه نښتی دی . اوس ډېر ښه د کسات اخستلو وخت دی نو تاسو په دې کې څه وایاست؟

حاضرینو ورته ځواب ورکړ:

– ته زموږ پاچا یې ، موږ دې خادمان او لښکر یو چې څه امر کوی موږ یې په سر او سترگو منو او اجرا کوو یې.
نو ده وویل:

– نن شپه خپلې منبوکې او پنجې ښې تېرې کړئ او جنگ ته تیار شئ ، نن شپه زموږ او د دوی جنگ دی.

شپه تیاره شوه او کونگان په کارغانو راولوېدل ، په ډېره بې رحمۍ او تور زړه یې چور کړل. چې سبا شو کارغان خپل پاچا ته راغونډ شول او ورته یې وویل:

- ای پاچا تا خو ولیدل چې کونگانو پر مور دایره وغورځوله او مور هر یوه ته یې درد پوره را ورسېده، څوک ووژل شول، څوک تپیان د چا وزرونه مات، د چا بڼې ووتلې او د چا لکۍ. او له ټولو بده لا دا ده چې را باندې زور شول. نو تا اوس د کسات اخیستلو له پاره څه تیارې کړې ده؟ کېدای شي چې دوی به بیا چپاو ته ځان جوړ کړی وي ځکه چې زموږ ځای یې ولیده او زموږ په بې وزلی او کم توانۍ خبر شول!

پنځه تنه کارغان وو چې په ښه فکر او عقل مشهور وو او پاچا د وزیرانو په حیث نیولي وو، په خپلو کارونو کې به یې په دوی باندې تکیه درلوده.

پاچا خپل وزیران را وغوښتل چې ورسره مشوره وکړي. اول وزیر ته یې وویل

په دې کار کې ستا څرنگه خوښه ده؟

نو هغه ځواب ورکړ:

- په دې باره کې له ما مخکې پوهانو رایه او خپله خوښه ښکاره کړې ده او ویلي یې دي چې د زورور دښمن نه تېښته په کار ده.

دده په دې خبره پاچا افسوس وکړ او بل ته یې وویل: ستا څرنگه خوښه ده؟ هغه ځواب ورکړ چې: بې له تېښتې بله چاره نشته.

پاچا چې ددوی نظر واورېده په قار شو او ویې ویل:

- دا څه وایاست؟ همدا رایې لری؟ خپل وطن دښمنانو ته پرېږدو؟ ډېر شرم او ډېر ذلت دی! مرگ موښه دی نه خپل وطن نورو ته پرېښودل. مور باید دښمنانو سره کلک جنگ وکړو خپل وطن وساتو او بیا د دوی د ناڅاپي چپاو او حملې مخنیوی وکړو.

چې دا خبرې یې وکړې قهر یې سوړ شو او درېیم وزیر ته یې وویل: ته څه وایې؟

هغه ځواب ورکړ:

زه خو نه په جنگ موافقه لرم او نه په تېښته زما خوښه دا ده چې جاسوسان ورولېږو چې د دوی حال مالوم کړي که یې خوښه وه چې مور سره د جزیې په ورکولو - چې مور به یې هر کال دوی ته ورکوو - سوله وکړي. پاچاهان د زورورو دښمنانو سره همدا عادت لري چې د خپل ځان او وطن د ساتنې له پاره هر کال خراج ورکوي.

بیا پاچا له څلورم وزیر نه پوښتنه وکړه:

ته په دې سوله کې څه وایې؟!

هغه ځواب ورکړ:

- تېښته خو له دې ډول سولې نه ډېره ښه ده چې خپل ځان په لوی لاس دښمنانو ته سپک او ذلیل ښکاره کړو. او څرنگه په دې کار راضي شو حال دا چې مور له دوي نه ساهو، نیک اخلاقه او شریفان یو؟ بې له دې چې مور سره په دومره مال سوله وکړي چې زموږ له لاسه نه کېږي په بل ډول به سوله ونکړي. نو ښه داده چې ځان جنگ ته تیار او آماده کړو او د دښمن مخ له ځانه واپړوو.

پاچا په دې فکر خوښ شو خو دا ورته ښه ښکاره شوه چې له پنځم وزیر څخه هم د خپلې رایې ورکولو پوښتنه وکړي نو ویې ویل ته په دې باره کې کومه ښه رایه او فکر لرې که نه؟

پینځم وزیر ځواب ورکړ:

- هغه څوک چې له ځانه زورور سره مقابله او جنگ کوي نو [ځان ته تاوان رسوي. زه د جنگ پلوی نه یم خو هغومره چې له جنگه کرکه لرم هماغومره مې دا هم زړه نه مني چې دښمن ته ځان وروسپارم. زه څه نورې خبرې هم لرم چې که د پاچا خوښه وي یوازې به یې ورته ووايم.

پاچا او وزیر یو ځانته ځای ته ولاړل. پاچا پوښتنه وکړه:

زموږ او د کونگانو د دښمنۍ علت درته معلوم دی؟

وزیر وویل:

هو. دینگانو قصد درلود چې کونگ خپل پاچا کړي. خبره خلاصه وه چې یو کارغه راوړسېد. دینگانو وغوښتل چې د کارغه نظر هم وپوښتي. کارغه ځواب ورکړ چې که ټول نوميالي مارغان، باز، تاووس، او گوربت هلاک شوي هم وي نو غوره ده چې مرغان بهې پاچا گوزاره وکړي خو د کونگ مشرۍ ته دې هېڅکله غاړه نه ږدي ځکه چې کونگ بد صورته، بد سیرته، بد غږی مارغه دی چې رحم یې لږ او قهر یې ډېر دی. تر دې چې د ورځې د رڼا له نعمته هم محروم دی. دینگان باید فکر وکړي او د عقل په مرسته ځان ته یوه لار جوړه کړي، لکه هغه سوی چې ځان یې د سپورمۍ استازی کړ او خپل قام یې د پیلانو له شره خلاص کړ. دینگانو ترې د کیسې جزییات و پوښتل، کارغه وویل :

« د پیلانو پر ملک وچکالي راغله، ټول ډنډونه، ویاډې او چینې وچ شول، تر دې چې نورې یې د څښاک اوبه هم نه میندلې. پیلانو له خپل پاچا څخه و غوښتل چې د دوی د ستونزو له پاره یوه لار پیدا کړي. د پیلانو پاچا هر لوري ته ځړي واستول. یو استازي د داسې یوې ورشو خبر راوړ چې یوه لویه چینه په کې بهېده. دې چینې ته یې د سپورمۍ چینه ویل او د چا نه یادېدل چې کله هم وچه شوې وي. پیلان ټول هنې ورشو ته کډه شول. خو دغه ځای د سویانو وطن و او په هغه ځای کې چې سوی او پیل سره یو ځای اوسي نو سوی ته خود په خوده تاوان رسېږي. ډېر سویان د پیلانو تر پښو لاندې شول. سویانو خپل پاچا ته شکایت وکړ. د سویانو پاچا خپل مشاورین راوغوښتل چې یوه چاره پیدا کړي. یو هوښیار سوی چې پېروز نومېده وویل چې زه به دا ستونزه حل کړم. یوه شپه چې د څوارلسمې سپورمۍ د اسمان په منځ ځلېده، پېروز د پیلانو مېشت ځای ته ورغی له یو پټ ځایه یې د پیلانو پاچا ته غږ کړ:

- زه د سپورمۍ استازی یم. سپورمۍ تاسو ته ډېره په غوسه ده وایي چې پیلانو زما بې احترامی کړې ده، هره ورځ هغې چینې ته راځي چې زما په نامه نومول شوې ده او اوبه یې خړوي. نو ورشه، د سپورمۍ د چینې په اوبو اودس وکړه او له سپورمۍ څخه بخښنه وغواړه.

د پیلانو پاچا چینې ته ورغی، سپورمۍ په کې په خپل ټول بنایست ځلېده. ده چې خپل خرتم ورنږدې کړ، اوبه و ښورېدې او د سپورمۍ تصویر ښکته شو. سوی بیا د پیلانو پاچا ته وویل چې گوره سپورمۍ درته دومره په غوسه ده چې له قهره رږدې. پیل ډېر سخت ووېرېده، سپورمۍ سره یې ژمنه وکړه چې نور به په دغه ځای کې نه پاتې کېږي. د سوی خپلې ورشو د پیلانو له شره خلاصه کړه.

کارغه خپلې خبرې پسې اوږدې کړې:

- دا کیسه مې درته د دې له پاره وکړه چې تاسې پوه شئ چې په تاسو کې هم ډېر داسې کسان شته چې له دې خواری مو وژغوري چې کونک مو پاچا شي. داسې مکر او غدر او بې لوزي نه شته چې په کونگانو کې نه وي او هر څوک چې د غدار مشري ومني هغه څه به پرې وشي چې په زرکې او سویې وشول.

دینگانو وویل چې هغه کیسه څرنگه وه؟ کارغه وویل:

- په یوه ونه کې مې ځاله درلوده. زما گاونډۍ چې د ونې ډډ کې په یوه سوري کې اوسېده یوه زرکه وه چې څه موده له کوره ووتله. د هغې په غیاب کې یوه سویه راغله او د دې په کور کې یې واړول. کله چې زرکه بېرته راغله سویې ته یې وویل چې کور ورته پرېږدي خو هغې و نه منله. اخر یې فیصله وکړه چې خپله دعوه به یوې شېخې پیشو ته وروړي چې د ورځې روژه وي او د شپې ټوله شپه په لمانځه ولاړه وي، غوښې نه خوري او یوازې په وښو گوزاره کوي. د پیشو فیصلې ته به دواړه غاړه ږدي. چې ورغلې و یې لیدل چې پیشو په لمانځه ولاړه ده. دواړه یوه ښه شپه هلته

کېناستلې چې پيشو سلام و گرزوي. پيشو چې لمونځ خلاص کړ دوی ورته خپله قضیه وړاندې کړه].

پيشو دوی ته وويل:

– په غورو درنه يم، چندان څه نه اورم لږې راټږدې شئ او خبره مو بيا راته وکړئ.

نو دوی ورته را وړاندې شولې او خپله قضیه يې بيا له سره ورواروله نو پيشو دوی ته وويل چې غواړم چې پخوا له حکم کولو څخه تاسو ته يو ورم او نصيحت وکړم نو غور راته کېردی او زما خبره او نصيحت او ورم واورئ هغه دا چې: له خدايه ډار وکړئ او پرته له حق څخه نور څه مه غواړئ ځکه د حق غوښتونى ژغورل شوی او له غمه خلاص دی که څه هم حکم د ده په گټه نه وي شوی او د باطل غوښتونکي تاواني او زيانمن دي که څه هم حکم دده په گټه شوی وي. او له دنيا څخه د سړي پرته له ښه عمل او کار څخه نور څه مال وي که اولاد وي او که ملگری هېڅ نه پکارېږي.

دوی چې د پيشو نصيحت او ورم واورېده نو ورته حيرانې او په فکر کې شولې.

دوی لا په همدې فکر کې ډوبې تللې وې چې پيشو پرې ورټوپ کړ ، دواړه يې ونيولې او له ستونې يې تېرې کړلې.

ډينگانو چې د کارغه خبره او نصيحت واورېده نو د کونگ له پاچا کولو څخه يې نټه او انکار وکړ.

کله چې دوی سره سلا او مشوره کوله يو کونگ چې پټ و او دوی نه و ليدلی د کارغه ټولې خبرې واورېدلې ، ناڅاپه پرې راوواته او ورته يې وويل:

– بې گناه دې زموږ نوم بد کړ ، موږ تاسو سره څه بد کړي دي چې دومره دې په سپکو سپکو نومونو ياد کړلو او هغه خیر او گټه دې له موږ نه چپه کړه چې نژدې وه

چې زموږ په برخه شوې وای. په دې خبره دې زموږ او کارغانو په منځ کې د عداوت او دښمنۍ تخم وکاره او هېڅکله به مو درته له زړه ونه وځي ځکه چې وایي:

پرهر د تورې ښه دی چې به جوړ شي په مرهم

خو بد پرهر د ژبې وي له عمره سره سم

بيا دا کونگ ولاړه خپل ځای ته او نور کونگان يې د کارغه په دې خبره خبر

کړل.

کارغه په خپله گناه او خطا پوه شو او د نورو په کارو کې د لاس وهلو په گناه يې خپل ځان ملامتواه، خو ملامتيا او ځان غندلو يې بيا څه فايده نه کوله ، اوبه له ورځه تېرې وې. گناه ده وکړه او زور يې دادی مور ته راځي.

پاچا وويل چې رښتا ده چې د پلارانو د گناه او جرم جزا اولادونو ته رسېږي.

ښه اوس نو ووايه چې تا څه فکر کړی دی؟

پنځم وزير وويل جنگ خو مور ته ضرر کوي او گټه نه را رسوي ځکه چې مور له دښمن څخه په زور او وسله کې کم يو. او تېښته تر دې لا هم بده ده ، هېڅوک چې ازاد او اصیل وي دا سپکاوی نه غواړي نو بايد له چل څخه کار واخلو چې دښمن مو پو پنا شي او مور روغ رمت پاتې شو. اوس زه له تا څخه دا غواړم چې د خپل ټول لښکر په مخکې زما ښې او لکې وباسې او په ټونگو مې ځای په ځای ووهې تر څو چې وينې را څخه وبهېږي نو بيا مې د دې ونې بيخ ته ورگوزار کړه او ته دې د خپلو لښکرو سره ځنگل ته ځه زه به نو بيا خپل چل او حيله سرته رسوم.

پاچا چې دا خبره واورېدلې نو حيران او په تعجب شو او ورته يې وويل:

– ستا زړه غواړي چې په داسې رېږونو او کړاوونو اخته شي؟

وزير ځواب ورکړ:

- پاچا، وطن، کورنۍ او قوم ته گټه اړول که څه هم د روح په بیه او قیمت وي اسان او ارزان دي.

نو پاچا پرده هغه څه وکړل چې ده غوښته نور له خپل لښکر سره ځنگله ته ولاړ.

شپه راغله او کارغه پوه شو چې اوس نو کونگان د حملې او چپاو له پاره راځي او پر ونه را لوبېږي نو په زگېږويو يې پيل وکړ. ويل يې:

- آه، آه! خدای دې خوار کړه ظالمه پاچا، خپله جزا به د کونگانو د پاچا له لاسه وگورې. ما درته نصيحت وکړ او تا زما نصيحت ونه مانه او خپله سرتمبکي دې وکړه ته ډېر بې عقله او بد تدبیره پاچا يې، د خپلو ساده وزيرانو خبرې نغورې چې هېڅ خیر په کې نشته ارمان مې خپلې بنې، لکۍ او پر هر ژلۍ بدن دی! په ژوند غواړم چې بنې وتلی او لکۍ پرېکړی دې د ځان په څېر وگورم او سخه مې درباندي وشي.

کله چې کونگانو د ده زگېږوی او خبرې واورېدلې نو د نامه او د دې مصیبت د سبب پوښتنه يې ترې وکړله. نو ورته يې وويل:

- زه برگ کارغه او د کارغانو د پاچا وزير يم، ما غوښتل چې نصيحت ورته وکړم خو زما يې ونه منله او په دې ډول او حال يې کړم چې په خپله مې گورئ نور نو د خپل لښکر سره کوم پلو وتښتېده، نه پوهېږم چې کوم پلو به تښتېدلي وي.

کونگانو له ځان سره يوړ او خپل پاچا يې د ده له کيسو څخه چې ترې اورېدلې يې وې خبر کړ، پاچا ترې بيا هغه کيسه وغوښته او کارغه ورته وويل:

- ښاغلی پاچا، دا خبره کول مې نور هم درد زیاتوي خو ته وعده راکړه چې زما کسات ترې واخلي چې پر ما خبرې کول اسان شي.

کله چې پاچا د ده زگېږوی او دردونه وليدل، نو ورباندي وغولېده او زړه يې پرې وسو او ويې ويل:

- ای بی وزلیه! زما درسره کلکه وعده ده چې ستا پوره کسات به ستا له دښمن
څخه درته واخلم خو ته خپله کیسه وکړه.

نو کارغه وویل:

- زما کیسه د نورو هغه بی وزلانو د کیسو غوندې ده چې د ظالمانو پاچاهانو په
لاس کېوتلي وي. ما د کارغانو پاچا ته وویل چې تاسې سره سوله وکړي او څه چې
ستا خوبه وي هغومره جزیه او خراج تاسې ته درکړي ځکه چې زه پوهېدم چې مور
تاسې سره جنگ نه شو کولای. د دې پر ځای چې زما خبره او نصیحت یې نغوړلی
واى هغه څه یې راباندې وکړل چې ته یې په خپلو سترگو گورې.

د کونگانو پاچا له خپلو وزیرانو څخه پوښتنه وکړه چې ددې کارغه سره څه
وکړي نو لومړي وزیر وویل:

- د چا چې لاس په دښمن ورسېږي او بیا یې له خپله لاسه خوشي کړي پرته
له ندامت، پښېمانۍ او لاس مړلو نور څه په لاس نه ورځي او دا کارغه هم زموږ یو
تگمار او چلي دښمن دی ښه داده چې پر وژلو یې تلوار وشي تر څو چې دده د چلونو
او تگماریو په دام کې ونه نښلو.

دوهم وزیر وویل:

- نه نه د بی وزلانو وژل بده نتیجه لري. او ده خو بیا تاسو ته پناه راوړې ده له
تاسو نه حمایت او ساتنه غواړي. دی د اکرام او امن وړ دی.

درېیم وزیر وویل:

- ښه داده چې ژوندی یې پرېږدئ او د خپل پاچا سره د ده له عداوت او
دښمنۍ څخه گټه واخلي ځکه چې دی د خپل جنس په هغه څه پوهېږي چې مور
پرې نه پوهېږو او کولای شي چې مور ته ډېر خدمتونه وکړي. بله داده چې هونښیار
چې خپل دښمنان سره په جنگ او دښمنۍ وگوري نو ورباندې خوبني کوي ځکه چې

دوي سره په خپل منځ کې په غم او بده ورځ ککړوي يو بل سره خوري نو کېدای شي چې له دواړو څخه خلاص شي. لکه هغه لمانځی (زاهد) چې له غله او شيطان دواړو څخه خلاص شو چې دده په لوتلو کې سره وران شول:

پاچا وويل:

- ته پوره پوه او هوښيار يې، د لمانځي او دښمنانو کيسه مور ته وکړه گوندې مور او لومړی وزير ترې گټه واخلو .

درېيم وزير وويل:

- لمانځی يوه غوا وپېرودله او خپل کورته يې راوستله چې په لاره کې يو غله وليده او ويې غوښتل چې په يو چل ترې دا غوا غلا کړي. نو ورپسې شو په دې کې گوري چې يو شيطان هم ورسره روان دی نو ترې پوښتنه يې وکړه چې:

- شيطانه ته دلته څه کوي؟

شيطان ورته وويل:

- غله ته څه کوي؟

غله وويل:

- زه غواړم چې ويده شو چې دا غوا ترې غلا کړم.

شيطان وويل:

- دا سړی ډېر عبادت کوي په عبادت کې مور ته تل ښکښلې کوي. د ده دې ښکښلو نه مو بېخي اور واخيست. نو زړه مې دی چې چېرته يې ونيسم او ځان ترې خلاص کړم.

غله وويل:

- چې داسې ده نو راځه دواړه زه او ته ملگري يو. ته دې خپل کار وکړه او زه

به خپل.

شیطان ځواب ورکړ:

— هو! رښتیا ملګري یو زه خوشالېرم چې په انسانانو کې غله، داړه مار، قاتلان ډېر پیدا شي. ځکه چې دوی موږ سره په ځمکه کې د شر او فساد خپرولو کې مرسته کوي.

شپه راغله او لمانځی له لمانځه وروسته په درانه خوب ویده شو. نو غل او شیطان یې سرته ودرېدل چې هر یو خپل کار وکړي.
غله شیطان ته وویل:

— ته یې لږ وروسته ووژنه چې زه لومړی غوا غلا کړم. ځکه زه ډارېرم که ته یې لومړی وژنې هسې نه چې پوه شي او له ما نه غوا پاتې شي.
شیطان وویل:

— نه. نه زه نور نه ګورم ځکه که تا غوا غلا کړه نو ګوندې آواز واوري او را وینې شي بیا پرې زما وسه نه کېږي. ته لږ وار وکړه چې زه یې ووژنم بیا ته غوا غلا کړه.

ددوی مجادله او شخړه سره توده شوه او زور یې وموند نو غله چیغه کړه:
— ای لمانځی، پاڅه! شیطان غواړي چې ودې وژني!
شیطان چیغه کړه:

وینې شه غل غواړي چې غوا دې غلا کړي.
لمانځی او ملګرو یې د دوی غږونه واورېدل او له خوبه را وینې شول او دښمنان یې وټنډېدل. نو که ددوی په منځ کې اختلاف نه وای پیدا شوی د لمانځی کار وړان و.

کله چې پاچا دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:

- ښه دې وویل ای پوهه وزیره اونښه متل دې راوړ، دا کارغه واخلئ او ښه یې وساتئ کېدای شي چې گټه ترې واخلو او له پوهې خو به یې استفاده وکړو.

کارغه ژوندی پاتې شو، د کونگانو او ددوی د پاچا مینه یې له ځان سره پیدا کړه د نورو کارغانو له نوو، نوو خبرو نه به یې پاچا خبراوه تر څو چې پاچا ورباندې کلک زړه وتاړه او خپل سلاکار یې وټاکه. هېڅ شی ترې پټ نه و.

ده کتل تر څو چې ښې یې را وټوکېدې او په الوتو یې وس ورسېده نو په یوه ډېره شنه ورځ چې د کونگانو نظر او څار په کې نه لگېده والوته او خپلو کارغانو سره ملگری شو.

د کارغانو پاچا ورته هر کلی ووايه او ورته یې وویل:

- ای مخلصه او پاک زری او پوهه وزیره څه خبر دې راوړی دی؟

نو وزیر ځواب ورکړ:

- ښه خبر مې راوړی دی. کونگان په یوه غار کې استوگنه لري چې په مخکې یې وچ خس او لرگي پراته دي اوس به نو څه سکروټې واخلو او په دې خسو او لرگیو به یې ورواچوو او په خپلو وزرو به ورته پکی ووهو تر څو چې بل شي.

نو څوک چې له کونگانو څخه راووځي هغه به سوزي او څوک چې په غار کې پاتې شي هغه به په لوگي مړه شي.

دابشليم وویل:

- هوښیارانو او پوهانو رښتیا ویلي دي چې څوک چې د دښمن په بې وزلی او عاجزی و غولېده نو هغه کانه به پرې وشي لکه پر کونگانو چې د کارغانو له لاسه وشوله.

بیزی او شمشتی

د ایشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

د هغه سړي مثال راته بیان کړه چې د یو شي پیدا کولو پسې ډېره هڅه کوي او چې له ډېر رېر او کړاو وروسته په لاس ورشي نو بیا یې د خپلې بې پروایې او بې اعتنائې له کبله له لاسه ووځي، او ټینګولای یې نه شي.

نو بیدپای ورته وویل:

– د شي پیدا کول اسان دي خو ساتل یې ډېر گران دي. خلک د شي په پیدا کولو پوهېږي خو د ساتلو په چل یې بیا سر نه خلاصېږي. نو څوک چې څه پیدا کولای شي او ساتلای یې نشي د هغه مثال د کیشپ غوندې دی چې د بیزی دوستي او ملګري یې په برخه شوه او خوشې په خوشې او په خپله بې عقلۍ یې ترې بېرته ولاړه.

پاچا وویل د کیشپ کیسه څرنگه وه؟

بیدپای ځواب ورکړ:

– یو بیزی و چې پر نورو بیزوگانو یې ډېر کلونه پاچاهي وکړه، بیا زور شو او له زوره ولوېده نو کله یې چې له ضعف څخه تر بوران خبر شول او پوه شول چې اوس

یې نو له لاسه څه نه دي پوره پسې را پاڅېدل ، له ملک نه یې وشاړه او زلمی تېره یې ځای ونيوه.

د زاړه بیزي پلوي هېچا ونه کړه او ټول د زلمی بیزي پر خواشول. کله چې یې دا حال ولیده چې څوک پرې پښه هم نه را کاري نو په غوسه شو ، په زړه کې یې وویل:

– هغه وزیران، منصب داران او مشران څه شول چې ځانونه به یې راته دوستان بنکاره کول او زما په سر له خپلو سرونو هم تېر وو؟ اوس یې له مانه تمه وشکېدله ، زه یې په ځای پرېښودم او له دښمن سره مې یو لاس شول.

نو خوايې بده شوله ، له خپله وطنه ولاړ او د بحر ساحل ته ورغی. هلته یې د یو اینځر په ونه کې ځای ونيوه ، انځر به یې خوړل او اوبه به یې څښلې په خوښۍ به یې ژوند تېراوه او زړه به یې له پاچاهۍ او وطن څخه صبراوه.

ده اینځر خوړل چې یو ځل ترې یوه دانه اینځر ولوېده او په اوبو کې ترې یو موزیکي ښکلی آواز راواته دا آوازې یې خوښ شو ، بله دانه یې ورگوزار کړه نو له دې هم همغسې ښکلی آواز را جگ شو خوند یې ورکړ، د اینځر دانه به یې اوبو ته ور اچوله او آواز ته به یې غوړ نیوه.

په اوبو کې یو کیشپ و کله به چې بیزي د اینځر دانه ورواچوله ده به پرې ورتوب کړ او دانه به یې له ستوني تېره کړه. چې کیشپ دا کار مکرر ولیده نو خیال یې وکړ چې گوندې دا اینځر ما ته را اچوي خوشاله شو او پر ځان یې لازمه کړه چې بیزي ته تشکر وکړي.

راغی او ونې لاندې یې له اوبو څخه سر را پورته کړ ، بیزي ته یې وویل باداره ډېر تشکر څه خواړه اینځر دي او تا څه ښه مهرباني پر ما وکړه. زمور کیشپانو

(شمشتیو) اینځر ډېر خوښ دي خو داسې څوک نه مومو چې مور ته یې راکړي. نو زه له تا ډېر تشکر کوم.

بیزی هم له یواځې والي څخه ستړی شوی و او هیله مند و چې یو څوک پیدا شي چې د ده ساعت ورسره تېر شي. کله یې چې کیشپ ولیده چې ده ته تشکر کوي او خیال کوي چې گوندې بیزی اینځر ده ته ور اچولی نو بیزی ورته وویل:

— ای د شمشتیو مشره، دا څه د تشکر ځای دی او ما تا سره څه کړي، خو یوه یا دوه دانې اینځر به مې دراجولي وي. پر ما نښه ولگېدل نو ومې ویل چې ته یې هم خوند وگورې، دا څو دانې اینځر مې درواچول. خلک وايي په هغه انسان کې خیر نشته چې هر څه مومي او یواځې یې له خپل ستوني تېروي او بل چا ته یې پام نه وي. ستا چې دومره اینځر خوښ دي نو څه چې په دې ونه کې دي زما او ستا سره نیم دي، نه غواړم چې زه یې یوازې ځانته وخورم.

کیشپ بیا ورته تشکر وکړ، د ده د سخا او کرم شاباسی یې ووايه او د ده خبرې یې خوښې شولې. یو ډبل ملگري شول او ډېرې شپې ورځې یې سره تېرې کړې. کیشپ یوه ښځه درلوده. کله چې د ده پردیسي اوږده شو ورپسې خپه شوله. هغه ډارېده چې هسې نه چې په کوم ربر او کړاو نه وي اوښتی نو یوه ورځ یې یوې گاوندۍ ته د خپل مېړه له ځنډېدو نه شکایت وکړ.

گاوندۍ یې ورته وویل:

— ته خو ډېره ښه ښځه یې، مېړه دې ځان ته خپله مشغولتیا پیدا کړې ده او ته ورپسې خپه یې.

— گرانې خورې داته څه وایې؟ زما مېړه بله شمشتې کړې ده؟ کاشکې چې د دې خبرې له اورېدلو څخه پخوا مړه وای. نه. نه. کاشکې همدې مړ وای چې زه یې پرېښودلم او بل ځای یې ځان ته ځای پیدا کړ. ما ورسره د خپل وس سره سم هر څه

ښه وکړل له ځان نه مې دى پورته گانه او ده زه هېره کړم بله شمشتی یې غوره کړله! کاشکې چې دا شمشتی مې پېژندای او ځای مې یې لیدلی وای چې سره مې څیرې کړې وای ، دې څرنگه زما مېره له مانه نیولی دی.

کله یې چې گاونډی په دې حالت په قهر او غضب ولیده نو ویې خندل او ورته یې وویل:

- خورې مه خپه کېره مېره دې کومه شمشتی نه ده کړې، بلکې د یو بیزي سره یې ملگرتیا اچولې ده هغه ورته خوراک ورکوي او سره خوشاله خپل ژوند تېروي او ته یې هېره کړې یې.

دې وویل:

- اوس نو څه وکړم چې خپل مېره بېرته په لاس راشي.

گاونډی یې وویل:

- تر څو دې چې بیزي وژلی نه وي تر هغې پورې خپل مېره په لاس نه درځي.

دې وویل:

- څرنگه یوه بې وزلې شمشتی کولای شي چې قوي بیزي ووژني؟

گاونډی یې وویل:

- په چلونو بې وزلان او ضعیفان کولای شي چې پر قویانو او زورورو برلاسي شي؟ چې کیشپ درته راغی نو ځان ورته ناروغه کړه. چې درنه یې د مرض پوښتنه وکړه نو ورته ووايه: ماته ډاکټرانو د بیزي زړه ښودلی دی. نو دی به هم بیزي ته چل جوړ کړي او وبه یې وژني. زړه به یې درته راوړي. په همدې چل به د خپلو هیلو په لاسته راوړلو باندې بریالی شي او مېره به دې بېرته خپل شي.

شپې ورځې تېرې شولې، د کیشپ خپله ښځه او کور یاد شول نو له خپل ملګري څخه یې اجازه وغوښته او کورته راغی. گوري چې ښځه یې ناروغه ده او خوز بدلای نه شي خپه شو او د مرض د سبب پوښتنه یې ترې وکړله.

ګاونډۍ ځواب ورکړ: له کومه وخته چې ته له کوره وتلی یې ښځه بې وزله دې مریضه ده، مور هم د دې په علاج کې ډېر زیار ووېست خو ښه نشوله. د ډاکټرانو مشر وویل چې بې د بیزي له زړه نه په بل څه نه ښه کېږي او همدا یې دوا ده.

کیشپ چې دا خبره واورېدلې ویل:

– څرنگه به نو د بیزي زړه پیدا کړو ، حال دا چې مور په اوبو کې اوسېږو او بیزوگان پر وچه او ځنگلونو کې . مور هغه ځای ته نشو ورتلای په کوم ځای کې چې بیزوگان سکونت لري؟

ده لا خپله خبره نه وه تمامه کړې چې ښځې یې ځان ورپرېداوه و ورته یې ځان په ځنګدن وښوده. کیشپ چې دا منظره ولیده نو ورباندې وغولېده او ګاونډۍ ته یې وویل:

– را یاد شول زما خو یو بیزي ملګری دی ورته شم ، چل به ورته جوړ کړم ګونډې په دې چل بریالی شم.

نو ګاونډۍ او خپله ښځه یې په ځای پرېښوده او د بحر غاړې ته ورغی کله چې بیزي خپل ملګری ولیده ډېر خوښ شو او ښه هر کلی یې ورته ووايه او بیا یې ورته وویل:

– وروره! چېرته وې ډېره موده وشوه چې له مانه غایب وې لکه چې ساعت دې د خپلې ښځې سره تېر و څرنگه ایسار شوی وې خیر خو و؟
کیشپ ورته وویل:

- تا خو ماسره ډېر ښه وکړل او شپې ورځې مې درسره ښې تېرې شولې نو درنه ډېر شرمېدلې ځکه چې ستا احترام مې ونه شو کړلای. اوس غواړم چې ماسره ولاړ شې او زه ستا په خدمت په خپل کور کې مشرف شم.

له دې ځای سره نېرېدې زه په یوه جزیره کې استوگنه کوم چې ډېرې خوږې خوږې مېوې او ښه ښه څیزونه په کې شته نو راکه زما په شا را سپور شه چې څو. زه به هم خوښ شم او کورنۍ به مې هم ستا په لیدو خوشاله شي. نو بیزي خو لا پخوا دده په ښه خوی او ښه خلق مین و د ده په خبرو وغولېده، د واره یې په شا سپور شو او کیشپ په لامبو سر شو.

کیشپ لا لامبو وهله چې خپلې تگۍ او د بیزي ښو ته په فکر کې ولاړ نو له ځانه وشرمېده او سر یې تیت کړ.

بیزي ورته وویل:

- داسې غمجن غوندې ښکارې او سر دې ځوړند اچولی دی دا ولې؟

کیشپ ځواب ورکړ:

- را یاد شول چې ښځه مې ناروغه ده او ددې د مرض له کبله ستا وړ خدمت او قدر نشم کولای نو ځکه په چرت کې شوم.

بیزي وویل:

- ته فکر مه خرابوه زما خپل کور دی په ملگری کې دا خبرې نشته چې دا مې ونه خوړل او دا مې ونه څکل، چې څه تیار وي هغه د یار وي، ماته همدا ستا دوستي او ملگری هر څه دي.

کیشپ ځواب ورکړ:

– ملگریه، رښتیا او حقه خبره دې وکړه ځکه چې دوست ته د دوست لږ شی
ډېر او وور یې ورته لوی ښکاري نو رښتیا داده چې ستا خپل کور دی او ته خپل کور
ته ځې.

کیشپ بیا په لامبو پیل وکړ او چې بیا یې خپله تگي او دده صداقت را یاد کړ
او فکر یې شو نو لامبو یې بس کړه او فکر یې گډوډ شو.

بیزی چې دی په دې حال ولیده نو په زړه کې یې وویل:

– د کیشپ درېدل خو بې څه نه دې او داسې مالومېږي لکه چې چورت یې
ماته وران دی ځکه چې زړونه خو په یو حال نه دي، هوښیار باید له خپله ځانه بې
پروا نشي او زړه جمع نشي تر څو چې په خپله زړه جمعې په بلا ککړ نشي.

نو بیا یې کیشپ ته وکتل او وویې ویل:

– بیا ولې په چورت کې شوې او فکر کوي؟

کیشپ ځواب ورکړ:

– زه خو ځکه خپه یم چې د خپلې ښځې د ناروغتیا له کبله به ستا قدر او
احترام ونه شم کړای او ستا د حق د ادا کولو له عهدې څخه به پوره ونه وځم.

نو بیزی وویل:

– گرانه ملگریه خپه کېږه مه ځکه چې خپګان څه فایده نه لري، د ښځې په
علاج او دوا کې دې باید فکر وکړې زه تیار یم چې هر رنگه مرسته درسره وکړم
پوهانو ویلي دي: مال باید په څلورو ځایونو کې ولګول شي په ملګری کې په احتیاج
کې پر عیال او ښځه.

نو کیشپ چې دا خبره واورېدله ویې ویل:

– ښه دې وویل ډاکټرانو زما د ښځې د علاج له پاره د بیزی زړه ښوولی دی او
ویلي یې دي چې بې له دې یې بله چاره نشته.

نو بیزي په زړه کې وویل:

- لکه چې په غم ککړ شوم او تمې مرگ ته روان کړم. رښتیا یې ویلي دي چې قانع ښه ژوند لري او تمه کوونکی او توسن درست عمر په رېرونو او کړاوونو کې نښتی وي.

- بیا یې کیشپ ته وویل:

- اوس نو ستا خدمت پر ما واجب دی، او دا دوا خو بیخي ډېره اسانه ده زما خپل زړه شته نو نوره څه پروا ده خو خبره داده چې زه دې نو ولې اول نه خبرولم چې زړه مو له ځان سره راوړی وای. ځکه چې مور بیزوگان چې له کوره د دوستانو لیدلو کتلو ته څو نو زړه په کور کې پرېږدو د دې له پاره چې هسې نه چې د دوست په کاله کې مو کوم شې چې هغه د دوست سره ور وي خوښ نه شي. او بیا مو پسې زړه خوږیږي نو راځه چې بېرته ولاړ شو او زما زړه بېرته را واخلو او په خوښۍ کورته راشو.

کیشپ خوشاله شو او په زړه کې یې وویل:

- ښه دی چې بې چل او تګۍ مې کار وشو.

بیزي یې بېرته خپلې ونې ته را وګرزاه.

ساحل ته لا نه وو راغلي چې د کیشپ له شانه یې توپ کړ او پر ونه ور وخاته ، قرار په کې کېناسته.

چې ایسار شو کیشپ ورغږ کړ:

- ملګریه، زړه دې راواخله چې څو ځکه چې ښځه مې ډېره سخته ده، مري.

نو بیزي وخنډل او ورته یې وویل:

- ته پر ما د هغه خره ګومان کوی چې سورلنډي غولولی و او بیا یې وویل چې

خرنه زړه درلود او نه غوږونه.

کیشپ وپوښتل چې څرنګه یې غولولی و.

بیزی وویل:

- یو زمري نژدې اوبو سره په یو ځنگل کې اوسېده او په همدې ځنگله کې به یې حیوانات ښکار کول او خپله اړه به یې پرې پوره کوله خو بالاخره زور شو او له کاره ولوېده نو وړی شو او جرب مرض ورباندې له خواری نه ولگېده. نور خوځېدلای هم نه شو. په ځنگله کې نژدې زمري ته یو سورلندی اوسېده او چې له زمري نه به څه پاتې کېدل ده به خوړل، نو زمري چې ضعیف شو او له کاره ولوېده د سورلندي حال هم خراب شو. نو سورلندی زمري ته راغی او ورته یې وویل:

- ای د ځناورو پاچا پر تا څه وشول چې له ښکاره ولوېدلی؟

زمري وویل:

- دغه جرب مرض چې ته یې په خپله گوري زه په دې حال کړم چې اوس مې ښکار هم له لاسه نه کېږي.

سورلندي ورته وویل:

اوس به درته د ډاکتر پوښتنه کوم ځکه چې ته نه یې نو نور ژوند بې خونده کېږي او څه فایده په کې نشته.

زمري ځواب ورکړ:

- ډاکترانو راته ویلي دي چې ستا مرض ته د خره زړه او غوړونه ښه دي.

سورلندي وویل:

- اوس نو ستا دوا او علاج اسان دي د ځنگله په هغه بله خوا کلي کې د رنګریز خر دی چې کالي ورباندې وړي. او لږ ساعت وروسته به یې درته راولم.

سورلندی ولاړ او پر خره باندې یې سلام واچاوه او ورته یې وویل:

- ملګریه ولې داسې خوار او ډنګر ښکاري، لکه چې دا ډېره موده دې هېڅ نه

دي خوړلي.

خره ځواب ورکړ:

- څرنگه به نه خوارېږم، خاوند مې نه په آرام پرېږدي او نه خوراک راکوي!

سورلنډي ورته وويل:

- نو ځمکه خو لويه ده ولې ورسره اوسېږې څه ترې په خپله مخه؟

خره وويل:

- تېښته مې هم څه فايده نه کوي، ځکه چې هر چېرته چې ځم په انسان اورم

او چې څه مې دا خاوند را باندې کوي هغه يې هم را باندې کوي نو د غلامۍ نه پرته

بله هيله نه لرم.

سورلنډي وويل:

- وروره ښه دې وويل دا انسان پر مورې ټولو جهواناتو ظلم کوي خپل کارونه را

باندې کوي او بيا زموږ هغه حق چې خوراک او څښاک دی هم نه راکوي خو زه به

درته يو ښه شين ځای دروښاييم چې لويه ورشو او ډېر واښه لري او له دغو ظالمو

انسانانو څخه هلته هېڅوک نه پېښېږي. نور خره هم هلته شته چې ډېر تيار، چاغ او د

ښه زور او قوت خاوندان دي.

خره وويل:

- ډېر تشکر وروره! راځه چې څو زه دلته نور له لوږې مړ شوم.

نو سورلنډي او خر ولاړل. په ځنگل کې د زمري ځای ته ورسېدل نو

سورلنډي خر پرېښوده او زمري ته ورغی او د خره په راوستلو يې خبر کړ.

زمری له خپله غاره راوواټه، غوښتل يې چې پر خره ورتوپ کړي خو له دې

کبله چې ډنگر او خوار و په خره يې زور ونه رسېده او خر وتېښتېده.

کله چې سورلنډي وليدل چې پر خره د زمري وسه ونه شوله نو ورته يې وويل:

ای د جهواناتو او ځناورو بداره! تر دې اندازې کمزوری شوی يې؟

نو زمري خجل شو ، سورلندي ته يې وويل:
که بيا دې راووست نو رانه هېڅ خلاصېدلی نه شي.
سورلندی بيا خړه پسې ولاړ او ځان يې ورورساوه او ورته يې وويل:
- ملگریه ولې را وتبتهېدې؟ يوه خړه ته وليدلې ستا د هرکلي او پېژندگلوی له
پاره درته راوواته چې نورو خړو ته دې ورولي.
خړه هم پخوا کله زمري نه و ليدلی، د سورلندي په خبره يې باور وکړ او بيا
ورسره د زمري ځای ته راغی.
سورلندی ترې مخکې شو او زمري ته ورغی ، ورته يې وويل:
- پام کوه چې بيا درنه ولاړ نشي ځکه چې ما داخل بيا وغولاوله که دا ځلې
خلاص شو نو بيا مو پرې وسه نه کېږي.
زمري د سورلندي په خبرو زړور شو او پر خړه يې ورتوپ کړ او ښکار يې کړ نو
بيا يې سورلندي ته وويل:
ته ورگوره ته چې زه غسل ورته وکړم، ځکه چې طبيبانو ماته ويلي دي چې
ځان دې نه وي پاک کړی نو لاس مه وروړاندې کوه. زړه او غوږونه به يې زه وخورم
او نور دې ستا وي.
کله چې زمري لمبا ته ولاړ نو سورلندی د ټول خړه خوړلو ته بدې ووهلې.
غوږونه او زړه يې وخواړه او قرار کېناسته.
زمري بېرته راغی گوري چې زړه او غوږونه يې نشته نو سورلندي ته يې وويل
چې زړه او غوږونه يې څه شول.
سورلندي وويل:
که زړه او غوږونه يې وای نو چې يو ځل وتبتهېده او خلاص شو ولې به بيا
بېرته راته او غولېده به؟

کله چې بیزي کیسه تمامه کړه نو کیشپ ته یې وویل:

- اوس پوه شوې؟ زه نو د خر غوندې نه یم چې بیا وغولېږم. تا خو پر ما چل وکړ او ودې غولولم خو زما چل او حيله دې هم وليده چې څرنگه مې درنه ځان خلاص کړ.

کیشپ په درد او افسوس ځواب ورکړ:

- رښتیا دې وویل خو زه په خپل جرم او گناه او ملامتیا او اعراف او اقرار کوم ، له تانه عفو غواړم او هیله کوم چې ماسره به همغسې دوستي وکړي لکه څرنگه چې وه او چې څرنگه دې خوښه وي هغسې مې په ادب کړی ځکه هوبښیار چې گناه وکړي نو له ډب نه یې بیانه شرمېږي. لکه چې وایي چې چېرته ډب نه وي هلته ادب نه وي.

بیزي ورته په مسخره وکتل او ورته یې وویل:

- له ورخه تېرو اوبو پسې بیا یوم مه کړنگوه او په مخه ځه!

کله چې بیدپای دا کیسه پای ته ورسوله نو دابشليم پاچا ورته وویل:
رښتیا دې وویل: چې د یو شي موندل اسان دي او ساتل یې گران دي.

پردېسي او زرگر

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

کله کله سړی د هغه چا سره ښه وکړي چې ور يې نه وي او بيا ورنه د تشکر په تمه او انتظار وي.

بيدپای وويل: څوک چې د هغه چا سره ښه وکړي چې د ښو وړ نه وي نو بيا دې يې د تشکر او ښه بدل په تمه کېږي نه.

خلک مختلف طبيعتونه لري څوک ښه او څوک بد دي چې ښه ورباندې نه مالومېږي او د هغه چا قدر نه پېژني چې ښه يې ورسره کړي او دا ډول خلک له هغه حيواناتو څخه ډېر کم او ناوړه دي چې ښه ورباندې مالوم وي.

نو ښه داده چې اول سړی د ښو وړ سړی وگوري خپل وي که پردی او بيا ورسره ښه وکړي. ځکه چې کله له خپل ورور نه پردی هم ښه وي او د ښو قدر پېژني.

او انسان بايد پخوا له اختلاط څخه خلک وازمېي چې بيا په خپلو ښو پښېمانه نه شي او که نه نو هغه به ورته ورسېږي چې پردېسي ته له زرگر نه رسېدلي وو.

دابشليم وويل: پردېسي ته له زرگر څخه څه رسېدلي و؟!

بيدپای وويل:

یو پردیسي په یوه لاره روان و. گرمي وه ستړی او تږی شو نو ویې غوښتل چې چېرته کوم کوهی وگوري چې خپله تنده ماته کړي.

وروسته له ډېر مشقت څخه یې یو کوهی پیدا کړ چې لږې اوبه یې درلودې او یو سړی، یو مار، یو بیزی او یو ځناور یې په کې بیا مونده.

نو چې پردېسي دا سړی ددې ضرري او وحشتناکو حیواناتو سره ولیده زړه یې ورباندې خور شو او دده د ژغورلو په چاره پسې ولوېده ولاړه چېرته یې زړې لتې، پارې پیدا کړې پری یې ترې تاو کړ او کوهي ته یې ورواچاوه چې سړی را وباسي خو بیزي پرې ورخیز کړ او پري پورې ونښته چې بیا یې ورواچاوه مار وریورې ځوړند شو نو پردیسي په زړه کې وویل: بدې برخې! ما خو ددې له پاره زیار نه دی ایستلی چې خپل دښمنان پرې را جگ کړم که پوهېدلای چې لومړی دوی راخیژي نو دومره ربر به مې نه و گاللی، بیا یې درېیم ځلې پری کوهي ته ورکښته کړ دا ځلې ځناور وریورې ونښته او را وواته. په دې وار نو پردېسي بېخي حیران او پښېمانه شو کله چې دا درې واړه د کوهي په غاړه را جمع شول نو له پردېسي څخه یې تشکر او د ښو مننه وکړه او ورته یې وویل ته به اوس غواړې چې دا سړی هم را وباسې خو موږ درته نصیحت کوو چې پرېږده چې په کوهي کې له لوړې مړ شي ځکه دی د ښو کولو وړ نه دی او هېڅ ښه به ترې بې له بدو ونه گوري. دا پرېږده او په خپله مخه ځه.

خو پردېسي د نرم زړه خاوند و چا سره د خپلو ښو د بدل په تمه نه و نو دوی ته

یې وویل:

– څرنگه به یو انسان په ربر او کړاو کې گورم او په ژغورلو کې به یې زیار نه باسم؟ هغه څوک چې یو انسان په ربر ککړ وگوري او کولای شي چې ورسره مرسته وکړي او سره له دې هم ورسره کومک نه کوي او له دې غمه یې نه ژغوري نو په دنیا کې د ژوند حق نه لري او نه باید انسان ورته وویل شي.

بیا یې پری ورکښته کړ سړی وریورې ونښته او را جگ یې کړ.
څلورواړه له پردیسي د تشکر او مننې له پاره را تاو شول تشکر او مننه یې ورنه
وکره نو بیزي وویل:

- زما کور د نوادرخت ښار سره نژدې په یوه غره کې دی هیله کوم چې د
سیاحت په وخت کې په خپل راتگ مور سر لوري کړې او راشې.
ځناور وویل:

زه د همدې ښار سره نژدې په یو ځنگل کې سکونت کوم نو کله چې دې د
بیزي د لیدلو مهرباني وکره ما هم په خپل ملاقات مشرف کړه.
مار وویل:

زه د همدې ښار په دېوال کې اوسېرم ما هم وگوره چې ستا په لیدو خوښ شم.
او سړي وویل: ددې دښمنانو په خوله مه غولېږه دوي د ښو وړ نه دي او دوي
سره ښه کول څه فایده نه لري نوکه راغلی زه د همدې ښار زرگر یم او ستا هر
کومک ته تیار یم. هر څه ډېر دي.

بیا سره بېل شول او هر یو په خپله لاره ولاړل.
کله چې پردېسی په ښارونو وگرځېده نو په نوادرخت ښار کې زرگر ملگری
وریاد شو، له ځان سره یې وویل:

- هوښیار د دوستانو اشنایانو پوښتنه گروېږنه لازمه گڼي او څوک چې د
دوستانو پوښتنه ونه کړي نو څه خیر په کې نه شته باید چې زه هم د زرگر پوښتنه
وکرم.

نوادرخت ښار ته ورروان شو چې د خپل ملگري زیارت وکړي. کله چې ښار ته
نژدې غره ته ورسېده د بیزي پرې سترگې ولگېدلې ورمندې یې کړې او لاسونه او
پښې یې د ده ښکل کړل بیا یې خپل کورته بوتو او عذر یې ورته کاوه چې د بیزوگانو

کورونه له هر څه تش وي خو ته لږ وگوره چې زه بهرته راشم لږ ساعت تېر شو چې بهرته راغی او خوندورې مېوې يې راوړې او ورته يې په مخکې کېنودلې او ورسره په مرکه لگيا شو نو کله چې پردېسي د بيزي دا قدر او عزت وليده ويې ويل: ما خو دا گومان نه کاوه چې دا حېوان چې د ټولو خلکو په نظر مکرجن او چلې دی، دومره به ښه او احسان پېژندونکی وي.

پردېسي له بېزي نه رخصت شو او هغه ځنگل ته ورنژدې شو چې ځناور په کې و. ځناور پردېسي وليده او ويې پېژانده، ورمنده يې کړله، په پښو کې يې ورته مخ کېنوده او هر کلی يې ورته وکړ بيا يې له لمنې ونيوه او ځنگله ته يې بوت.

چې ځای ته يې ورساوه نو دې يې پرېښوده او دی په خپله ولاړ او د ښار د پاچا لور يې وليدله چې په خپل باغ کې گرځېدله او دېرې گانې او جواهر يې په ځان بار کړي وو چې ډېره بيه يې درلودله نو ورباندې يې خېز کړ او گانې جواهر يې ترې واخستل رايې وړل او پردېسي ته يې په مخکې کېنودل.

پردېسي دا گانې او جواهر واخستل نه پوهېده چې ځناور کومه خوا ولاړ.

پردېسي خپل زرگر ملگري کره ورغی او په زړه کې يې وويل:

ملگري مې ددې شيانو په بيه ښه پوهېږي دا به ورکړم خرڅ به يې کړي نيمې پيسې د ده او نيمې زما.

چې پردېسي دې ښار ته راغی گوري چې ټول خلک حزين او غمجن دي او تورې جامې يې اغوستي دي نو په زړه کې يې وويل:

لکه چې د دې ښار پاچا يا کوم گران ته يې څه پېښه شوې.

د زرگر کور يې ولټاوه تر څو چې بيا يې مونده. کله چې زرگر وليده ښه هر کلی يې ورته وکړ او کور ته يې بوتله چای او ډوډۍ يې ورته راوړه. پردېسي له زرگر څخه پوښتنه وکړه چې څه پېښه شوې ده او دا خلک ولې داسې غمجن او حزين دي؟!

زرگر وویل: پر پاچا لویه ټکه او غم را لوېدلی دی یواځینې لور یې چې بله نه لري د سیل له پاره باغ ته ولاړه غله ورباندې راغلي دایې وژلې او گانې او جواهر یې ترې تینتولي دي او هېڅوک وربانې خبر شوي هم نه دي نو د پاچا او خلکو د حزن او غم سبب دا دی. د دې خبرې په اورېدلو پردیسي هم ډېر خپه شو.

زرگر ترې بیا د سفر د احوالو او واقعاتو پوښتنې شروع کړې او ده ورته هغه څه وویل چې لیدلي یې وو او پرې تېر شوي وو. تر څو چې د بیزي بڼه هر کلی او د ځناور بڼه مکافاتو ته خبره ورسېده او ویې ویل: نه پوهېږم چې ځناور دا گانې او جواهر له کومه کړي وو خو ماته یې راکړل او دادی تاته مې راوړل چې ته یې وپلورې او پېسې به یې سره ووېشو. زه د دې په بیه نه پوهېږم او تا ته یې بیه او قدر مالوم دی ځکه چې ستا همدغه کار دی. له جېب نه یې گانې راواپستلې او زرگر ته یې مخ کې کېښودلې. زرگر چې ولیدل نو ورته یې ډېر وکتل او ده ته یې وویل:

- ملگریه ته خو د جوهر او بښینې فرق نه شې کولی او سره او مس هم نه شې بېلولی دا جواهر او گانې نه دي بلکه د سرو اوبه یې ورکړې چې پوونده (کوچي) خلک ورباندې ځان گانې. او البته چې ځناور به هم د هغه ځنګل سره نژدې په کوم ځای کې موندلي وي، ته یې ورباندې غولولی یې او درکړي یې دي. تا گومان کړی دي چې دا گوندې ډېر قیمتي شی دی.

نور یې له دغو گانو او جواهر څخه په ښکاره مخ واړاوه او پرې یې ښودل خو په زړه کې یې ورته واچوله بیا یې پردیسي ته وکتل او ورته یې وویل: ته د کور خاوند یې څه مېلمه خو نه یې، له مانه په دکان کې څه پاتې شوي هغه پسې ځم او ژر به بېرته راشم. پردېسی یې پرېښود او زرگر ترې ولاړ. لږ وخت لا تېر نه و چې د زرگر کاله ته گن شمېر پولیس او لښکریان را سر شول. زرگر هم ورسره و. پردیسی یې ونیوه او په ځنځیرونو یې تړلی د پاچا دربار ته بوت.

کله چې پاچا دی او د خپلې لور گانې او جواهر ولیدل نو ورته یې وویل:
 - خوارشې غله: چې زما لور دې ووژله او گانې او جواهر دې ترې ولوتل او بیا
 غواړې چې زما په ښار کې یې وپلورې؟ که دا امین او صادق زرگر نه وای خو له منځه
 وتلی او تبتېدلی وې.

پرديسي کونښن کاوه چې خپل عذر وروړاندې کړي او حقیقت ووايي خو پاچا
 ورته غوږ ونه نیوه او پولیس ته یې غږ کړل:

- وېې نیسې، دا مجرم گناهکار او بدبخت چې لور یې زما ووژله او گانې یې
 ترې ولوتلې! بویې ځی، کلک یې په ځنځیرونو وتړی، په ښار کې یې کوڅه په کوڅه
 وگرځوی چې زما د مملکت اوسېدونکي خبر شي او نور غم ونه کړي. ما خپل دښمن
 او جاني ونیوه. چې په کوڅو کې مو وگرځاوه نو بیا یې ووژنی او د ښار پر دروازو یې
 ځوړند کړی چې نور خلک یاد ولري او داسې ونه کړي.

پولیسو دی کوڅه په کوڅه وگرځاوه. ده به له خپله بده بخته ژړل او ځان به
 یې ملامتاه او ویل به یې: زه ددې ټولو نادودو وړ یم، او لا زیات هم، ځکه چې ما د
 مار، بیزي او ځناور ورم ونه مانه که ددوی خبره مې منلې وای او دا خسیس او ټگمار
 زرگر مې له کوهي څخه نه وای را جگ کړی نو په دې بلا به نه ککړ بدلم او په دې
 پردېستوب کې به راباندې د دې ډول بد مرگ او اعدام حکم نه کېده.

دې په همدې ژړا او چیغو سر و چې لښکریانو د مار په مسکن او ځای تېراوه.
 مار د ده اواز وپېژانده له سورې څخه راوواته او د ده هرکلي ته یې ورمندې کړې.

نو کله یې چې په ځنځیرونو کې بند ولیده وډارېده چې بیا یې وکتل نو په هر
 څه پوه شو او ورته مالومه شوه چې پاچا یې په وژلو امر کړی دی. چل یې جوړ کړ، په
 منډه ولاړ د پاچا زوی یې سخت وچیچه او پرې یې ښوده چې لټ په لټ اوښته را
 اوښته.

کله چې پاچا له خپله زویه خبر شو نو په سترگو یې توره شپه شوه او پردېس یې هېر شو خلک یې طبيبانو او پاروگرو پسې ولېږل.

پاروگرو تاویزونه خکاگونه او دموونه وکړل خو څه فایده یې ونه کړله طبيبان یې هم له دوا څخه عاجز شول. ټول ښار د پاچا تر ماڼۍ را تاو و، په انتظار کې و چې څه به کېږي.

د مار یوه پېړۍ ملگری وه چې یو پر بل سره ډېر گران او قدرمن وو او یو د بل په خدمت کې ډېر په اخلاص وو. نو مار پېړۍ ته ورغی او کیسه یې ورته تر سره کړه نو پېړۍ را والوته او د پاچا د زوی په مخکې ودرېدله او ځان یې ورته ښکاره کړ. داسې چې بل چانه لیدله او نه یې ددې آواز اورېده، د پاچا زوی ته یې په تېټ آواز وویل:

– ستا دوا د هغه بندي په وس کې ده چې ستا پلار یې بې گناه په وژلو امر کړی او متهم کړی یې دی نو که غواړې چې روغ شې پلار ته دې ووايه چې هغه درته راولي او له بنده یې خلاص کړي.

کله چې د پاچا زوی دا خبره واورېدله نو خبرې یې وکړلې او چيغه یې کړه. دی چې مخکې تر دې چې بې هوښه پروت و، پلار یې خوښ شو، په مخکې یې ودرېده او هیله یې ورته پیدا شوه.

زوی یې ورته وویل:

– پلاره! زما علاج د هغه پرديسي بندي په لاس کې دی چې په ظلم دې بندي کړی دی.

نور یې یوه خبره هم ونه کړه او بیا چې شو.

مار بند ته خپل ملگری ته ورغی او د ځان سره یې د خپلو زهر و دوا – د یوې ونې پانې - وروړلې، پوره یې له کیسې څخه خبر کړ چې پېړۍ څه وکړل او ورته یې وویل:

- اوس دې خپل زرگر ملگری ولیده چې څه خیر او امید دې په کې و؟ مور درته نه وو ویلي چې دا ډېر خبیث او بد ذاته دی ښه نه پېژني د ښو بدل په بدو ورگرځوي؟

نو پردېسې - په داسې حال کې چې خجل او شرمنده وو - ځواب ورکړ
- گرانه ملگریه ډېر تشکر که زما ښه پر انسان خوشې ولاړل خو تا او ستا ملگرو، بیزو او ځناور کلک ساتلي دي او درباندي مالوم دي.
مار ورته وویل:

- ته پر ما حق لرې ځکه چې لومړی تا راسره ښه کړي دي او زه پرتا د تشکر کولو حق نه لرم. اوس به پولیس راشي او تا به د پاچا مانې ته بوځي دا پانې درسره واخله او جوش یې کړه د پاچا په زوی یې وڅښوه روغ به شي.
مار لا خپله خبره تر سره کړې نه وه مشر وزیر سره له نورو مشرانو او لویانو را ورسېده او په گادی کې یې پردېس د پاچا مانې ته سپور بوت.

کله چې پاچا ته ورسېده نو پاچا یې ښه هر کلی وکړ او د زوی دمومل یې ترې وغوښتل پردېس وویل: باداره زه په دم او تاویزونو نه پوهېږم او نه ورباندې عیقه او باور لرم چې دا به څه فایده او گټه لري. بله دوا ده را سره چې د ده شفا او علاج دی. له جېب نه یې پانې را ووېستلې، یو لوبی او اوبه یې ترې وغوښتلې پانې یې په اوبو کې وایسولې او د پاچا زوی ته یې ورڅښولې.

د پاچا زوی چې لومړی پیاله وڅښله نو په پښو ودرېده او داسې ښکارېده چې هېڅ ضرر ورته نه وي رسېدلی. خلک او طبیبان او پاروگر ورته هک پک شول.

پاچا خپل زوی په غېږ کې ونیوه. ښکلاوه یې او د خوښۍ اوبښکو یې سترگې ډگې کړې وې، د ډولونو او سورنیو آوازونه پورته شول، سازونه او تماشې بنا شوې او د شاهزادگۍ د مرگ غم په خپله مخه ولاړ.

کله چې پاچا د خپل زوی په روغتیا ډاډه شو نو پردېسي ته یې وویل:

- کیسه څرنگه وه ما پر حقیقت پوه کړه.

نو پردیسي ورته ټوله کیسه وکړه: له کوهي نه د زرگر له رايستلو د زرگر تر مکر او تګۍ پورې او بیا د غله په توګه پاچا ته ورسېدل، تر څو چې پاچا ترې خوښ شي اگر که د هغه چا مرګ په کې وي چې ده سره یې ښه کړي وي.

کله چې پاچا دا کیسه واورېدله هک پک شو، د پردیسي ډېر احترام یې وکړ او عذر یې وغوښت او تشکر یې ورته ووايه.

بیا پاچا خپل وزیران را وغوښتل او د زرگر خبیث او پلټ په باره کې یې ورسره مشوره او مرکه وکړه نو یوه وویل:

- ښه داده چې دا تګمار زرګر په زولنو کې کلک وتړل شي او بیا په کوڅو کې وګرځول شي او ډنډورچي دې دا آواز کوي چې: دا هغه لئیم خسیس او بد ذات سړی دی چې د ښو پر ځای یې بد وکړل. بیا دې ووژل شي او په هغه ځای کې دې په دار شي په کوم ځای کې چې پردېس په دار کېده.

دوهم وزیر وویل:

دا عذاب اسان دی ځکه چې ژر به مړ شي او له عذابه به خلاص شي ده ته باید اوږد عذاب ورکول شي. نو ښه داده چې په کوڅو کې دې وګرځول شي او بیا دې په هغه کوهي کې ورواچول شي چې پردېسي ترې را ایستلی و او پر هغه کوهي باندې دې یوه لویه بنا جوړه شي او ورباندې دې ولیکل شي چې «دلته هغه انسان بندي دی چې د بیزي ځناور او مار څخه هم بد او شري دی، ښو د دې حیواناتو سترګې ونیولې او د ده سترګو ته ښه ونه درېدل او هغه چا سره یې بد وکړل چې ده سره یې ښه کړې وو».

کله چې پاچا دا خبره واورېدله خوښه یې شوله او په یوه اواز یې وویل دا ده جزا
د خاینانو او ټکمارانو.

کله چې بېدپای کیسه تر سره کړه نو ویې ویل: دا د هغه چا مثال دی چې د
ښو کولو ځای نه پېژني.

د اېشليم پاچا وویل: ښه او حقه خبره دې وکړه ای فیلسوفه او حکیمه. انسان
کله کله سره له عقله او پوهې هم بدو ته مخ اړوي او بد کوي تر څو چې له ډېرو تیتو
حېواناتو نه هم ځان تیت او کم ښکاره کړي.

د نوادرخت خلکو به چې هر کله دا کیسه لوستله او یا به یې واورېدله دې کوهي
ته به ورتلل چې په خپلو سترگو د خاینانو او ټگانو جزا وگوري.

سلار، بیلار او ایران دخت

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

- په کومو صفتونو يو پاچا کولای شي چې خپل مملکت وساتي چې ضايع نه

شي؟!

بيدپای وويل: ښه پوښتنه دې وکړه که څوک غواړي چې خپل مملکت وساتي نو ډېرو صفتونو ته اړ دی چې هغو څخه يو شجاعت او زړورتيا، بل کرم، بل مروت او بل حلم دی، خو حلم په دې ټولو صفاتو کې ښه صفت دی او گټه يې ډېره او د مملکت د ټينگولو لوی او مهم عامل دی، ځکه که پاچا حليم او زغمونکی نه وي نو ظلم ډېر کوي او چې ظلم ډېر شي نو مملکت وړانډېږي او له منځه ځي. کله کله پاچا په غضب کېږي او ناوړه امرونه کوي که عملي شي نو ډېر ضررونه لري نو چې حلم او زغم لري بېرته خپل حال ته راځي، خپل امر لغوه کوي او له ظلم او شر نه ځان ژغوري.

دابشليم وويل: په دې خبره يو مثال راوړه چې ښه پوه شم او خبره راته جوته او

ښکاره شي.

بيدپای وويل:

د هند په یو ولایت کې یو پاچا و چې سلار نومېده او یو یې وزیر و چې بیلاړ نومېده او ډېر ښه او عالم سړی و.

ددې پاچا او برهمنانو په منځ کې خلاف او دښمني پېښه شوې وه، ځکه چې برهمنان له دې کبله چې دینداران وو نو د خلکو ورته ډېره توجه او پام لرنه وه او د دوی به یې ډېر احترام او مننه کوله.

سلار پاچا له دوی نه ډارېده چې پاچاهي به ترې ونیسي نو د دوي د وژلو او ځان خلاصولو فکر یې وکړ. ډېر یې ترې ووژل او ډېر ترې په غرونو او غارونو کې پټ شول او وتښتېدل. پرته له څو تنو نه چې ځان یې ده ته وسپاره او ذلت یې قبول کړ نور ټول وتښتېدل.

شپې، ورځې، میاشتې، کلونه تېر شول او پاچا یواځې د خپل وزیر په مرسته خپل مملکت اداره کوله.

یوه شپه پاچا یو اوږد خوب ولیده او په ډېر ډار له خوبه را بېدار شو. په خوب کې گوري چې په یو لوړ سپین غره باندې دی او په مخکې یې دوه ماهیان پر لکۍ ولاړ دي، دوه بتی یې د شا له خوا را والوتلی او په مخکې یې ولوېدلې، او یو مار له ځمکې څخه راوواته او د پاچا په چپه پښه راخاته. خپل ځان یې په وینو کې لېت پټ ولیده او یوه د اور ټوټه یې پر سر راوولوېدله او یو مرغه له هوا راغی او پر سر یې را ښکته شو او دده سر یې په ټونگه وواهه.

دې خوب ته هک پک پاتې شو او په تعبیر او مانا یې هېڅ پوه نه شو. د برهمنانو زړه دښمني او میرځی یې له یاده وتلې وه. د دوي مشر یې را وغوښته چې د خوب تعبیر ورته ووايي او زړه یې په آرام شي.

نو کله یې چې د برهمنانو مشر او د ده معاونان راوغوښتل او د خپل خوب کیسه یې ورته وکړه. نو دوی سره په خپل منځ کې یو بل ته وکتل بیا مشر برهمن وویل:

- دا خو یو عجیب خوب دی نو موږ ته اووه ورځې مهلت راکړه چې تر څو د دې د تعبیر او تفسیر پسې کتابونه او نجوم وگورو او ښه مانا یې پیدا کړو.

نو اجازه یې ترې واخیستله او ولاړل. کله چې یو پټ او گوښه ځای ته ورغلل چې څوک یې په دې ځای کې په س ږ نه خبرېدل نو مشر یې وویل:

- اوس نو د کسات اخستلو ښه موقع په لاس راغله، تاسو خو په خپله پوهېږئ چې دې ظالم له موږ نه دولس زره خلک بې گناه او بې خطا ووژل او که موږ اوس فکر په ځای کړو نو کولای شو چې خپل او د خپلو ملگرو انتقام ترې واخلو.

نو ټولو وویل:

- اوس نو څه غواړئ چې څه وکړو؟ ته زموږ مشر یې او ته چې څه وایې موږ یې منو او کوو یې.

برهمن وویل:

زه وایم چې ښه یې وډاروو او ورته ووايو چې که زموږ په خوله نه شو نو پاچاهي او هر څه به ترې ولاړ شي. او کله مو چې وډار کړ او د خوب عواقب مو ورته وخیم وښودل، نو ورته به ووايو چې ایران دخت او زامن یې، زلمي او زمري، بیلار وزیر، سپین فیل، تېز اس، تېره توره یې او کباریون حکم موږ ته په گوتو راکړی.

که راڅخه پوښته یې وکړه چې څه یې کوئ نو ورته به ووايو:

- وژنو یې او د وینو څخه یې یو ډنډ ډکوو او تا پکې لمبوو، تر څو چې ته هم له خطرې خلاص شې او پاچاهي دې هم په ځای پاتې شي نجوم خو داسې وایې نور

نو ستا خوښه او که دا کار مو وکړ نو بیا پاچا ضعیف کېږي او څه یې له لاسه نه کېږي نو بیا کار اسان دی او له پاچاهۍ څخه به یې وباسو او تخت به یې ونیسو.

وروسته له اوو ورځو څخه براهمه بېرته راغلل چې ځانونه یې ډېر خپه او غمجن ښکاره کول او افسوس یې کاوه، چې پاچا ولیدل چې خپه او غمجن غوندې ښکاري نو لا ډېر وډارېده او د براهمه و مشر ته یې وویل:

– وایه کنه، نجوم او کتابونو زما د خوب په تعبیر کې څه ویلي دي؟

خو د برهمنانو مشر سر ځوړند واچاوه او په ژړا شو او نورو برهمنانو هم په همدې ډول ځان حزین او غمناک ښکاره کاوه.

نو د پاچا نوره ویره او ډار هم زیات شو او ویې ویل:

– زما خو دې نور له ډاره زړه وچاوه څرنگه چوپ او ځوړند سر ناست یې؟ په نجوم کې دې څه ولیدل. ته بې غمه اوسه، زه تا ته امان درکوم خو ووايه چې کیسه څرنگه ده؟

د برهمنانو مشر سر را پورته کړ، سترگې یې د درواغو په اوبنکو ډکې وې ویې ویل:

– ته به له دې خطر او غم نه هلته خلاص شې چې ډېر گران شیان له لاسه ورکړې لکه ایراندخت، ځامن دې زلمی او زمري، سپین فیل، تېز اس، بیلاړ وزیر، توره، او کباریون حکیم.

پاچا چې دا خبره واورېدله نو بې سده پر ځمکه ولویده، برهمنانو سره یو تر بله وکتل او بیا یې دده علاج وکړ تر څو چې په سد شو. د برهمنانو مشر ورته وویل.

– ای باداره جار دې شم، په مملکت کې هر شی له پاچا څخه ځار دی، مور زموږ اولادونه، وزیران مشران، ښځې، نر، واره، لوي، مال او شتمني ټول له تا قربان دي نو ولې دومره خپه کېږې او غم کوې؟ تاته چې څه مقرر شوي وي له هغه به دې

څوک وژغوري؟ مور ته نجوم په دې خبره خبر راكړی دغو كسانو ته خو به دا افت ورسپري خو دايې هم وويل: چې كه صبر او حوصله دې وكړه له دوی نه به ښه عوض او بدل دركړل شي.

سلار پاچا چې دا خبره واورېدله نو ويې ويل:

- تاسو لاړ شئ اوس، او ما پرېردئ يواځې چې زه هم څه فكر په كې وكړم. په غم يې ژوند تېراوه چا سره يې خبرې نه كولې نه يې خوراك و او نه څښاك.

بيلاړ وزير چې كله پاچا په دې غم او حزن كې وليده او له پاچا نه په خپله په پوښتنه قادر نه و نو ايران دخت ته ورغی او ورته يې وويل:

- گراني بادارې، له كومه وخته چې زه د پاچا په خدمت كې داخل شوی يم نو بې زما له مشورې او مصلحته يې كوم كار نه كاوه. اوس غمجن مالومېري او خپه دی، ماته د خپل غم د سبب په باره كې څه نه وايي او رانه پتوي يې. زه گورم چې په دې وختونو كې د برهمنانو سره پټپټونى كوي. وپرېرم چې دا برهمنان يې په كوم غم ككړ نه كړي.

ايران دخت وويل:

- زه ترې خپه يم او نه غواړم چې اوس ورشم.

بيلاړ وويل:

- پاچا په داسې حال دی چې ته بايد له خپل قهر او غضب نه تېره شې او كينه دې پرېردې ځكه بل څوك خو ورتلاى نه شي او ترې د ده د حزن او غم د سبب پوښتنه نه شي كولى. او ما ترې دا هم اورېدلي چې ويل يې: «كله چې پر ما غم زور وكړي نو چې ايران دخت وگورم نو غم مې ورک شي او خوشاله شم.» نو پاڅه ورشه او د غم د سبب پوښتنه ترې وكړه.

ایران دخت ورغله او د تخت سره یې کنبېناستله ورته نرمه نرمه کېده، موسکۍ شوه او ورته یې وویل:

– گرانه ولې دومره په غم او غصه کې یې؟ څه دې اورېدلې دي؟ له کله نه چې برهمنانو سره دې خلوت کړی خپه ښکاري، دا ولې؟
پاچا ځواب ور نه کړ.

ایران دخت ورته په عتاب وویل:

– اوس دومره درته سپکه شوم چې د خپلې پوښتنې د ځواب حق هم نه لرم؟
ښه پوه هغه دی چې د خپل غم د لیرې کولو چاره وکړي نه چې ورته کنبېني او په زړه یې تېروي.

پاچا وویل:

– هغه څه چې ته یې له ماڅخه پوښتنې په هغه کې زما ستا او د ټولو دوستانو عزیزانو هلاکت دی. ځکه چې برهمنان وایي چې زه باید تا او نور په زړه پورې دوستان ټول ووژنم، نو بیا به زما په ژوند کې څه خوند وي؟ اوس وگوره چې زه په حقه په غم او حزن کې یم او که نه؟

ایران دخت چې دا خبره واورېدله نو وډاره شوه خو خپل ډار یې پټ کړ او بیا یې

ووویل:

– گرانه مور ټول له تا څخه ځار یو، نو زموږ پر وژلو مه خپه کېږه، زما پر ځای به بله ښه ښځه خدای درکړي خو ووايه چې څه دي؟ او خبره مه پټوه.

پاچا وویل:

– گرانې ته له ماڅخه څه غواړې؟

ایران دخت وویل:

- پر برهمنانو له نن وروسته اعتماد او باور مه کوه او په خپلو کارونو کې ورسره مشوره او مصلحت مه کوه ځکه چې دوي ستا دښمنان دي، دولس زره دې په کې وژلي دي نو ته دا گومان مه کوه چې دوی دې گوندې دښمنان نه دي، دوی په خپلو اسرارو مه خبروه، دوی غواړي چې تا او دوستان دې په قتل ورسوي.

له کباريون نه ولې پوښتنه نه کوي؟ او چې کباريون ستا د خوب له تعبير څخه عاجز شي نو ته ووايه بل به څوک وي چې دا کار وکړای شي. نو ورشه کباريون ته اود خوب تعبير ترې وغواړه. کېدای شي چې هغه څه درته ووايي چې ستا خوښي په کې وي.

سلار پاچا کباريون ته ورغی کله چې دده کور ته چې د غره پر سر و ورسېده کباريون يې ښه هر کلی وکړ. بيا نو پاچا خپل خوب او د برهمنانو تعبير ووايه نو کباريون د دوی دې تفسير او تعبير ته هک پک شو او پاچا ته يې هغه څه وويل چې ايران دخت ورته ويلي و ورته يې وويل:

- ددوی دښمني دې هېره شوه او خپل اسرار دې دوی ته وويل: دوی غواړي چې خپل کسات درڅخه واخلي دا خوب دې ډېر خیر دی چې درته به ژر ورسېږي. د وطنونو پاچاهان به درته ښې ښې تحفې او پېشکشونه را واستوي، دوه دانې به بې مثاله ياقوت وي، يو به سپين فيل وي، يوه به غوڅوونکې توره وي، دوه به داسې اسونه وي چې په نړۍ کې به ساری نه لري، يوه به بې جوړې ورېښمينه سره جامه وي چې تياره به رڼوي او يو به د سرو او ياقوتو تاج وي.

او هغه مرغه دې چې ليدلی دی چې ستا پر سر يې تونگې وهلي د هغه تعبير درته اوس نه وایم، خو دومره پوه شه چې ضرر درته پکې نشته. يوه اونۍ وروسته به درته دا ټول شيان راشي نور نو بې غمه اوسه او چرت مه خرابوه.

لکه کباریون چې ویلي اوه ورځې لا تېرې نه وې چې د وطنونو د پاچاهانو د هدیو او تحفو زبیري را ورسېدل او استازي یې یو د بل پسې راغلل چې استازي به هدیه راوړه د پاچا تعجب به د کباریون علم او حکمت ته زیات شو او خوشاله به شو او و به یې ویل:

– که مې د برهمنانو په خوله عمل کړی وای نو دوستان به مې هم هلاک کړي وای او ورپسې به زه هم هلاک شوی وای نو هوښیار ته په کار دي چې د مخلصو دوستانو سره مشوره وکړي او ددښمنانو له مشورې او مصلحت څخه ځان وژغوري، او ما هم د ایران دخت سره مشوره وکړه او دا دی راته ښه شوه.

بیا پاچا بیلار ته وکتل او ورته یې وویل:

تاج، جامه او هدایا درسره را واخه او حرم ته راځه!

کله چې کورته ورسېدل دا ټول شیان یې ایران دخت ته کېښودل او ورته یې

ووویل:

گرانې ایران دخت زه خو ستا په مشوره او سلا له بلا خلاص شوم او د ښې ورځې خاوند شوم، نو اوس ته حق لرې چې په دغو شیانو کې هر څه ستا خوښ وي وایې خله.

نو د ایران دخت تاج خوښ شو، پر سر یې کېښود او د پاچا یو ښکلې وینځه وه او جامه یې هغې ته ورکړه چې دا وینځه بزم افروز نومېده او پر پاچا ډېره گرانه وه نو وینځې چې دا جامه واغوستله ډېره پرې ښکلې ښکارېدله نو پاچا ایران دخت ته وویل: چې سهوه دې وکړه که دې جامه خوښه کړې وای درته ښه وه. ایران دخت چې د پاچا خبره واورېدله نو قهر ورغی د بنتوب تاو و د شرابو گیللاس یې پورته کړ او پاچا پر سر باندې یې وویشته نو شراب یې پر مخ او جامو را وبهېدل.

پاچا ډېر په قهر شو او بیلار ته یې وویل:

ودې لیدل چې دې ناپوهې څومره سپک را ته وکتل او حال دا چې زه د عالم پاچا یم؟ ویې نیسه او ویې وژنه، او پام کوه چې زما له امر څخه مخالفت ونه کړی. که دې مخالفت وکړ نو جزا دې مرگ دی.

بیلار ایران دخت راوویستله او په زړه کې یې وویل:

پاچا خو ایران دخت ته قهر شو او د دې په وژلو یې راته امر وکړ خو زه یې نه وژنم تر څو چې د پاچا غضب او قهر کښېني نو که بیا هم هغسې په خپل امر ټینگ و نو بیا به یې ووژنم او که پښېمان شوی و نو ایران دخت به بېرته روغه رمته ورولم. ځکه چې ایران دخت خو د وژلو ښځه نه ده، ښه فکر لري، د پاخه تدبیر خاونده ده، د ښه خوی صاحبه ده که دا مړه شي نو پاچا بیا بله داسې ښځه نه شي پیدا کولای او په خپل ژوند به هم له دې وروسته خوښ نه شي.

وزیر ایران دخت خپل کور ته بوتلله او پټه یې وساتله او د پام لرنې امر یې ددې وکړ.

وزیر بیلار څه گړۍ ایسار شو چې د پاچا قهر غلی شوی و نو ورته راغی او ورننوتله کله چې پاچا وزیر ولیده نو ایران دخت او د هغې فضل او ښه خوی وریاد شول خو له وزیر څخه یې له شرمه پوښتنه هم نشوای کولای. وزیر د پاچا په زړه پوه شو او ورته یې وویل:

باداره، غواړې چې یوه ښکلې کیسه درته وکړم؟

پاچا وویل:

هو، غواړم چې د ډاډینې کیسې واوړم.

نو بیلار وویل:

دوه کوترو، چې یو نر او بله ښځه وه، په یو دېوال کې ځاله جوړه کړه او له غنمو یې ډکه کړه نو نر او ښځې سره سلا وکړه چې تر څو چې پر ځمکه دانې پیدا

کېرې دابه نه خوري څه موده نر چېرته تللی و، اوړی و او دانې وچې شوې او وړې شوې وې لږې بڼکارېدلې. چې نر بېرته راغی نو دانې یې له نظره لږې راغلې او بڼخې ته یې وویل چې ما او تا خو ویلي وو چې دا دانې به نه خوړو نو دا دې ولې خوړلي دي؟ هغې ورته قسمونه وخورل چې ما نه دي خوړلي او یوه دانه مې هم ترې کنډوه کړې نه ده عذر یې کاوه او ورته یې ژړل خو ده د دې پر قسمونو باور ونه کړ او تر ټونکو لاندې یې ونیوله تر څو چې مړه شوه.

کله چې ژمی راغی او بارانونه شروع شول، دانې لمدې شولې او بېرته هغومره شوې لکه چې وې. نو چې نر دانې ولیدلې نو ډېره پښېماني یې وکړه اود خپلې بڼخې اخلاص او صداقت ور یاد شو نو خواته یې روغی او ورته یې وویل:

زه بې له تا دانې څه کړم. او چې ته نه یې زما به څه ژوند وي، او بې گناه او خطا مې درباندي ظلم وکړ او ومې وژلې.

بیا یې له خوراک او څښاک نه لاس واخیسته تر څو چې د هغې په خوا کې مړ شو.

پاچا چې دا کیسه واورېدله نو پوه شو چې د وزیر مطلب په دې کیسه کې څه دی نو ورته یې وویل:

– ما خو د ایران دخت د قتل امر پر تا وکړ او زه خو په غضب وم نو تا ولې ددې په وژلو تادي وکړه؟
بیلاړ ورته وویل:

– د پاچاهانو امرونه باید ژر جاري کړلای شي او بله دا چې تا راته وویل چې که زما له امر نه دې مخالفت وکړ نو سر به دې پرېکړم.

پاچا هیله درلوده چې گوندې بیلار به دده له امر نه مخالفت کړی وي خوچې د بیلار خبره یې واورېدله چې ایران دخت یې وژلی ده نو خپه شو او نژدې و چې له تخت نه پر ځمکه رالوبدلی وای.

کله چې بیلار ولیده چې د پاچا حال د ایران دخت پسې ویجاړ دی نو ورته یې

وویل:

- زېری مې درباندي ایران دخت ژوندی ده!

پاچا ډېر خوشاله شو او وزیر ته یې وویل:

- زما پر تا عقیده وه چې زما له امر نه به د ایران دخت په وژلو کې مخالفت

وکړې ځکه چې ته پوهېدلی چې زه څومره مینه له دې سره لرم او دې چې وکړل

هغه هم د بنې له غېرته وو او زما بې احترامی یې په زړه کې نه وه سربېره پردې د

دې په فکر او تدبیر د برهمنانو له غدارۍ او تګۍ نه هم خلاص شولو. اوس نو ستا پر

ما ډېر حق دی چې ایران دخت دې ژوندۍ ساتلې او د هر ډول احسان او ښو وړ یې.

اوس نو مهرباني وکړه او ایران دخت راوله بیلار په خوشالی ایران دخت ته راغی او

ورته یې وویل:

- زېری مې درباندي پاچا ستا د وژلو په امر پښېمانه شوی دی او عفو یې

درته وکړه. نو پاڅه او ښکلې جامې، گانې واغونډه او ورشه د خپلې بې ادبۍ عذر ورته

وکړه او خوشاله یې کړه.

ایران دخت دستي پاڅېدله او څه چې وزیر ویلي وو هغه یې وکړل او پاچا ته

ورغله ځمکه یې ورته ښکل کړه او ورته یې وویل:

- ما خو ډېره گناه وکړه که دې وژلې وای نو ته خو په حقه وې اوس دې چې

وبخښلم او له ناپوهۍ څخه مې تېر شولې نو زه هم وعده درکوم چې بیا به داسې بې

ادبي نه کوم.

بیا یې بیلار ته مخ ورواړاوه او ویې ویل:

- د پاچا په اجازه د بیلار تشکر هم کوم چې زه یې ونه وژلم او په خپل علم او پوهه یې د بیا ژوند مېرمن کړم.

پاچا یې عذر قبول کړ او په ژوندانه یې ډېر خوښ شو او بیلار ته یې وویل:

- د ایران دخت له کبله د زړه له کومې تشکر درته وړاندې کوم، ځکه چې تا مړه ژوندۍ کړه. نور زما د هرڅه واک ستا دی.

بیلار وویل:

- ایران دخت دې در پېرزو او در باندې زړه شي او د دې مینه او اخلاص دې روزي شه. زه د تشکر او ثنا وړ نه یم ځکه چې زه خو ستا خادم او مریي یم، او زما کا رهمدا دی چې ته رانه خوښ او راضي اوسې او بس. خو یو شی درنه غواړم، هغه دا چې د غضب په وخت کې به بیا امر نه صادروې چې بیا پرې پښېماني ونه کړی چې بیا به وار تېر وي او څه به په لاس نه درځي.

پاچا وویل:

- دا خو دې ډېره ښه گټوره خبره وکړه او بیا به بې د پوهو دوستانو له جرگې او مرکې د کوم امر په حصه کې امر نه کوم.

بیا نو پاچا د برهمنانو واک بېلار ته ورکړ، بیلار له وطنه وشړل نور پاچا او رعیت سره په ښه ژوند بوخت شول.

که چې دابشليم دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:

چې رښتیا دې وویل چې پاچا له نورو څخه زغم او حلم ته ډېره اړه لري.

بیدپای وویل: همدارنگه هر مشر په خپلو کارونو کې حلم او زغم ته اړ دی او چاره نه لري.

شیخ گیدر

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

کله کله پاچا يو چاته په قهر شي او له خپله مجلسه يې وشړي بيا چې ورته مالومه هم شي چې دا سړی پاک او بې گناه دی بيا هم عفو ورته نه کوي او بيا يې په هغه خپله لومړۍ منزله نه مقرروي.

بيدپای چې دا خبره واورېدل نو وپې ويل:

رښتيا دې وويل: پاچاهانو ته گرانه ښکاري چې پر يو کار يې امر وکړ او بيا ترې بېرته رجوع وکړي که څه هم په خطا وي. دوی په دې خطا فکرونو او امرونو هم ځان سره بد کوي هم وطن او هم رعيت سره او د پاچا په نژدیکانو او غټانو کې داسې سړي چې هوښيار او مخلص وي ډېر کم پيدا کېږي نو که کله داسې يو مخلص ته په قهر شو لازمه ده چې ډېر ژر ورته عفو وکړي او ترې تېر شي، او د ده د پوهې په مرسته ډېرې گټې او ښې ځانته وړوي لکه زمري چې د شيخ گيدر له گناه تېر شو او بښنه يې ورته وکړه.

دابشليم پاچا وويل:

د زمري او شيخ گيدر په منځ کې څه پېښه شوې وه؟

بيدپای وويل:

یو گیدر و چې په یو ځنگل کې چې د نویو مرغانو او نورو حیواناتو ښکار په کې ډېر و او استوگنه درلودله نور گیدران، سورلندیان او لېوان او وحوش هم په کې وو دا گیدر شیخ و او د نورو ځناورو په څېر یې د حیواناتو ښکار نه کاوه نه یې غوښه خوړله او نه یې وینه څښله یواځې وابنه او له ونو څخه رالوږلې مېوې یې خوړلې او بس: تل به یې عبادت کاوه او پرته د دوستانو له لیدو د ، د ناروغانو له پوښتنې او عیادت بل کار ته نه راواته.

کله چې نورو گیدرانو، سورلندیانو او لېوانو ولیدل چې ده پر ځان د مرغانو او حیواناتو غوښه حرامه کړه او نه یې ښکار کوي، نه غواړي چې ظلم وکړي نو ورته راغلل او ورته یې وویل:

– ای گیدره ته پر ځان ظلم کوي چې ښکار او غوښې دې پر ځان حرامې کړې دي اخر به له لوړې مړ شې دا مرغان او ډېر حیوانات خو خدای زموږ له پاره پیدا کړي دي.

شیخ گیدر ځواب ورکړ:

– دا چا ویلي دي چې دا حیوانات زموږ له پاره پیداشوي دي او چا ویلي دي چې ددې حیواناتو او مرغانو غوښې موږ او زموږ د اولادو له پاره روا دي؟ نه، داسې نه ده، موږ په خپل زور او قوت غولېدلي یو او هر ظلم او تېری مو ځان ته روا گڼلی دی او په ناحقه د حیواناتو او مرغانو غوښې خورو.

په داسې حال کې چې دوی ورپورې خندل ورته یې وویل:

– ځان وړی کوي او ښه خوراکونه په ځان حراموي خو سره له دې هم موږ سره په ظلم کې شریک یې ځکه چې ته موږ سره یوځای اوسېږي او هغه څه ظلم او تېری چې موږ کوو ته یې په خپلو سترگو گورې نو څه چې پر موږ راځي پر تا هم راتلونکي دي نو په دنیا وړی او په اخرت کې به په عذاب وې.

دی په خپل عزم ټینگ و او دوی ته یې وویل:

- دا چا ویلي چې زه تاسو سره اوسم نو ستاسو په عذابونو به هم اخته کېږم؟ زه جسماً تاسو سره یم او په روح ستاسو له ظلمونو او تعداگانو نه بېزاره او بري یم. ستاسو په اعمالو راضي او خوښ نه یم.

نو کله چې دی یې ولیده چې زموږ خبرې پرې اغېزه نه لري نو ورپورې یې وخنډل او ترې ولاړل.

په ځنگل کې یو هونبیار زمري و چې د حیواناتو پاچاهي یې کوله چې ددې شېخ گیدر له زهد او صلاح څخه خبر شو نو راوېي غوښته ښه نمانځنه یې د ده وکړه او څو ورځې یې له ځان سره پاتې کړ، تر څو چې د ده په ښه والي او سپېڅلتوب او ایمنانداری یې عقیده راغله نو ورته یې وویل:

- اې گیدر ته خو پوهېږې چې زه ددې ځنگله پاچا یم او ډېر یاران او مرستیالان لرم چې په ډېره تادی مې هیلې تر سره کوي. خو ما چې ستا خوی او خصلت ته وکتل خوښ مې شولې او غواړم چې ته زما له ډېرو را تېرو نژدیکانو څخه شې او زه غواړم چې پر دوي ټولو دې مشر کړم او مرتبه دې لوړه کړم.

نو شېخ گیدر ورته ورته په مخکې ودرېده احترام یې وکړ او ویي ويل:

- ډېر تشکر، ښه دې وویل، پاچاهان غواړي چې هغو خلکو سره ناسته ولاړه ولري چې د دوی او مملکت په کې گټه وي او له خپل فکر نه کار واخلي او پاچا او مملکت ته کار وکړي خو که یو انسان ډیر را نژدې کړي چې له کار او عمل سره علاقه نه لري، که څه هم ډېر پوه او هونبیار وي، بیا هم په کې گټه او فایده نه شته. زه چندان د پاچاهۍ په کار نه پوهېږم او په دې هم نه پوهېږم چې پاچا څرنگه له ځان نه خوښ کړم، ډارېږم هسې نه چې داسې کار رانه ولاړ نه شي چې ستا د ملال او خپگان سبب شي. په رعیت کې دې داسې خلک هم شته چې له ما څخه په کار پوه

او د قدرت خاوندان دي او ستا پر هیلو او رغباتو هم عالم دي او دوی ستا د قرب په تمه هم دي ځکه چې ستا قرب ډېره لویه سرلوري ده. نو که ته له دوی نه یو تن خوښ کړې ښه به وي ځکه چې هم به گټه درواړوي او هم به در څخه خوښ شي.

زمرې وویل:

- زیار مه باسه چې له کاره وتښتې اوس رانه هیڅ خلاصېدلای نه شي د پاچا خدمت او کار په هر هوبنیار او په هغه چې په رعیت کې وي واجب دی ځکه چې د پاچا کار یواځې د ده نه دی بلکې دا د ټول مملکت او ولس خدمت او کار دی.

شیخ گیدر وویل:

- تا خو مهرباني وکړه خو د پاچا کار دوه ډوله خلک غواړي: فاجر، ظالم، خبیث چې ډېر حاجتونه او تمې لري او زیار باسي چې په هره لار وي خپل مطلب پوره کړي نو چې د پاچا نوکر شي خپلو مطلبونو ته هم رسېږي او په خپله چالاکی او حیلي له ناوړو پېښو ځان هم خلاصولای شي. بل ناپوهه ساده سړی د پاچا کار ته زړه ښه کوي چې وړاندې فکر نه شي کولای او دا ډول سړی ضرور په غم ککړېږي او په شر کې لوېږي. هوبنیار او پوه سړی د پاچا کار ته زړه نه ښه کوي ځکه که د پاچا په کار کې ولوېده نو بیا دپاچا دوستان او دښمنان دده غورځولو پسې هڅه کوي او ټول یې په ښکاره او پټه د ده بېخکنی پسې لوېږي. د پاچا دوستان خو ځکه د ده بده ورځ او تباهي غواړي چې کینه یې ورته راځي چې د پاچا په نظر کې ولې دومره قدر لري او له مور نه ولې دومره ورتبر دی. او دښمنان یې ځکه ورسره حسد او جنگ کوي چې پوهېږي که دا سړی د پاچا مرستیال او معاون وي نو زموږ پر پاچا وسه نه کېږي او دده د پوهې په واسطه له مور نه ځان ژغورلای شي او تل به پر مور برلاسی وي. نو چې دوستان او دښمنان د چا په لوېدلو او بدبختی پسې شول نو بیا له ضرر او هلاکت څخه ځان نه شي ژغورلای.

کله چې زمري له گیدر نه دا خبرې واورېدلې نو پوهې ته یې هک پک شو او دده کومک او مرستې ته یې هیله پیدا شوله نو ورته یې وویل:

- ای هونبیاره گیدر زه ستا په خبره پوه شوم او په دې هم پوه شوم چې ته ولې ډارېږې چې زما اتباع به درته چل جوړ کړي او تا به له مانه لیرې کړي او وبه دې وژني خو ډاډه اوسه او زړه را پورې وتړه تر څو چې ژوندی يم نو د چا پر تا باندې وس نه رسېږي چې ضرر درته ورسوي او تا خپه کړي.

گیدر وویل:

- ماته خو دا ښه ښکاري چې ما پرېږدې چې په خپله خوښه آزاد وگرځم او غم مې نه وي او خپل ساعت په وښو او اوبو تېروم، ځکه د پاچا نژدیکانو ته چې په یوه کړۍ کې کوم مصیبت او ضررونه متوجه وي د آزاد ژوند درست عمر سره برابر نه دی او ارام لږ ژوند له ډېر ناآرامه ژوند څخه ښه دی.

زمري وویل:

- هیڅ مه ډارېږه دا نه منم چې رانه خلاص شې او وتښتې نو ضرور به کار کوې او دستي به په خپل کار شروع کوې.

کله چې گیدر ولیده چې اوس خلاصېدلای نه شي نو ویې ویل:

- اوس مې نو چې خوشي نه پرېږدي او ضرور را باندې کار کوي نو زه هم له

تانه یوشې غواړم

کله چې زمري پوه شو چې د گیدر خوښه خو راغله نو ډېر خوښ شو او ویې

ویل:

- ای گیدر څه غواړې؟ هر څه چې غواړې تیار دي. غواړه هر څه چې غواړې.

گیدر وویل:

- زه غواړم چې زما له کار سره تړلي امر کې به تادي نه کوې. زه پوهېږم چې څوک چې له مانه په رتبه کې جگ دي هغوی به په یو چل له دې جهته چې د دوی ځای ونه نیسم زما خرابي او بربادي غواړي او هغه چې رانه تیب دي د دې له پاره چې زما ځای ونیسي زما د تباهی پسې گرځي او شاید چې ته به د دوی خبرې زما په حق کې واورې او له ما به دې خوا خوا بده شي. نو کله دې چې دا واورېدل نو ډېر ژر دا خبرې مه منه او پر ما حکم مه کوه، لومړی تحقیق او پلټنه وکړه چې خبره درته ښکاره شي نو که بیا مې درته خیانت ښکاره شو بیا دې چې څه خوښه وي هغه را باندې وکړه او چې دا وعده دې را سره وکړه نو زه به درباندي داده شم او خپل اخلاص او کار به زیاتوم او په زړه، عقل او جسم به دې مرسته او کومک کوم.

زمرې په خوښۍ وویل:

- زما درسره وعده ده چې تادي به ستا په حق کې نه کوم او ته د خزانې وزیر شوې، ځکه چې ته ښه او د مالونو په ساتنه کې امانت کاری یې.

گیدر دا کار په اخلاص وښوه او پر خزانو به یې پاملرنه کوله چې د ده د پاملرنې په سبب په خزانو کې زیاتوالی راغی او زیادت یې وکړ.

نو پاچا ته یې اخلاص ښکاره شو او ورته گران شو، نور یې هم ځان ته نژدې کړ او د اعتماد وړ یې وگرځاوه او د پوره واک خاوند یې کړ.

کله چې د پاچا ملگرو او اتباعو د ده قدر او شان ولیده ده سره په کینه کې ولوبدل او غوښتل یې چې اوس په یو چل ترې د پاچا زړه تور کړي او له ده نه یې کرکه او نفرت زیات کړي.

یو ځل ددوی یو ټولی ښکار ته ولاړ او یو گورا خړ یې ښکار کړ چې تیار غوښن او کم عمره و او هېڅ یې ترې کم نه کړ غوندې یې پاچا ته راوور چې تر څو ځان ورته اخلاصمند او مینه ناک وښيي.

زمرې چې ددې خره غوښه وخورله خوند یې ورکړ او لکه نور کله چې به یې د نورو ملگرو برخه کوله په دې غوښه کې یې ونه غوښتل چې ددوي برخه وکړي نو گیدر ته یې امر وکړ چې دا نوره غوښه کلکه وساته او سبا ته یې بیا د نورو خوراکنونو سره راته راوړه.

چې شپه شوه نو یو له دغو حاسدانو څخه په پټه خزانه کې ته ورغی او دا نوره غوښه یې را پټه کړه او په پټه یې د گیدر په کور کې کېښودله چې هېڅوک ترې خبر نه شول.

سپاته په وخت د زمري اتباعو د خپل چل او مکر د سرته رسولو له پاره زمري ته مړی راوړه نو کله چې خادم مړی راوړه زمري وکتل چې د گورا خر غوښه په کې نشته. نو په قهر شو او ویې ویل:

- د خره غوښه څه شوه او ولې گیدر په خپل کاله ځان سره ساتلې ده؟ خبر نه دی چې د مړی په منځ کې ماته ددې غوښې خوړل خوند راکوي؟
نو دوی دا موقع غنیمت وگڼله او یو یې د اخلاص ښکاره کولو له پاره پاچا ته وروړاندې شو او ویې ویل:

- موږ باید پاچا په خبره خبر کړو اگر که ځینې نژدیکان یې ورباندې خپه کېږي هم، ځکه له پاچا خبره پټول د پاچا او رعیت د خرابۍ سبب گرځي. خبره دا ده چې د گیدر هغه غوښه په خپله خوښه شوې او خپل کورته یې وړې ده او ویلي یې دي چې د پاچا هم هغه بس ده چې پروږن یې وخورله.
بل وویل:

- ای وروړه داسې به نه وي. چې گیدر په ناحقه په غم ککړ نه شي راځئ چې لومړی د خبرې پلټنه وکړو تر څو ظلم او تېری مو له لاسه ونه شي.
درېم وویل:

- که یې ولتویئ نو د همدې په کور کې به یې بیا مومئ ځکه چې دا گیدر خاین او غادر دی او ما ترې ډېر ځله داسې خیانتونه او تګی لیدلي دي.

څلورم وویل:

- دا څه وایې؟ گیدر غوښه غلا کړې او کور ته یې وړې ده؟ که دا رښتیا وي خو له بد نه بده ده چې د خپل بادار سره دومره خیانت کوي.

پنځم وویل:

- که اجازه وي مور به څوک ورو لېږو چې د گیدر کور ولتوي چې گیدر داسې مخصوص جاسوسان لري نه چې چېرته یې بې ځایه نه کړي.

دوی د گیدر په حق کې ډاډول خبرې کولې چې تر څو یې زمري په قهر کړ او امر یې وکړ چې گیدر راولئ.

گیدر راغی ده ترې د غوښې پوښته وکړه او گیدر وویل:

ما خو د غوښو خزانه دار ته د ساتلو له پاره ورکړه او ورته مې وویل چې سبا ته یې تاته حاضرې کړي نو هغه څه کړه؟

زمري د غوښو خزانه دار راوغوښته هغه هم نټه وکړه چې ما له گیدر څخه هېڅ نه دې اخیستي ځکه چې دا خزانه دار هم ددې نورو سره په دې مشوره کې گډ و. زمري یو امین خوښ کړ او د گیدر کور ته یې د غوښې د لټولو له پاره ورواستاوه او گیدر یې په خپل مجلس کې پاتې کړ.

دا امین چې بېرته راغی نو همغه غوښه ورسره وه چې زمري گیدر ته ورکړې وه په مجلس کې یو لېوه و چې تر اوسه یې لا یوه خبره هم د گیدر په باره کې نه وه کړې او داسې مالومېده چې دی ناحقه خبره نه کوي. نو کله چې غوښه یې راوړه ده وویل:

- اوس نو پاچا د گیدر په خیانت او فساد خبر شو اوس نو که پاچا د ده تر گناه تېر شي او عفو ورتنه وکړي نو بیا به یې هېڅوک د چا په خیانت او غدر خبر نه کړي او د مملکت امور او کارونه به خراب شي.

دې لېوه وویل:

- د ده گناه د بخښلو نه ده. له گناه سره وړ عذاب او زجر ورکړه چې بل وي چې بیا داسې خیانت او غدر ته زړه ښه نه کړي.

د زمري زړه گیدر ته له قهره پرسېدلی و، پولیس ته یې امر وکړ او بندیکانې ته یې داخل کړ.

کله یې چې گیدر بندې کړ نو دوی ټول ورباندې خوشاله شول، خو د خبرې د رښتیا کېدو دار یې هم په زړه کې و او ویل یې نه چې خبره رښتیا شي دې خلاص او مور په بلا ککړ شو. نو یو بل ته یې سره وکتل او یوه وویل:

- محترمه پاچا ښه جزا دې ورکړه. اوس دې هم ورسره ښه وکړل که نه نو د وژلو وړ دی. ښه داده چې کوم جاسوس ورواستوې چې څه یې چې درته په زړه دي هغه ترې واورې، که برات او پاکي یې ښکاره شوه عفو به ورتنه وکړې او که جرم یې ښکاره شو او په زړه کې یې نور څه هم درته وي نو برسېره پر بند د نور عذاب وړ هم دی.

پاچا دا خبره ومنله او د حال مالومولو له پاره یې سورلندی ورولبړه چې د زړه حال ترې واخلي.

سورلندی چې ورغی گوري چې گیدر په عبادت بوخت دی او دعا کوي چې زمري ته یې پاکي ښکاره شي او له دې بلا څخه خلاص شي.

نو سورلندی بېرته راغی چې زمري ته ووايي:

- گیدر درته ښېرې کوي او وايي: که له بنده خلاص شوم نو په داسې غم خو به يې ککر کرم چې نه يې سر خلاصېږي او نه پښې.

نو حاضرینو ځان په تعجب ښکاره کړ او یوه وویل:

- اوس درته مالومه شوه ای باداراه چې دا مجرم او گنهکار او د لوی عذاب وړ دی. ځکه چې د ده وجود نو نور ستا او ستا د دوستانو لپاره لوی خطر دی. او دا تېر کارونه، چې هغه څه چې مور خورل او ده نه خورل، هغه هم دده په خبث نفسي او په دې چې مور يې بد راځو واضح او ښکاره دليل دی او ښه کلکه يې په زړه کې ده. زمري چې فکر وکړ نو د دغو دليلونو د رد لپاره يې لار پېدا نه کړه او باور يې راغی چې نور يې نو د گیدر په ژوندي پرېښودلو کې خطر او ضرر دی، نو سمدستي يې د ده پر وژلو امر وکړ.

د زمري یوه هونښیاره پوهه مور وه چې خبره شوه چې زمري پر گیدر د قتل امر صادر کړی دی نو خبر يې ورواستاوه چې د گیدر مرگ او قتل وځنډوي بیا زمري ته ورغله او زمري ته يې وویل:

- زویکه په کومه گناه دې پر گیدر د قتل امر کړی؟

نو زمري ورته ټوله کیسه تر سره کړه نو هغې وویل:

- زویه په حکم کې دې تادي وکړه او څوک چې تادی کوي پښېمانه کېږي. که نور خلک په یو کار کې فکر کولو ته اړ دي نو پاچاهان خو لا اړ او محتاج دي، ځکه چې هره غلطي اصلاح کېدای شي او د پاچاهانو غلطي هېڅ کله بیا نه اصلاح کېږي او د دې گیدر رښتیا او اخلاص خو تا تجربه کړي او تر اوسه يې کوم قصور درته نه دی ښکاره شوی او دا هم ترې نه ده لیدل شوي چې دی غل او یا خاین دی. بله دا ده چې د پاچاهانو اتباع یو د بل ضرر پسې گرځي او چې وسه يې وشي نو یو د بل په وژلو او مرگ هم صرفه نه کوي. هونښیار عازم پاچا هغه دی چې خپل ملگری

ويېژني او د دوي له نفسي احوالو څخه ځان خبر کړي. تا د هغه گيډر په وژلو حکم کړی چې پاکي او ښه والی يې درته په وارو وارو ښکاره شوی او هغه هم د يوې ټوټې غوښې په گناه او جرم.

زمرې ته لا مور په همدې نصيحتونو لگيا وه چې يو امين او مخلص سړی راغی او زمرې ته يې وويل:

- نژدې وه چې لويه گناه دې کړې وای!

زمرې ورته وکتل او تعجب يې وکړ او ورته يې وويل.

- څرنگه؟ او کله؟

- کله دې چې د گيډر بې وزلي د مرگ حکم صادر کړ، او دی بې وزله له هغه تورنه پاک او بري دی او خوشي تور پرې لگول شوی دی.

زمرې وويل:

- تاته يې کله پاکي او براءت ښکاره شو؟

ما چې کله دا ټول واورېده نو ورته په شک کې شوم نو په زړه کې مې وويل چې څرنگه گيډر غوښه پټوي او حال دا چې غوښه خوړل يې پر ځان حرام کړي دي؟ او که له خپله عادتو او نېټې وي او زموږ په څېر ده هم د غوښو خوړلو ته رجوع کړې وي نو د پاچا په خزانه کې خو لمدې او وچې غوښې لري نه دي چې ده د پاچا شخصي غوښه خوړله او ځان يې هلاکت کې غورځاوه غلا يې کوله په داسې حال کې چې د ښه فکر او عقل خاوند دی؟ نو دا خبره مې دروغ وگڼله، ولاړم دوی پسې شوم، د دوی حرکات او کارونه مې د سترگو لاندې ساتل تر څو چې خبره راته ښکاره شوه. له دوي نه مې واورېدل چې تا د گيډر په وژلو حکم وکړ چې يو او بل ته يې مبارکي ويله او د خپلو چلونو او ټگيو په کاميابۍ يې خوښي کوله.

د زمرې مور چې دا خبره واورېدله نو خوشاله شوه او زمرې ته يې وويل:

- نژدې وو چې په ظلم دې بې گناه گیدر وژلی وای اوس دغو خیانتکارو او
تگانو ته کلکه او وړ جزا ورکړه چې بیا داسې کار ته زړه ښه نه کړي.
زمرې ددغو تگانو په اعدام حکم وکړ او گیدر یې له بندیخانې څخه را ووبسته
د خپلې خطا چې نژدې وه چې وژلی یې وای عذر ورته وکړ او د خپلو ټولو امورو او
کارونو واک یې ورکړ او عزت یې نور هم لا پسې ډېر شو.
کله چې دابشليم دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:
- رښتیا، بېدپای چې د پاچاهانو ټینگار د یو خطا امر په اجرا کولو لوی خطر او
ظلم دی.

شاهزاده او ملگري يې

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

- خلک په دې ژوند کې د برياليتوب په اسبابو کې سره مختلف دي. ځينې وايي چې برياليتوب چانس او بخت دی ځينې وايي چې په زيار او عمل دی. ای حکيمه ستا په دې کې څه رايه او فکر دی؟
بيدپای ځواب ورکړ:

- د خلکو د اختلاف سبب دادی چې ځينې يې په چانس او بخت خوري، ځينې په زيار او عمل او شک نشته چې په ژوند کې هم عمل شته او هم چانس او هوښيار هغه دی چې په کار کې زيار وباسي او بيا د چانس په تمه او هيله شي. زما يوه کيسه زده ده چې په هغې کې د خلکو اختلاف د دې ژوند په باره کې ښه تمثيل شوی دی. او هغه کيسه دا ده:

څلور تنه زلميان سره په لار کې ملگري شول، يو شاهزاده بل د سودا گر زوي، بل د يو شريف زوی او څلورم د بزگر زوی و او ورسره پرته له جامو چې اغوستلې يې وې نور څه نه وو. دوی په همدې حال وو چې ډېر په تکليف او زحمت شول.
يو ځل دوی د يوې ونې لاندې کښېناستل چې ستړيا وباسي او دمه وکړي نو د دنيا خبره يې منځ ته راواچوله او د چا چې څه زړه وو په دې باره کې يې وويل:

شاهزاده وویل:

– ما ژوند پېژندلی او ازمویلی مې دی. خبره دا ده چې هر څه په قضا او قدر پورې تړلي دي.

کله چې دوی دا واورېدله نو د سوداگر زوی وویل:

– چې هر څه په قضا او قدر دي نو دا عقل څه په کار دی؟ انسان باید له عقل څخه کار واخلي تر څو چې بريالی شي.

خو د شریف زوی دا یوه هم ونه منله او ویې ویل:

– داسې نه ده او ستاسو دواړو خبره ډېره خطا ده. چانس هر وخت نه وي او عقل کله کله تېروځي ډېر د عقل خاوندان په دې دنیا کې محروم دي. خو ښکلا وجاهت، شرف، ښه کسب دی. مخور هېڅ کار او عمل نه کوي او له هر چا څخه یې ښه خوري او ښه یې اغوندي او خلک یې قدر او عزت کوي، نو څوک که غواړي چې بریمند او کامیاب وي باید مخور او شریف وي.

کله چې د دهقان زوی دا خبرې واورېدلې نو ویې ویل:

– تاسو خو عجیبه فکرونه کوئ او څه، څه وایئ! څه چې دي خو کار او عمل دی، نه قضا او قدر په کار دي، نه چانس، نه عقل او نه مخوري او وجاهت او ښکلا! که څوک غواړي چې بريالی او کامیاب وي نو باید چې کار او عمل وکړي.

هر یوه خپل خپل دلیل راوورځو اختلاف یې له منځه ونه واته. نو سره یې وویل:

– دا اختلاف څه گټه نه کوي راځئ چې هر څوک خپله رایه تجربه کړي. دا

دی تیار وږي یو او هېڅ راسره نشته ښار هم نژدی دی او هر څه په کې شته.

د دهقان زوی ته یې وویل چې ته ولاړ شه او مور ته مری راوړه چې مالوم شي

چې ته څه کوي؟

د دهقان زوی ښار ته ولاړ او د کار لتون یې وکړ چې تر څو خپلو ملگرو ته مړۍ پیدا کړي خلکو ورته وویل:

ښه کار دلته خس او لرگي کول دي.

نو دی ځنگل ته ولاړ، له لوڅو یې رسی وغږله او د خپل قدرت په اندازه یې بوتی را ټول کړل په رسی کې یې ښار ته راوړل، په یوه روپۍ یې وپلورل او ملگرو ته یې پرې مړۍ واخیستله.

کله چې د ښار دروازې ته ورسېده پر دروازه یې ولیکل چې «د یوې ورځې کار یوه روپۍ ارزي»، ملگرو ته راغی او مړۍ یې ورته مخ ته کېښوده.

ملگرو ورته وویل چې کار خو دې ثمره ورکړه اگر که دروند او گران و.

بله ورځ یې د شریف زوی ته وویل چې نن ستا وار دی ولاړ شه او وجاهت او مخ دې وازمپیه او مور ته طعام راوړه.

دې هم ښار ته ولاړ. چې دروازې ته ورنژدې شو نو فکر یې وکړ چې زما خو څه کار هم نه دی زده او د نورو مخورو او اشرافو غوندې خادمان هم راسره نشته نو ویې ویل:

- د څه له پاره ښار ته ولاړ شم؟ او څه به وکړم؟ زه نه پوهېدم چې ویل مې چې وجاهت بې کاره نفع رسوي.

شرمېده چې بېرته ملگرو ته بې طعامه راوگرځي نو فکر یې وکړ چې ونښتي. وروسته له ډېره فکره یې د دمې جوړولو لپاره یوې ونې ته ډډه ووهله او ویده شو. دی لا ویده و چې د ښار له غټانو او اشرافو څخه ورباندې یو سړی تېرېده او دی یې خوښ شو په زړه کې یې وویل: دا ځوان خو شریف او د کوم شریف زوی دی چې اوس ورباندې لکه چې سخته راغلې وي نو زړه یې ورباندې ولورېده او له خوبه یې را وینس کړ پنځه سوه روپۍ یې ورکړې او ولاړ.

نو د شریف زوی خوشال شو او په دروازه یې ولیکل «د یوې ورځې د وجاهت او ښکلا بیه پنځه سوه روپۍ ده.» نور یې ملګرو ته طعام او نور ضروري شيان وپېرودل او راغی او روپۍ یې منځ ته واچولې او ویل یې: «اوس مو زما خبره ومنله؟ وګورئ چې ما په ښکلا او شرف څومره ګټه وکړله؟»

په درېیمه ورځ یې د تاجر زوی ته وویل چې نن ستا وار دی څه او خپل فکر دې وازمبیه. دی ولاړ، اخوا دې خوا په بازار کې ګوري که د تجارت کوم شی پیدا شي چې د بحر ساحل ته ورغی. ګوري چې په بهرۍ کې داسې قیمتې مالونه پراته دي چې هېڅ په بازار کې یې پته هم نشته.

خو ده د ښار له سوداګرو نه اورېدلي و چې ویل یې؟

نن دا مال مه اخلئ او ووايئ چې دا مال خو مور سره ډېر دی او کومه اړه ورته نه لرو نو د مال خاوندان به ورپورې په تنګ شي او ارزان به یې را باندې وپلوري. د تاجر زوی د دوی خبرې واورېدلې او په بله لار یې سوداګرو ته ځان ورورساره او ورسره یې اتفاق وکړ چې دا مال ده ته په نېټه ورکړي. مال یې له هغو څخه واخیسته او په ښار کې یې اعلان وکړ چې زه دا مال بل ښار ته ورم. د ښار سوداګرو چې دا خبره واورېدله پسې په منډه ورغلل او یو لک روپۍ ګټه یې ورکړه او مال یې ترې واخیسته.

د سوداګر زوی وویل:

«د یوې ورځې د عقل او پوهې بیه یو لک روپۍ ده» او دا خبره یې په دروازه ولیکله. روپۍ یې ځان سره واخستلې او ملګرو ته ورغی او ورته یې وویل:

– دا هغه عقل دی چې تاسې یې له برکته خبر هم نه وئ او په قدرت یې نه پوهېدلئ وګورئ چې د عقل په مرسته څرنگه سړی بريالی کېدلای شي.

په څلورمه ورځ يې شاهزاده ته وويل چې نن ستا وار دی، ورشه چې پر قضا او قدر او چانس باندې باور لرې نو مور ته طعام راوړه. شاهزاده ولاړ او د ښار دروازې سره نژدې په يوه چوتره کښېناسته.

پېښه داسې وه چې د ښار پاچا په دې ورځ مړ و او کوم وارث يې نه درلود په دې وخت کې خلکو د پاچا جنازه پر ده تېروله. له غمه يې تورې جامې اغوستې وې او سترگې يې له اوبښکو ډکې وې. شاهزاده چې ورته وکتل نو څه چرت يې ورباندې خراب نه کړ او غم شريکې يې ورسره ونه کړه.

کله يې چې وليده چې د دوی په غم يې څه پروا نشته نو ښکښلې يې ورته وکړې او دروازه چې ورته وويل ته څوک يې ای ځوانه؟ او زموږ پر پاچا ولې خپه نه يې؟ او له کوم ځای نه دلته راغلی يې؟

بيا يې له دې چوترې نه وشاره او د ښار له دروازې څخه يې ليرې کړ.

د جنازې خلک ولاړل او دروازه چې هم ورسره و چې پاچا ښخ کړي.

چې دوی ليرې شول نو د پاچا زوی بېرته راغی او هملته کښېناسته.

کله چې د جنازې خلک بېرته راغلل. دروازې گوري چې هغه ځوان بيا هملته

ناست دی نو ورته په قهر شو او ويې ويل:

- ای بې شرمه مساپره ما خو ته منع کړی وې چې دلته م کښېنه تا زما خبره

ولې ونه منله؟ او چا درته د بيا کښېناستلو اذن او اجازه وکړه؟

په ډېر تور زړه يې را ښکوده او په هغه بنديخانه کې يې واچاوه چې دروازې

سره نژدې وه.

چې سبا شو نو خلک د نوي پاچا د درولو په تکل شول. نو اشراف او خوانين را

ټول شول هر څوک د پاچاهۍ په تمه و.

هر یو به چې ځان کاندید کړ نورو به په کې په شل رنگه عیبونه را وسپړل او قرار به کښېناسته. په همدې ډول د هر چا حال و نو خبره آخر جنگ و جدل ته ورسېده او نژدې وه چې جنگ وشي.

په دې وخت کې د دروازه چې شاهزاده را یاد شو نو دوی ته یې وویل:

– ای مشرانو پرون ما یو ځوان مساپر بندي کړی دی، نه چې جاسوس وي چې زموږ دښمنانو زموږ د حال مالومولو له پاره رالېږلی وي اوس مې له وېرې هلته بندي کړی دی.

دوی ورته وویل:

– ښه دې وکړل: ورشه رایې وله چې پوښتنې ترې وکړو، په حال یې ځان پوه کړو چې څه بلا راته پېښه نه کړي.

دروازه چې راغی او شاهزاده یې راواېسته. چې مشرانو او اشرافو ولیده نو پوښتنه یې ترې وکړه چې ته څوک یې؟ شاهزاده وویل:

– زه د پاچا زوی یم او یو کال کېږي چې پلار مې مړ دی د تخت د نیولو حق زما و خو کشر ورور مې راباندې زورور شو منصبدارانو او مشرانو ته یې رشوت ورکړ او پاچاهي یې رانه په زور ونيوله او زه یې له خپلې وېرې چې گوندې پاچاهي به ترې ونیسم را وشړلم او دادی دلته راغلم.

اشرافو او مشرانو د خپل اختلاف د لیرې کولو له پاره شاهزاده پاچا کړ. او ورته

یې وویل:

په ډېر ښه وخت کې را ورسېدلې که نه نو زموږ په منځ کې د جنگ اور بل و او نژدې وه چې سره دل شوي وای. بیا یې نو پر سپین اوبښ د خپل عادت سره سم سپور کړ او د درناوي له پاره یې په کوڅو کې گرځاوه چې دروازې ته را ورسېده نو امر

یې وکړ چې د ملگرو د لیکونو لاندې ولیکي چې «کوشش، ښکلا، عقل او هر شی چې انسان ته له ښو، بدو نه رسېږي دا ټول د قضا او قدر په واسطه دي.»

شاهزاده پر تخت کښېناست او درې واړه ملگرې یې راوغوښتل او ښه یې ولمانځل د عقل څښتن یې وزیر کړ د بزگر زوی یې پر بزگرۍ وټاکه او د ښکلا خاوند یې ډېر ولمانځه او څه مال یې ورته ورکړ او له ښاره یې نور وشاړه، چې دی دلته د اوسېدلو حق نه لري ځکه چې نه عقل لري او نه کار.

دابشليم چې دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:

- اې بیدپای ښه دې وویل او پوه دې کړم چې خلک ولې په ژوند کې د بریالیتوب په سببونو او علتونو کې سره اختلاف لري.

مورک او پیشو

د ایشلیم بیدپای فیلسوف ته وویل:

– کله سړی د خپل دښمن سره هم د مرستې په تمه پخلا کېږي او سوله ورسره کوي په دې باره کې هم یوه کیسه راته ووايه چې دا موضوع راته واضحه او ښکاره شي.

بیدپای وویل:

– دوستي تل نه وي او دښمني هم نه پاتې کېږي، ډېر ځله دوستي په دښمني بدله شي او دښمني په دوستۍ هوبښیار کولای شي چې د شدت او سختۍ په وخت کې له دښمن نه هم مرسته وغواړي. لکه چې مورک او پیشو سره یو تر بله مرسته او کومک وکړ او ځانونه یې له غمه خلاص کړل.

د ایشلیم وویل:

– ددوی کیسه څرنگه وه؟

بیدپای وویل:

یوه پیشو وه چې د یوې ونې په یوه خوا کې اوسېدله او یو مورک یې په بله خوا کې چې له پیشو یې ډېر ځان ساته له سوړې به تر هغه نه راواته چې باور به یې وشو

چې پیشو چېرته لیرې تللې ده. یوه ورځ پیشو د ښکاري په دام کې ونښتله او میا و میا و یې کول او چیغې وهلې.

مورک هم له سورې د طعام لټولو پسې راوواته، گوري چې پیشو په دام کې نښتې ده نو خوشاله شو او خیال یې وکړ چې پیشو نه خو نور د عمر تر پایه پورې خلاص شوم خو گوري چې د پاسه کونگ ورپسې دی او غواړي چې دی ونیسي او له بلې خوا نولی هم د ده د نیولو په تمه دی نو وډارېده او په زړه کې یې وویل چې زه خو له هرې خوا په بلا ککړ شوم که په ځای درېرم کونگ مې خوري که بېرته ځم نولی مې خوري او که وړاندې ځم د پیشو مړی کېرم.

بیا یې وویل:

- تر څو چې عقل لرم باید له نجات او خلاصۍ نه بې هیلې نه شم نو دا پیشو خو اوس زما په شان په بلا ککړه ده، ورپه شم او ورته به ووايم که ماسره مرسته کوي نو زه به یې له دام څخه خلاصه کړم که هوښیاره وي نو زما په خبره به راضي شي.

پیشو ته ورغی او ورته یې وویل:

- څرنگه یې؟ او ولې په دې غم کې لوېدلې یې؟

پیشو وویل:

- خوشاله اوسه. زه خو د ښکاري په دام کې ونښتم، او ته نور زما له ډاره تر عمره خلاص شوې.

مورک په غم او حزن تظاهر وکړ او ویې ویل:

- څرنگه ستا په حال خوشاله شم او ته په دې حال یې؟ هوښیار د چا پر غم نه خوشالېږي ځکه پوهېږې چې هر څوک درد او غم لري. او کېدای شي چې له دښمن نه یې ده ته لوی غم پېښ شي. که دا اوس هم راته وگورې نو زه له تان نه په لوی غم

ککر یم شاته مې نولی ولاړ دی او د حملې په تمه دی او د پاسه را باندي کونگ د غوتې په انتظار دی او ته هم که څه هم په دام کې بنده یې که درنژدې شم نو په خورلو مې هیله نه کوي . اوس دې ومنله چې زما مصیبت ستا له مصیبت څخه لوی دی؟

پیشو ورته وویل:

– هو شک نشته چې دواړه په غم او مصیبت ککر یو.

مورک وویل:

– زه درسره یو مصلحت لرم که خوښه دې ورته راغله نو زما او ستا دواړو له پاره ښه ده.

پیشو وویل:

– ووايه کنه څه مصلحت دی؟ زه خو داسې مصلحت ته تیاره یم چې هم زما د خلاصۍ تعهد وکړي او هم ستا.

مورک وویل:

– تر څو چې زه دام په غاښونو کرنج نه کړم ته نه شې خلاصېدلای او همدارنگه ماپسې کونگ او نولی دي که ته راسره کومک ونه کړې زه هم ځان نه شم ژغورلای نو که ته راسره عهد او وعده کوي چې که دې خلاصه کړم ما به نه خورې نو خلاصه به دې کړم او له ښکاري نه به دې وژغورم.

پیشو چې د مورک خبره واورېدله خوشاله شوه او د ده په صداقت یې زړه ډاډه شو، ورته یې وویل:

– اې مورک خبره دې حقه ده. زه پرته ستا له مرستې ځان نه شم ژغورلای او که زه دې له دام څخه خلاصه کړم د خپل عمر ملگری به دې وگنم غوښه به دې پر ځان او اولاد حرامه کړم او اولادونه او لمسي به دې هم زما له اولادونو او لمسيو په

امن او سلام کې وي نو اوس ژر شه او ما خلاصه کړه ځکه چې د ښکاري د راتلو وخت نژدی دی.

موږک دام ته ورمنده کړه او د دام په کرنجولو يې پېل وکړ. کله چې کونگ او نولي وليده چې کار يې اوږد شو نو دواړه ترې ولاړل.

موږک چې خپل دښمنان وليدل چې ولاړل نو زړه يې ډاډه شو او ډار يې وتښتېده نو که له پيشو سره يې د خلاصولو وعده او عهد نه وای کړې نو په خپله خلاص شوی و. خو خپل عهد او وعده يې په ياد شو او ويې غوښتل چې پيشو خلاصه کړي، له دام نه يې وژغوري خو په زړه کې يې راغله چې که پيشو له دام نه خلاصه شي نه ويل کېږي چې را باندې را توپ کړي او ورمېر راباندې تاو کړي نو په زړه کې يې ځان سره مشوره وکړه او د دام تارونه به يې ارام ارام، سوکه سوکه کرنجول. چې پيشو دده سوکه والی او سستي وليده نو ورته يې وويل:

- ولې دومره په ارام او قراری د دام تارونه کرنجوي؟ زړه دې ډاډه شو چې له دښمن څخه دې خلاص شولې او نه غواړې چې ما وژغورې؟ دا خو د ښو خلکو کار نه دی ما او تا خو سره د دوستۍ لاس ورکړ او له زړې دښمنۍ څخه تېر شولو. زه هيله کوم چې له دې دام څخه مې وژغورې چې اوس به ښکاري راشي او حیات به مې خراب کړي. پوهانو ويلي دي چې څوک له چا څخه مرسته وغواړي او د هغه له لاسه پوره وي او ورسره يې ونه کړي نو خاين او غادر دی او د غدر او خیانت په رېږ به ککړ شي.

نو موږک وويل:

- داسې نه ده. زه نه غواړم چې تاسره ټگي وکړم او په دام کې دې پرېږدم او زه پوهېږم چې زما او ستا ملگري سرسري ده او له وېرې پيدا شوې ده، که دا وېره ولاړه نو کېدلای شي چې بيا به هم هغسې دښمنان يو نو له همدې کبله غواړم چې

ټول تارونه پرېکرم او یو تار پرېږدم چې ته پرې بنده پاتې یې. کله مې چې ښکاري ولیده چې راغی او را نژدی شو نو هغه به هم کرنج کړم نو په دې وخت کې به بیا درسره زما د نیولو فکر نه وي ځکه چې ته به په خپله لار تښتې او ځان به له ښکاري څخه ژغورې او زه به خپلې سورې ته وتښتم نو ستا لاس به پر ما ونه رسي او نه به ښکاري راته کوم اذیت ورسوي.

دوی لا سره همدا خبرې کولې چې ښکاري راغی نو پیشو وویل: اوس دې نو د کوشش وخت راغی ژر کوه چې ښکاري را نژدې شو. نو مورک ژر ژر د دام تارونه پرې کړل تر څو چې ښکاري رارسېده پیشو پر ونه ورتپو کړ او مورک په سوږه ننواته.

ښکاري هاخوا دې خوا وکتل او هېڅ یې په نظر رانه غلل خپل کرنج شوی او شکېدلی دام یې را ټول کړ او خواشینی په خپله مخه ولاړ. په دې وخت کې پیشو مورک ته غږ کړ:

– گرانه ملگریه راووځه چې یوه گړی د خپل صداقت او دوستۍ مېوې وخورو او ساعت تېر کړو.
مورک وویل:

– ملگریه نور نو راته په تمه کېږه مه، ځکه چې هر شې بېرته خپل طبیعت ته گرځي کله چې سبب د تغییر مزاج یې لیرې شي لکه اوبه چې پر اور گرمې شي او چې اور لیرې شي بېرته سړې شي. زموږ او ستاسو دښمني طبیعي ده او تغییر نه خوري او زما او ستا ملگری له ضرور منځته راغلي وه اوس خو هغه اړه پوره شوه نو ډارېم چې هغه زړه دښمني مو بېرته را برسېره نشي. او زما په څېر ضعیف او ناتواني ته ښه نه ده چې ستا غوندې قوي او زورور ته ځان درنژدې کړي نو زه دې ملگری یم خو له لیرې.

دابشليم بيدپای ته وويل:

- ډېره بڼه خبره دې وکړه کېدای شي چې ستا د حکمت له برکته او ستا په

علم خلکو ته گټه ورسېږي.

لمانځي او نولي

د اېشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

د هغه چا مثل راته ووايه چې په کار کې تادي کوي او د خپل کار پایلې او
نتيجه ته نه گوري او پام نه کوي.

بيدپای وويل:

څوک چې په خپل کار تادي کوي او فکر په کې نه کوي نو په پای کې
پېنېماني او ندامت کوي او د هغه لمانځي کانه به پرې وشي چې خپل گران ملگری
نولی يې وواژه.

د اېشليم وويل: چې ددوی کيسه څرنگه وه؟!

بيدپای وويل:

وايي چې يو لمانځی و او ډېره ښه ښکلې او ښايسته ښځه يې درلوده ډېره
موده ورباندې تېره شوه او ددوی کوم اولاد پېدا نه شو بيا دا ښځه حامله شوه دا او
مېړه يې دواړه خوښ وو.

سړي وويل چې څه ښه به وي که دا حمل نر وي او ښځې ته يې وويل زه
هيله کوم چې دا حمل نر وي او زما او ستا له پاره به کې فايده وي ښه نوم به
ورباندې رډو او ښه استاد به ورته را غواړو.

ښځې ورته وویل:

دا څه وایې ته څه خبر یې چې نر دی او که نه؟ او څوک چې داسې خبرې کوي د هغه لمانځي کانه به ورباندې وشي چې پر سر یې غوري او شات توی شوي وو. مېره ښځې ته وویل چې دده خبره څرنگه وه؟ ښځې وویل: وایې چې یو لمانځي ته یو سوداگر هره ورځ څه غوري او څه شات ورکول او ده به څه خورل او څه به یې په یو گري کې سپمول تر څو چې گری ډک شو او په مورې کې یې ځوړند کړ. یوه ورځ لمانځي ستوني ستاخ پروت دی او شلگي یې په لاس کې دی چې غوريو او شاتو ته یې فکر شو نو د ځان سره یې وویل چې دا گری غوري او شات به وپلورم او په پیسو به یې لس سره وری واخلم هغه به بلارې شي او بچي به راوړي او بیا به یې بچیانې هم لنگې شي تر څو چې درې څلور سوو ته ورسېږي بیا به یې وپلورم او غواگانې به واخلم ځمکه او غوايان به واخلم او بزگر به هم ورته ونیسم او له هرې خوا لکه د غواوو شیدې، بچي او نور به کټه کوم او د ډېرو شتو څښتن به شم، ښه ښکلې کور به جوړ کړم وینځې او مریونه به واخلم او یوه ښه ښکلې ښځه به هم وکړم چې ښه ښکلې او پوه زوی به راته وزېږوي، ښه نوم به پرې کښېږدم، چې لږ لوی شو نو پرسبق به یې کښېنوم او که یې نه وایه نو په دې شلگي به یې په دا سر دغسې وهم په دې وخت کې یې گری ته اشاره وکړه او هغه یې مات کړ نو څه چې په کې وو هغه ټول وبهېدل او پر سر یې را توی شول.

دا کیسه مې درته د دې له پاره وکړه چې هغه څه چې یادونه یې وړ نه وي او پرې نه پوهېږي په یادونه یې تادې مه کوه ځکه چې یا به وشي او یا به ونه شي. نو مېره د خپلې ښځې په خبره پند واخیست او په خپله خطا پوه شو.

ښځې ښکلې زوی وزېږاوه. پلار یې پرې ډېر خوښ شو. څه موده وروسته د ښځې حمام کولو ته اړه پیدا شوه خپل مېره یې زوی سره کښېناوه لږ ساعت تېر نه وه

چې ده پسې د پاچا استازی راغی او دی یې وغوښته نو سړي فکر وکړ چې زوی خو مې اوس یواځې پاتې کېږي نو پرته له نولي څخه یې بل څوک ونه لیده چې زوی سره یې پرېږدي، دا نولی هم پرې له زوی نه کم گران نه و. ځکه چې وروکی یې ساتلی او لوی کړی و، نو زوی او نولی یې دواړه پرېښودل او دروازه یې ورپسې پورې کړه. په دې وخت کې له یوې سوږې څخه یو مار راوواته او چې هلک ته رانژدې کېده نولي پرې ورتوپ کړ او مار یې وواژه او د مار په وینو یې خوله سره شوه چې لمانځی راغی او دروازه یې پرانیستله. نو نولی په منډه مخې ته ورغی چې گوندې ما خو مار وواژه او ستا زوی مې له مرگ نه وژغوره. گوري چې د نولي خوله په وینو سره ده گومان یې وکړ چې د ده زوی یې خفه کړی او خوړلی دی بې له دې چې فکر وکړي په شلکي یې نولی د سر په کوپړۍ وواهه او مړ یې کړ چې ننواټه گوري چې زوی یې روغ رمت دی او وژلی تور مار ورسره پروت دی. کله چې خبره ورته جوته شوه او په حقیقت پوه شو خپل مخ ته یې څپېړې ونيولې او ویل یې کاشکې چې دا زوی خو مې نه وای شوی او دا غدر خو مې نه وای کړی.

چې بنځه راغله نو ترې پوښتنه یې وکړه چې ولې داسې خپه یې او خبره څه

ده؟

ده ورته د نولي ښه او خپل بد یاد کړل، نو بنځې ورته وویل چې دا د تادی

مېوه وه.

بیدپای وویل: چې دا د هغه چا مثال دی چې فکر نه کوي او د خپلو غرضونو او

هیلو په پوره کولو کې چالاکي او تادي کوي.

پاچا او فنزه مرغه

د ایشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

— د هغو میرخمنو مثال راته ووايه چې هر ورومرو باید یو له بله ځان وژغوري.
بیدپای وویل:

وايي چې د هند یو پاچا و چې فریدون نومېده او یو مرغه یې ساتلی و چې فنزه نومېده او فنزه یو بچی هم درلوده. دې مرغه او بچی یې ډېرې خوږې او ښې خبرې کولې، پاچا هم پردوی زړه ورکړی و، نو دا مرغان یې خپلې ښځې ته ورکړل او ورته یې وویل چې ښه پاملرنه یې کوه. د پاچا ښځې زوی وزېراوه. د شاهزاده او د مرغی د بچی سره یو تر بله ډېره جوړه وه او دواړو به سره لوبې کولې. فنزه به غره ته تلله او دوی دواړو ته به یې ښې ښې مېوې راوړلې چې دوی به پرې ډېره ښه وده کوله. څه به یې شاهزاده ته ورکولې او څه به یې خپل بچی ته نو له دې کبله د پاچا نوره مینه هم د فنزه سره زیاته شوله او د دې قدر به یې کاوه. یوه ورځ فنزه مېوو پسې تللې وه، بچی یې د شاهزاده په غېږ کې په پرتکو شو شاهزاده ورته په قهر شو او په ځمکه یې وواژه او مړ شو. چې فنزه راغله گوري چې بچی یې مړ پروت دی ډېره خپه شوه او ویې ویل: پاچاهان ډېر بد او بې وفا خلک دي افسوس دي د هغه چا په حال وي چې د دې بې همتو او ټیټو خلکو په صحبت او مجامعت خوښي کوي. دوی د هغه چا قدر

او عزت کوي چې مال ته يې په تمه وي او يا يې له علم څخه استفاده کوي او چې حاجت او اړه يې پوره شي نو بيا نه دوستي وي او نه وروري، نه احسان پېژني او نه گناه عفو کوي، او نه حق پېژني. دا هغه خلک دي چې کار يې ربا او بدکاري وي، خپله لويه گناه ورته وړه ښکاري، او که دوی په مخالفت وړه گناه هم څوک وکړي دوی ته لويه برېښي. دا پاچا بدبخت له دغه ډول خلکو څخه دی چې د خپل ملگري او ورور سره يې خيانت وکړ بيا يې نو پر شاهزاده ورتوپ کړل او سترگه يې پرې ړنده کړه او والوت په يوه ونه کې کښېناست. پاچا ته دا خبره ورسېده او ډېر خپه شو ويې غوښتل چې د دې مرغۍ نيولو ته چل جوړ کړي. نو نژدې ورته ودرېده، غږ يې وکړ او ويې ويل «زما له خوا تا ته امن دی راکښته شه.»

فنزه ورته وويل:

- څوک چې ټگي کوي د خپلې ټگۍ په جزا ژر وي که پسته رسېږي. که په خپله ټگ ته جزا ورونه رسېږي نو لمسيو لمسيو ته خو يې رسېدونکې ده. ستا زوی زما زوی سره غدر وکړ ما هم مناسب عذاب ورکړ.

پاچا وويل:

- رښتيا چې زما زوی ټگي وکړه او د خپلې ټگۍ جزا ورسېده نور نو زما او ستا په منځ کې نور څه نه شته. راکښته نوره ته زما له خوا په امن يې.

- فنزه وويل نور مې په تمه کېږه مه، ځکه چې پوهان وايي چې له چا نه دې چې مړی وکړ بيا نو مه ورنژدې کېږه ځکه چې هر څومره ښه ورسره بيا وکړې ځای نه نيسي او بد گوماني يې لا پسې زياتېږي نو ډار ترې په کار دی او ليرې والی ترې ښه دی. ماته له تاسو نه پوره درد راوړسېده نور نو خدای پامان.

پاچا وويل:

- څه چې مور وکړل او تا یې له مور څخه جزا نه وای اخیستې او یا تا مور سره لومړی غدر او خیانت کړی وای نو بیا تاته ډار په کار و اوس چې لومړی مور گناه وکړه نو ستا څه گناه ده؟ او ولې پر ما باور نه لرې؟ راکه راشه زما له پلوه تاته امن دی.

فنزه وویل:

- کینه په زړه کې کلک ځای نیسي او په ژبه هغه څه رښتا نه ویل کېږي چې په زړه کې وي. زړه پر زړه له ژبې څخه ښه پوهېږي نو زما زړه ستا په ژبه تصدیق نه کوي او ستا زړه زما پر ژبه.

پاچا وویل:

- کینه خو د ډېرو خلکو په زړه کې وي. ښه دا ده چې سړی په زړه کې کینې ته ځای ور نه کړي او له زړه یې وباسي.

فنزه وویل:

- خبره خو همداسې ده، خو دا غلطه ده چې د وینو پوروری به خپله کینه له زړه وباسي او ترې وبه گرځي. پوهان له تګیو او چلونو څخه ډار کوي او ځان ساتي. ډېر دښمن وي چې پوه شي چې په زور خو کار نه کېږي نو د کسات اخیستلو له پاره خپل دښمن سره نرمي کوي تر څو چې خپل مطلب پوره کړي.

پاچا وویل:

- هوښیار او کریم د دوستانو او اشنایانو دوستي او اشنایي نه پرېږدي اگر که ډار هم ورپسې وي.

فنزه وویل:

- د هر چا له کینې څخه باید وپره وشي خو د پاچاهانو له کینې څخه ډېره ویره په کار ده ځکه چې د پاچاهانو دین او قاعده کسات اخستل دي او له دې څخه

ډېر خوند اخلي او فخر ورباندې کوي. بله دا چې هوبنيار د کينې په غلي کېدلو نه غولېږي، ځکه چې کينه لکه سکروته داسې ده کله چې سکروته لرگي نه مومي نو غلې پرته وي او چې لرگي پرې واچول شي بيا ترې لمبې پورته شي. همدارنگه د کينې را پاروونکی که هم پېدا شي بيا غلې نه پاتې کېږي، بيا نو په زاريو او عذرونو هم څه کار نه کېږي تر څو يې چې خپل سر نه وي ورپه خوله کړی. نو زما او ستا په منځ کې نور څه علاقه او اړيکه پاتې نه ده.

پاچا وويل:

- ته خو پوهېږې چې څوک چاته نه ضرر رسولای شي او نه گټه هر څه د قضا او قدر پورې تړلي دي او لکه څرنگه چې څوک نه شي کولای چې څه پېدا او خلق کړي همدارنگه فنا کولای او هلاکولای يې هم نه شي نو نه زما زوی ملامت و او نه ته، دا ټول قضا او قدر دی نو بايد يو تر بله سره په گناه ونه نيسو.

فنزه وويل:

- خبره خو همداسې ده لکه چې ته وايی خو حازم او وړاندې کتونکی بايد چې ډار له زړه ونه باسې خو بايد چې په قدر هم تصديق وکړي او پر حزم هم عمل وکړي او وړاندې فکر وکړي. زه وېرېږم چې څه دې چې په زړه کې دي هغه رنگه دې په خوله نه دي. زما او ستا خبره هم دومره وړه خبره نه ده، ځکه چې ستا زوی زما زوی وواژه او ما ستا د زوی سترگه ږنده کړه. ته غواړې چې زما په وژلو اوس خپله خوا سپره کړې او پر ما ځان گران دی، نه غواړم چې ومرم. تر څو چې ستا خپل زوی ياد وي او زما خپل نو له زرونو څخه مو سره نه وځي.

پاچا وويل:

- په هغه چا کې خیر او گټه نه شته چې څه يې په زړه کې وي او له هغه نه ځان نه شي خلاصولای.

فنزه وویل:

- هغه څوک چې تله یې ژوبله وي او بیا هم ځي نو مالومه ده چې د تلې زخم به یې نور هم پسې وشرېږي. سړی باید په زوره ځان په بلا ککړ نه کړي څوک چې د دښمن په خوله وغولېږي او له حزم څخه کار وانه خلي نو د خپل ځان لوی دښمن دی د قضا او قدر حال مالوم نه دی چې څه به کېږي خو باید چې سړی حازم او مهال سنج وي ، خپل ځان ورک نه کړي. هونښیار زود باوره نه وي او چې د ژوند بله لار یې وي نو په ډار کې ژوند نه غواړي. زما مخه هم آزاده ده. پینځه خویونه دې چې سړی پرې په هر ځای کې بسیا او خوښ وي: چاته ضرر نه رسول ، ښه ادب ، څوک نه غولول ، ښه خلق ، په کار کې پوهه او مهارت. که څوک پر خپل ځان وډارېده نو کولای شي چې له مال ، اولاد او وطن څخه زړه صبر کړي ځکه چې عوض یې پیدا کولای شي خو ځان بیا نه پیدا کېږي. ډېر بد مال هغه دې چې د چا ښه پر نه کېږي، ډېره بده ښځه هغه ده چې د مېړه سره موافقت نه لري، ډېر بد اولاد هغه دی چې د مور پلار په خبره نه وي ډېر بد ورور هغه دی چې په ربړ او سختی کې د ورور په کار نه شي او ډېر بد پاچا هغه دی چې بې گناه خلک هم ترې ډارېږي. [اوس که څه هم پاچا له ما سره د لطف او مهربانۍ لاره نیولې، زه اجازه غواړم چې د پاچا له حضوره رخصت شم، د مخ یاد یې د لمر سپورمۍ په ښکلا کې او د مینې خاطرې یې د سهار د وړمې په ملایمت کې ولټوم.

په دې ډول فنزه له پاچا سره خدای پاماني وکړه او ترې والوتله.

ښکاري او زمري

د اېشليم وويل:

- د هغه چا مثال را ته بيان کړه چې د ځان د ساتلو له پاره د نورو ځورولو او کړولو ته زړه ښه کوي.

بيدپای وويل:

- د ژويو ځورولو ته يوازې جاهلان زړه ښه کوي، هغه چې د خپلې کړنو د عاقبت په فکر کې نه وي او په دې نه پوهېږي چې له بدو بد زېږي. په دې دې څوک نه غره کېږي چې د خپل بد عمل سزا ورته ژر نه ده رسېدلې، هغه څه چې بايد وشي هغه کېږي. لکه په زمري چې د ښکاري له لاسه وشول.

پاچا وويل:

- په زمري څه وشول؟

بيدپای فيلسوف ځواب ورکړ:

په يو ځنگل کې يوه زمري له خپلو دوو بچيو سره اوسېدله. يوه ورځ زمري ښکار ته تللې وه، بچي يې يوازې وو. يو ښکاري پرې راپېښ شول د زمري بچي يې ووژل او پوستکي يې ترې وښکل. زمري چې دا حال وليد په چپغو او سورو يې پر خپل حال ژړل او له خدايه يې عدالت غوښت. په دغه ځای کې يو گيډر هم اوسېده،

چې د زمري بدې ورځې يې وليدلې د حال پوښتنه يې وکړه. زمري ورته دخپلو بچيو د مړينې او د ښکاري د ظلم وويل.

گيدر وويل:

- خوشي چيغې مه وهه او سر په خپل گربوان کې کښته کړه څه چې ښکاري ستا پر بچيو کړي تا هم د نورو بچي په همدې ډول څيرلي او ډارلي دي، چې پر چا دې کول پر تا وشول اوس نو لکه نورو چې ستا په کړو صبر کاوه ته هم د ښکاري په کړو صبر کوه ځکه وايي: "مه کوه پر چا چې وبه شي پر تا" او چې څه کړې هغه به رېبې.

زمري ورته وويل:

- واضح يې راته ووايه چې دا څه وايي؟

گيدر وويل:

- خوراک دې څه و؟!

زمري وويل:

- د وحشيانو غوښې.

گيدر وويل:

- چا د وحشيانو غوښې در کولې.

زمري وويل:

- په خپله مې ښکار کاوه او غوښې مې خورلې.

گيدر وويل:

- د هغو وحشيانو مور او پلار نه وو چې تايې غوښې خورلې؟

زمري وويل: هو وو.

گيدر وويل:

- هغو هم دغسې چيغې وهلې او که دا ته يې وهې؟ چې د نورو په ضرر او ظلم راضي وي نو اوس په خپله هم په پراخ وچولي د خپل عمل مکافات زغمه او چيغې مه وهه!

چې زمري د گيدر خبره واورېدله نو په خپله گناه پوهه شوه او ويې ويل چې دا زما د خپل عمل جزا ده چې را رسېږي نو بيا يې ښکار پرېښود او په مېوو او عبادت يې خپل ژوند تېراوه.

کله چې يوې پوختکې وليدل چې زمري اوس له غوښو خوړلو څخه لاس اخيستی دی او مېوې خوري نو ورته يې وويل:

- ما گومان کاوه چې سر کال گوندي ونې مېوه کمه نيولې ده دا خو ته يې چې خپل رزق يانې غوښې خوړل دي پرېښي او زموږ په رزق کې دي ځان را شريک کړی دی. خواره شې چې خپل رزق پرېږدي او زموږ په رزق ځان راگډوي.

زمري چې د پوختکې خبره واورېدله نو له مېوو خوړلو څخه يې هم لاسونه ونگړل وانه به يې بيا خوړل او خپل عبادت به يې کاوه.

دا مثال مې درته ددې له پاره ووايه چې پوه شې چې ناپوهه د خلکو له ضرر رسولو نه هغه وخت لاس اخلي چې په خپله ورته ور رسېږي او مخکې تر مخکې يې ورته فکر نه وي او نه پوهېږي چې ضرر رسول ښه کار نه دی.

څوک چې څه د ځان له پاره نه غواړي نو نورو ته يې هم بايد چې ونه غواړي.

***

[بيدپای فيلسوف چې تر دې ځايه خبرې ورسولې پاچا غلی شو. بله پوښتنه يې

و نه کړه. بېد پای وويل:

- څه چې زما زده وو، د پاچا په امر مې د پاچا د پوښتنو په ځواب کې وویل.
اوس که د پاچا اجازه وي یو عرض لرم.

دابشليم وویل:

- ووايه، څه غواړې.

بيدپای وویل:

- دا کیسې چې ما یې د پاچا په حضور کې د بیانولو افتخار درلود، که نورو ته هم ورسېږي نو داسې به وي لکه د پاچا عمر چې زرگونه کاله نور هم اوږد شي، ځکه چې راتلونکي نسلونه به هم ترې پند واخلي.

دابشليم امر وکړ چې دا کیسې دې ولیکل شي او دده په کتابخانه کې دې

وساتل شي.

نوشېروان چې له دې کتاب څخه خبر شو نو خپل وزیر اجمیر ته یې وویل چې یو سړی د دې کتاب راوړلو پسې ولېږه چې هم په پارسي پوه وي او هم په سانسکریت. په دې صفت سړی یې برزویه حکم پیدا کړ او هند ته یې ددې کتاب پسې واستاوه. هغه هیله وکړه، کتاب یې له سانسکریت څخه را نقل کړ او په فارسي یې وژباړه. په اسلامي دوره کې همدا د برزویه کتاب بیا عبد الله بن مقفع په عربي ژبه ترجمه کړ او فایده یې ډېره شوه.

پای

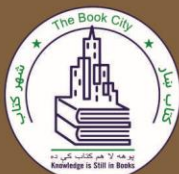
لړلیک

- ۱..... زمري او غوايي
- ۵۱..... کور کورۍ- کوتره
- ۶۲..... کونگان او کارغان
- ۷۵..... بيزی او شمشتی
- ۸۷..... پردېسي او زرگر
- ۹۷..... سلار، بيلار او ايران دخت
- ۱۰۸..... شيخ گيدر
- ۱۱۹..... شاهزاده او ملگري يې
- ۱۲۶..... مورک او پيشو
- ۱۳۱..... لمانځي او نولی
- ۱۳۴..... پاچا او فنزه مرغه
- ۱۴۳..... ښکاري او زمري

د کليلې او دمنې تعريف مې ډېر اوږدېدلی و خو پوره مې نه وه
لوستې، دالومړي ځل دی چې پښتو ژباړه يې لولم. ژباړه يې
ډېره سلیسه او د پښتو داوسنیو نثرونو په شان ده، يعنې د پخوانیو
مشکلفو نثرونو اثر وړېاندې پروت نه دی چې تر مطلب يې (و
ويوهېدې) ډېر وي. ممکن دغې ازادې ترجمې به د ژباړې متن
توېدلی او کوچنی کړی وي. دغه کار اثر له اوسني زمانې سره
برابر کړی او ددې زمانې د خلکو د لوستو وړ يې کړځولی دی.
زه محترم منلي صاحب ته د دومره ښې ژباړې او د ژباړې لپاره
د دومره ښه انتخاب مبارکي واييم او په لوستونکو زړه ورسره
کوم چې تاريخ تېر اثر نه لولي، بلکې داسې اثر لولي چې د اخلاقو
او د ښکلا په څېر د هرې زمانې خلکو ته اهميت لري. کليله او
دمنه د اخلاقو او ښکلا يوه سرچينه ده.

استاد محمد صديق پسرلی

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**